

SVIESA

No. 3

Liepos-Rugpjūcio-Rugsējo (July-August-September), 1934

Vol. I

Kas, kodel ir uż ka kariauja imperialistiniam kare?

1263

"ŠVIESA"

(The Light)

(Formerly "Darbininkė")

Political, Scientific and Literary Quarterly. Issued by American Lithuanian Workers Literary Society,

46 Ten Eyck St., Brooklyn, N. Y.

Editorial Board: Dr. J. J. Kashkevich, R. Mizara, S. Sasna, V. J. Senkevičius, A. Bimba.

Managing Editor: Roy Mizara.

Subscription Rates: \$1 a year; single copy 25c.

Application made for entry as Second Class Matter at Brooklyn, New York Post Office.

TURINYS:

DAILIOJI LITERATŪRA:

1. Teka Saulė, Eilėraštis. St. Jasilionis	1	6. Amerikos Negrų Problemos. J. Siurba	44
2. Spindulys, Eilėraštis. St. Jasilionis	1	7. Amerikos Liet. Buržuazijos Pirmtakūnai. F. Abek	48
3. Kalvis, Eilėraštis. Jonas Kaškaitis	1	8. Iš Atsibuvusių Seimų. Stebėtojas	51
4. Pirmasis Bandymas, Apysakaitė. Mikas Rasoda	2		
5. Trintos Bulvės ir Spąstai, Atsiminimai	7		
Dz. Antanas	7		
6. Nėlaukie, Sesute! Eilėraštis. St. Jasilionis	9		
7. Paskutinis Laiškas, Apysakaitė. Andor Gabor	10		
8. Raudonieji Vėjai, Eilėraštis. Raudonas Juokas	14		
9. Feniksas, Apysakaitė. O. Erdberg	15		

VISUOMENINIAIS KLAUSIMAIS STRAIPSNIAI:

1. Socialistinės Visuomenės Architektas. Karl Radek	19
2. Naujas Darbininkų Kovų Laipsnis Amerikoje. V.	24
3. Apie Lygybę ir Sulyginimą. J. Stalin	29
4. Dimitrovo Laiškas Austrijos Darbininkams.	
J. Dimitrovas	34
5. Komunistų Partijos Politika Darbo Unijų	
Judėjime. A. Bimba	41

LITERATŪROS IR MENO APŽVALGA:

1. Argentiniečių Darbininkų žurnalas. M. Rasoda	53
2. Karžygiška Kova už Žemę. A. B.	54
3. Alginių Vergų Sukilimai. A. B.	55

MOKSLAS IR TECHNIKA

1. Sovietų Sąj. Šiaurių Turtai. D. M. Šolomskas	57
2. Mineralinis Aliejus. C.	58
3. Neščių Moterų Šlapimas Yra Vaistai.	
Dr. J. J. Kaškiaučius	60
4. Nusisėdėjimo Ligos. Dr. J. J. Kaškiaučius	60
5. Ne Vaistas, Bet Vardas Jiems Svarbiausia. C. K.	61
6. Kraujakūnių Vystymasis Kaulų Smegenyse. D. K.	62

FAŠISTŲ VALDOMOJ LIETUVOJ:

1. Keletas Žodžių Apie Lietuvos Politinius	
Kalinus. E. R.	63

"DARBININKŲ ŽODIS"

Kanados lietuvių darbininkų laikraštis. Iš-eina du kartus į mėnesį. Leidžia "Darbininkų žodžio" Draugija.

Didelio formato, gražiai apdirbtas, rūpestin-gai parinkta žinios iš viso pasaulio ir užpildin-tas darbininkų raštais apie Kanados ir viso pasaulio darbininkų reikalus. "Darbininkų žo-

Adresas:

dis" reikia skaityti kiekvienam Kanados lietu-viui darbininkui, taipgi patartina ir Jungtinių Valstijų darbininkams užsiprenumeruoti jį.

Prenumeratos kaina Kanadoje, Jungtinėse Valstijose ir Anglijoje yra metams \$1, pusei metų 60 centų.

"DARBININKŲ ŽODIS"

706 Richmond St. W.

Toronto, Ont., Canada

SVIESA

(THE LIGHT)

POLITIKOS, MOKSLO, MENO IR LITERATŪROS TRIMĖNESINIS ŽURNALAS

Leidžia Amerikos Lietuvių Darbininkų Literatūros Draugija, 46 Ten Eyck Street, Brooklyn, N. Y.
Kaina Metams \$1.00; pavienis numeris 25c

Redaguoja redakcinė komisija: Dr. J. J. Kaškiaučius, R. Mizara, S. Sasna, V. J. Senkevičius ir A. Bimba
Atsakomingasis redaktorius: R. MIZARA

No. 3

Liepos-Rugpjūčio-Rugsėjo (July-August-September), 1934

Metai I

Teka Saulė

Teka saulė, teka saulė,
Ji malonės kupina.
Josios veidas raudonuoja,
Ji, tarytum, kruvina.

Saulės veido raudonumas
Mena kraują ir kovas.
Jos kilimas—liepia kilti
Priešais užiančias audras.

Kyla, skurdę eilę metų,
Darbo minios,—jėgą dės,
Pasiryžusios kovoti,
Kolei kovą išlaimės!

Teka saulė, raudonuoja,
Sukas ji sava vaga,—
Darbo klasė ruošias kovai,
Auga, didinas jėga!

St. Jasilionis.

26-II-34.

Spindulys

Gražus viltinis spindulys,
Žinau, ir vėl čionai užklys,
Vėl saulė mums takus nušvies,
Tikrai, kaip po nakties.

Jėga mūs augs, bujos klestės,
Vieningos mintys pražydės,
Prieš skriaudą kįlanti kova,
Mums bus tikrai sava.

Mes eisim vien kovų keliais,
Mūs jėgos tvirtos—mirtį skleis
Visiems, kurie tik be naudos
Gyvens, ir dar mus los.

St. Jasilionis.

5-IV-31.

Kalvis

Pagal Aleksandrovičių.

Muz. D. Visgljevos-Buglai.

Kūjis kala, švaistosi,—
Žiežirbėlės spaistosi,
Dumplės už-už-už!...
Plienas beldžia, trankosi,—
Nuovargio nēr rankose:
Muš!

Jaunuma maištingoji,—
Širdis paslaptingoji
Meilėj nesurūgs!...
Retežių žvangėjimas,—
Vergijos spurdėjimas
Trūks!

Akys ūpo kupinos,
Rankos tvoja, skubinas,—
Kūjis nenuluš!
Plienas šnypščia, rangosi,
Kūjis švilpia rankose:
Muš! Ech!

Jonas Kaškaitis.

Pirmasis Bandymas

MIKAS RASODA

I

NELAIMĖ Jurgio Puidos buvo tame, kad jam stokavo drąsos. Nesupraskit mus klaidingai: Jurgis nebuvo tas bailys, kurį žmonės vadina „geltonuoju“, *yellow*. Ne! Jam stigo užpuolingos drąsos. Bailys—kuris bėga iš kovos lauko, palikdamas savo bičiulius arba kuris bando slėptis už savo draugų pečių, bei kuris, išprovokavęs ką nors į muštynes, negarbingai pasiduoda savo oponentui; dažnai net už jį patį kur kas silpnesniam. Šitą Jurgiui primesti nebuvo galima.

Savo gyvenime Jurgis nebandė savo draugus išduoti arba jų rankomis „žarstyti žarijas,“ bei bėgti iš mūšio, į kurį prieš savo norą pakliuvo. Jis, tiesa, vengdavo prisileisti tos padėties, bet, kartą įkliuvęs, pasirūždavo kiek pajėgdamas nuo užpuolikų gintis. Tiesa, tokių padėčių Jurgiui teko pergyventi nedaug ir tą jis skaitydavo savo nelaime.

Apskritai, Puida ilgai buvo tos nuomonės, kad naudoti fizinę pajėgą netgi neverta ir nedera. Pasitaikydavo tokių prietikių, kuomet jo draugai, saliu, biliardinėj ar kur kitur, susibardavo su savo oponentais ir būdavo įsikarščiavusiam laipsnyj, vedančiam prie fizinio susirėmimo, tai Jurgis išpėdavo juos: „Muškitės, jei geidžiate; manęs neklausote, tad atsiminkit, aš jums nepadėsiu!...“ Ir tiktai, kuomet pamatydavo, kad jo draugai arti pralaimėjimo, Jurgis stodavo jiems padėti, nemušdamas savo draugų oponentus, o tik skirdamas, kad tuo būdu išgelbėjus draugus nuo nukentėjimo.

Tokiu Jurgis Puida buvo iš kūdikystės dienų. Dažnai jis dėl to susimąstydavo, darydamas savistabą. Galvodamas, jis kai kada įpuldavo gilian nusiiminan. „Tokia mano nelaiminga prigimtis, kurios pakeisti negalima...“ Bet ilgainiui jis ėmė giliau save tirti ir kitus, panašius jam. Tūli pradėjo išrodinėti, jog čia išsiauklėjimo dalykas, o ne prigimtys. Galop ir jis pats pradėjo su tuo suktikti.

Puida augo ypatingose aplinkybėse: mažam miestelyj, beveik kaime. Jo tėvai buvo lėti ir dalikatni—pusiau fermeriai, pusiau fabriko darbininkai. Vasarą jie dirbdavo nedidelę farmą, o žiemos metu, esant geresniems laikams, eidavo uždarbiauti į miestą, netoli kurio jie gyveno.

Jurgis buvo patsai vyriausias sūnus ir lankydamas pradinę mokyklą drauge su vietinių smulkių biznierių ir valdininkų vaikais, kurie iš pat mažens būdavo mokinami įvairių miesčioniškų manierų. Jurgio motina, pati būdama tykaus ir ramaus pobūdžio moteriškė, mokino savo sūnų: „Vaikeli, būk mandagus, tykus ir geras; nesimušk, neužpuldinėk kitų. O jei tave kiti puola, geriau padarysi nusileisdamas. Tai bus tau geriau ir mums garbingiau.“

Jeigu pasitaikydavo jaunam Jurgiui susikibti su kitais vaikais ir juos nugalėti, tai motina, pakartodama, vėliau ilgai jam išmetinėdavo, bardama ir net fiziškai pabausdavo. Juo daugiau mažą Jurgį motina bausdavo už puolimą—aštresniu žodžiu arba fiziniu—turtinesnių žmonių vaikų. „Jie bagotesni ir žymesni—nusileisk jiems...“

Mes biedniokai, vargdieniai, nesusidėsime su valdininkais arba vertelgomis...“

Tas viskas, jei ir ne šimtu nuošimčių, vistiek paveikė į Jurgį. Įprato jis kitiems nusileisti, nes motinos patarimus skaitė privalomais.

Dabar Puida didelis ir stipraus sudėjimo vyras. Augštas, petingas, dailiai nuaugęs, ir tokiu amžiu, kuriame, kad ir sunkiai dirbdamas (jis buvo angliakasis), dar nespėjo išsekt. Gabunų Jurgis turėjo. Ne kartą mainierių susirinkimuose jis imdavo balsą ir visai gražiai ir tvarkiai mokėdavo išreikšti savo mintis. Dažnai jam mainieriai primesdavo, kodėl jis neapsiima į profsąjungos skyriaus viršininkus, bet jis vis atsakydavo: „Čia reikia drąsos, o aš jos neturiu; tegul drąsesni apsiima.“

Jurgis vedęs ir tėvas dviejų vaikų, apie kuriuos jis dažnai pamąstydavo ir linkėdavo, kad jie, kuomet užaugs, nebūtų jam panašūs.

—Nedrąsus tik pusę gyvenimo tepripažįsta. Kas dabar iš manęs?!...

Puida buvo mąstęs darbininkas, nors ir tylus. Jis jautė ir suprato, kad mainierių gyvenimas sunkus ir vis sunkėja. Jis matė samdytojų ir jų agentų nedorybes.

Įsigilinęs į dalykų padėtį, Jurgis pamatė, kad reformistinės unijos vadai eina ranka rankon su bosais visais esminiais klausimais. O pastarieji mainierius murdo, kaip tik išmano. Kiek tiek plačiau numatančius unijistus, su komunistiniais palinkimais, samdytojais ir reformistinėms unijoms vadai apšaukdavo „Maskvos agentais,“ ir iš-

vydavo iš darbo ir podraug iš unijos. O kurie nesigailėdavo kyšių, jiems parinkdavo geresnes vietas.

Del to prasidėjo nerimas ir bruzdėjimas pačioj unijoje. Kuomet angliakasiai ėmė spirti unijos viršylas skelbti streiką (kartą buvo net nubalsavę visuotinu balsavimu), tai viršininkai visokiais būdais numuiydavo tai ir streikas nebūdavo apskelbtas. Po to pažangesni mainieriai ėmė galvoti apie steigimą revoliucinės unijos. Susirasaš visa eilė jų ir laukė geros progos išvedimui mainierių streikan. Jurgis buvo artimas revoliucinei unijai ir josios principams.

Matydamas tąsias neteisybes, Jurgis ne kartą apgailestaudamas išsireikšdavo: “Ot, jei aš turėčiau Povylo arba Jono drąsą, tad duočiau tiems...” Ne kartą jis, žiūrėdamas į tai, kaip samdytojų agentai arba unijos lyderiai apgaudinėja ir išnaudoja mainierius, drebėdavo pik-tumu.

Pavydėdavo Jurgis tiems, kurie turėjo drąsos bile kur savo ir kitų reikalus ginti. Vienu tokių buvo Povyilas, Puidai ir daugeliui kitų apielinkės mainierių gerai žinomas veikėjas. Dažnai Puida perleisdavo per savo vaizduotę tą įvykį, kuomet Povyilas parodė didvyriškumą Pirmosios Gegužės demonstracijoje. Susirinko būrys mainierių, jų žmonių ir vaikų minėti savo klasės šventę. Susibūrė prieš miestelio administracijos valią. Jie buvo apsupti šerifų ir policijos, o taipgi kitokių mušeikų, pasamdytų anglies kompanijų. Nedrąsiai visi stovėjo, tarytum nežinodami, ko jie susirinko. Bet antai išstoja iš būrio Povyilas. Iškelia jis raudoną vėliavą ir sušunka: “Draugai darbininkai, maršuokime pirmyn!” Jis pats pirmas pradėjo žygiuoti, dainuodamas “Internacionalą.” Po-

licija su šerifais pagrobė Povyilą pirmiau, negu susirinkusieji susiprato jį ginti. Plakė, kankino jį, vesdami į kalėjimą. Bet Povyilas per skausmus vis šaukė: “Draugai, pirmyn! Garbingai minėkit savo šventę. Lai-kykit augštai iškėlę raudoną vėliavą! Mes laimėsime!” Tie žodžiai iš plakamo Povylo aidėjo, iki jis buvo nugabentas toli, į kalėjimą. Netekus Povylo, iširo pradėta demonstracija. Daugiau Povylių neatsirado.

Jurgij, kuris buvo būryj, tie žodžiai, tasai Povylo užsilaikymas, drąsa ir ištvermė įsispaudė į visą sistemą ir jis po to dažnai tą vaizdą prisiminė didelę pagarbą. Artimi jo draugai įtikindavo Puidą, kad ir Povyilas neužgimė tokiu.

—Nebijok, įsidrąsinsi ir pats, kuomet reikės!

Kartą Puida, gavęs progos, neiškęsdamas, užklausė Povylą, iš kur ir kaip jis gavo tokią drąsą.

—Kodel kiti panašiai nepasirodo? Kaip tą įgyti? Ar tai apsigimimas?

Iš karto Povyilas manė, kad Puida bando jį pašiepti, bet suradęs, jog ne, paaiškino.

—Tai ne viena diena įgytas dalykas,—atsargiai ir nuosekliai dėstė Povyilas.—Tai dalykas, reikalaujantis laiko ir pasirūpimo. Taip, taip!... Kada tai, daug metų atgal, aš bijojau dalyvauti paprastu eiliniu narių tokioj demonstracijoje, kaip pereitoji mūsų. Iš mažens tėvų, mokyklos ir bažnyčios įgaudintas policija ir kitais valstybės prievartos organais, kaitau, kuomet prisieidavo kur nors su ja tik pasyviai susitikti. Kartą—tai buvo pirmas mano bandymas—dalinant mainieriam komunistų partijos išleistus lapelius—drebėjau. Taip, drebėjau, pats nežinodamas, ko! Dabar išrodo tai vaikiška ir juokinga, bet taip

buvo. Rodosi, gėda prisipažinti.

Toliau Povyilas nurodė, kad geras darbininkų klasės veikėjas privalo ne tik turėti drąsos, bet ir pasiaukojimo savo klasei. Jis turi būti prisirengęs mirti už josios interesus, del josios išsilaisvinimo reikalingų. Vedamas to įsitikinimo, jis laipsniškai išsidirbs, įsidrąsins, atlikdamas pirmiau mažesnius, ne tiek jo asmeniui pavojingus darbus, paskui drąsesnius ir didesnius, iki jis, kaip tas laivas, blaškomas audringų bangų, nepaisydamas, galės žygiuoti sau pirmyn.

—Aišku, ne vienas žygiuoti, bet kolektyviai, organizuotai—tai vienintėlis kelias, kuriuo eidama, darbininkų klasė galės išsilaisvinti. Mano geriausiu auklėtoju ir įdrąsintoju yra partija—komunistų partija—užakcentuodamas pareiškė Povyilas. Bet galima daug išmokti ir profesinėj sąjungoj, kur pats, drauge, esi ir bandai veikti.

Puida giliai užsimastė.

II

Buvo vėlyvas rudens vakaras. Nediškis Brownville miestelis skendo miglose ir lėtam, bet skalsiam lietuvi. Nebrukuotos gatvės kerėjo purvyne, tarsi lozoriai. Mainierių namuose gaiso ugnys. Užviešpatavo nyki tyla.

Puidos namas stovėjo trijų anglišių mylių atstume nuo miestelio, šale automobilinio vieškelio. Tą vakarą Puiduos šviesa tytulioavo ilgiau, negu kitados, kadangi Jurgis turėjo svečių. Trumpai ir atvirai, pas jį buvo mažas susirinkimas, kuriame dalyvavo keletas vietinių veiklesnių angliakasių ir vienas iš kitur, revoliucinės unijos atstovas.

Jurgio dviejų augštų medinis namelis tos rūšies susirinkimui kaip tik tiko, kadangi jis buvo

liuosas nuo palangėmis landžio-tojų, nuo kurių sunku apsisau-goti miestelyj. Gi pasisaugoti reikėjo, nes susirinkę mainie-riai tarėsi del streiko. Taip, jie rengėsi išvesti kovon visus mai-nierius šitam rajone!

Jau senai mainierių nuotaika buvo palanki streikui; reikėjo tiktai žmonių, kurie žinotų, kaip ir kuriuo momentu streiką pas-kelekti. Visa padėtis buvo it parako bačka: laukė tiktai deg-tukų užžiebiant.

Puida sutiko palaikyti savo name iš kitur atvykusį revoliu-cinės unijos veikėją. “Negalė-damas kuo kitu pasitarnauti, nors svečią priglausiu.” Mieste-lyj nakties metu apsisototi or-ganizatoriui buvo per daug ri-zikinga. Daugelis nepageidau-jamų akių jį ten mato. Sau-giausia vieta, be abejo, buvo Puiduos: ji nuošaliai miestelio, ir, antra, Puida buvo neženk-lyvas žmogus, mažai jį kas pa-žįsta, nes retai jis kur išstoja su savo pažiūrom, kurios, tiesa, vis krypto kairiop.

—Prie svarbiųjų prisirengi-mo streikui darbų,—kalbėjo revoliucinės unijos atstovas,—draugai, skaitau gerą lapelių paskleidimą. Taip! Apipilsime visus mainierius vienu ypu!

Jis kalbėjo lėtai, apystoriu baso balsu, įtikinančiai. Sumen-kęs ir nusidirbęs buvo šis or-ganizatorius. Tik rusvos jo akys pakaktė gaiviai žerėjo, stebėdamos susirinkusius, it tir-damos juos. Apyplikė jo kak-ta, smarkiai raukšlėmis išvago-ta, kai kada gerokai susitrauk-davo, kuomet jis truputėlį nu-leisdavo savo kalbos toną ir ką gilaus susimąstydavo.

Šis jugoslavo tėvo ir italės motinos sūnus iš jaunų dienų buvo angliakasis, ir todėl jis puikiai juos pažino ir suprato jų ne tik bendruosius reikalus, bet ir mąstymą, jų norus, jų visą individualinę psichologiją.

—Lapeliai reikalinga dalinti vienu kartu prie visų trijų ka-syklų. Aš manau, kad draugas Murphy suorganizuos savo da-lintojus tai kasyklai, kur jis dir-ba; Bartelotti—prie savo, o—ir čia organizatorius pažiūrėjo lin-kui Puidos ir greta jo sėdin-čio Galinio—Galinis—prie savo.

Puida jautėsi kai ant žarijų. Ot, jis manė, ims organizatorius ir paskirs jį! Apsipylė jis pra-kaitu, nervinosi.

—To, draugai, neužtenka. Privalome suorganizuoti stiprių vyrų kadrus apsigynimui nuo bosų ir reformistinių unijų biu-rokratų mušėkų. Atsiminkit, ką jie darė aną kartą. Kumšti-mis ir net revolveriais bandė klausimą išrišti. Draugas Puida turėtų šituo pasirūpinti. Jis stiprus — pats vienas su desėt-ku jų apsidirbtų.

—Aš?... aš?... draugai... negaliu,—kažin kokia tai rū-pestinga šypsena, užkaitęs, pus-balsiai prakošė Jurgis.—Ot, ne-galiu ir gana, draugai! Stoka man drąsos... Nežinau kaip... Bijausi... Tegul draugas Mur-phy, jis drąsesnis...

Nieko negelbėjo susirinkusių jų tikinimas. Jurgis atsisakė. Tolydžio jis krintosi vidujiniai. Jo pailgas, pilnas, išskustas veidas tai rauda, tai balo. Jis jautė negerai daras ir negra-žiai. Juk tai jo pareiga prisi-dėti aktyviu darbu; prisidėti kuo geriausiai kiekvienas gali. Visi juk ima tam tikrą darbą, nes tai visų pareiga.

—Tu apsiimk, drauge Mur-phy; aš tau padėsiu kuo kitu... Taip, aš atsisteisiu... Jei aš ta-vo drąsą turėčiau—nereikėtų raginti.

Murphy apsiėmė. Mitingėlis baigėsi. Susirinkusieji dar va-landėlę juokavo, dalindamiesi įdomesniais prietikiais. Tik Jur-gis kažin ko nerimavo. “Visi apsiima, dirba, tik aš vienas...

Kodel aš tokis?...” piktai iš-mėtinėjo jis pats sau.

Svečiai iškriko, išsisklaidyda-mi migloje, lietuoj ir tamsoje. Puidos namelyj šviesa pranyko. Sugulė. Jis pats, mat, rytoj anksti turės eit kasyklon, o sve-čias—trauks į kitą vietą tais pa-čiais reikalais.

III

Kapinę nakties tylą staiga ėmė drumsti garsas artėjančio automobiliaus, kurio prožekto-rių šviesos susyk blykstelėjo Puidos kieme. Automobilius su-stojo. Tai buvo didelis ir bran-gus limozinas, iš kurio iššoko keturi vyriškiai, o vieną, sėdintį prie vairo, palikdami automo-biliuj.

Puida lyg per sapną išgirdo automobiliaus užėsį. Blaiviau jis ėmė protauti, kuomet jo žmo-na, purtydama jį, žadino.

—Greičiau, Jurgi, greičiau! Kas nors negero kieme...

—Negero?... Šituo laiku?! Nerangiai susiraivė.

Stiprus beldimas į duris, bet-gi, žadino Puidą, tarsi įkvėpda-mas jam daugiau sanvokos.

—Tuo, tuoj... Palaukite!... Nakties svečiai dar stipriau daužė kumštėmis duris, iš ko aiškėjo, kad tikrai ten kas nors “negero”; žmona, vadinasi, bu-vo teisinga.

Bet Jurgis pilnam nuogume “negerą” pamatė tiktai, kuomet jis atidarė duris ir vienas keturių maskuotų vyriškių at-statė ties jo krūtine revolverį.

—Nei iš vietos!... Priešingai —žusi!

Puida atšlijo pasieny ir iš-kėlė į viršų rankas. “Vagišiai!” lėkė per jo sąvoka mintis. Taip, jį aplankė užpuolikai—vagišiai. “Gerą jie pasirinko laiką, kuomet pas mane nei dolerio! Ap-siriko, nedorėliai!”

Buvo apsirikęs pats Jurgis.

“Svečiai” ne pinigų reikalavo.

—Kur jis?

—Kas?

—Maskvos agentas.

—Kokis?

—Kokis?! Ee, nežinai!

—Nesuprantu... Gal?...

Laikas revolverį prie krūtinės maskuotas atletiško naujimo vyriškis drėbė Jurgiui nosin, iš kurios prapliupo kraujas ir čiunožė gražiais ryžtakais per jo lūpas, per smakrą.

—Ee, nežinai! Bet mes žinom—puikiai žinom. Tas, ką atvyko iš Chicagos ar New Yorko, pas mus ramybę drumsti—bolševikas. Kur jis?

Dabar Jurgis suprato.

Atvyko jie paimti organizatorių ir jį “pakočioti”. Taip! Iki šiol jis tiktai girdėjo kitus kalbant apie tokius įvykius. Jau ne su vienu organizatorium šitaip pasielgiama. Sugrobia jį sumuša iki to, kad jis negali paeiti ir, išvežę į miškus, palieka vienų vieną. Kai kada nuplėšia nuo jo drabužius, išveža nuogą ir girioje pameta išsmaluotą ir išplunksnuotą. Dabar kaip tik laukia tas pats ir Petrą (organizatoriaus vardas.)

Kaip kada užpuolikai apsimaskuoja ku - klux - klaniečių kaukėmis, baltomis, kurių “kepurė” viršugalviai nusmailinti. Kaip kada tik ant veidų užsimaukia paprastas kaukes arba skepetaites, bet esti atsitikimų, kuomet ir be jokių kaukių ir ypatingų prisirengimų atlieka, kas jiems įsakyta.

Iš kalbos tono, štai ir šiuo tarpu Jurgis vieną yra kur tai girdėjęs. Jam balsas gerai pažįstamas, bet jis dabar nebegali atsipeikėti ir suvokti, kas jo savininkas. Gi stuboj tamsu. Šviesų “svečiai” nesidega... jie kišeniniu prožektorium (baterine šviesa), kurį pavartoja, grozdamiesi po vidų.

Pergąsdintus vaikus ir žmoną “svečiai” suvarė į vieną kambarėlį ir ten laikė. Vienas iš jų, stovėdamas prie durų, neišleido

išeiti, nepaisant, kad jie skendo kiksme. Kitas Jurgį dabojo su atstatytu revolveriu. O du jieškojo “Maskvos agento.”

Iš tų dviejų vienas, nedičkis, ir buvo Jurgiui savo balsu pažįstamas.

Pasienį priremto Jurgio galvoj siautė baisios mintys. “Jeigu paims Petrą—bus po jo... Mirtinai primuš. Dugiau: ras dokumentų. Vakar dienos susirinkimėlio protokolą, antrašų...” Surikti, “Petrai, bėgk!” reikėtų tiek, kaip kad pasakytum: eikit ir pasiimkit jį.

Pergrozde du apatinius kambarius, abu vyriškiai skubėjo viršun. Praeidamas pro Puidą, jam pažįstamo balso savininkas drožė kumštimi pažiaunėn.

—Aa! Nesakysi tu, kalės vaikel!... Mes patys jį surasim!

Užbėgę į viršų, abu “svečiai” ėmė smarkiai belsti į esamo kambario duris. Iškart beldė, paskui daužė, paskui duris išlaužė ir surado: lovoj keno tai miegota, bet kambarys tuščias, langas atdaras.

Stovėdamas pasienį, Jurgis girdėjo juos keikiant: “Pabėgo tas niekšas, kalės sūnus! Pabėgo per langą. Bet mes jį... mes jį nutversim!”

Dabar Jurgis susivokė ir sustiprėjo moraliai, nors dar nežinojo savo likimo. O maskuoti vyriškiai skubiai leidosi laiptais žemyn.

—Kur padėjai tą bolševiką?

—Kokį?

—Vėl, “kokį”?!

—Jokio bolševiko pas mane nebuvo ir nėra—jau drąsiau dabar jis pareiškė.

—Kas gulėjo viršutiniame?

—Aš pats.

—Pats?! Su iš vidaus užrakinotom durimi ir paliktu duryse raktu!...

—Ne jūsų dalykas—aš pats gulėjau—drąsiau jis kalbėjo, nepaisydamas nei to, kad jo kalboj

stokavo tikrovės ir logikos.

—O kur jis?

—Jieškokit ir suraskit, jei taip norit!

—Tu, niekše, mes tave kitą kartą paguldysim. Tik išdrįsk tu dar kartą išileisti tokį nenaudėlį.

Tai ir vėl buvo dažnai girdėto balso žodžiai. Jų savininkas dar kartą teškė Jurgiui veidan. Puida parvirto.

—Atsimink, nenaudėli, niekam apie šį įvykį nei žodelio! Girdi, niekam nei žodelio! Kitaip—tau bus ankšta visoj Brownvillėj.

“Svečiai” skubėjo laukan. Išeidami per duris, smarkiai užtrenkė jomis. Automobilis suūžė, sušiuurėjo ir, kaip bemačiant, nuplėškėjo šlapiu keliu, jieškodamas organizatoriaus.

Per tūlą laiką Jurgis, atsipeikėjęs ir atsikėlęs jautėsi bėspėkis. Pastovėjęs valandėlę pasienį, ten pat, kur buvo priremtas revolverio, jis užėjo į viršutinį kambarėlį persitikrinti. Taip, durys išlaužtos. Duryse iš vidaus paliktas raktas. Lova tuščia. Langas, kuris buvo kitoj namo pusėj, atdaras. Jurgis lengviau atsiduso. “Tai sumanumas ir drąsa!” jis ir vėl mąstė. “Ot, jei aš tokis būčiau!”

IV.

Ant rytojaus Puida dirbo ištiesią dieną. Tiesą pasakius, nevyko jam dirbti. Pereitos nakties įvykiai jį kankino. Per jo vaizduotę bėgo tie jo draugų pasakoti prietikiai ir visoki klasių kovoje šiurkštesni pasireiškimai, kuriems jis pirmiau nenorėdavo tikėti, bet kurie dabar jam buvo jau neabejotini. “Sumušė, nurengė nuogai, įsmalavo, apiplunksnavo unijos organizatorių, ir išvežė iš miesto, į girias—paliko...” Kada tai Puidai buvo pasakos, prasimanymai. Dabar... dabar... po vakarykščių įvykių — tikrovė!

Taip, neabejotina tikrovė! Kiek reikėjo, kad Petras būtų to paragavęs! Jurgis net nebuvo nei klausęs Petro, ar jam seniau neteko panašiai.

Kiti klausimai, kurie vargino Puidą, buvo tie: iš kur imasi drąsa ir kantrybė pas revoliucinės unijos veikėjus? "Čia, va, juos sumuša, sužaloja, ir, ana, žiūrėk, jie ir vėl ant kojų, ir vėl veikia, ir vėl tarsi tiksliai kiša savo kailį į tų pačių banditų rankas! Kažin, ar tai jie patys, ar juos kas prie to verčia?" Kitas klausimas, kuris Jurgį vargino: kas jiems pranešė apie vakarykščią susirinkimą? Kas galėjo matyti? Žinoti? Argi tai galėjo būti mainierių tarpe šnipų?... Šis klausimas juo labiau vargino Jurgį, bet, tolydžio, jis vedė jį prie tolimesnių klausimų. Kodel, pavyzdžiui, darbininkai toleruoja tokius niekšus savo tarpe? Kodel neištirti ir juos nenubausti, kaip samdytojai baudžia tuos, kurie veikia revoliucinės unijos eilėse? Šis klausimas, beje, iškėlė dar rimtesnį klausimą: kodel mainieriai, kurie jau žinoma, neapkenčia reformistinės unijos vadovybės ir samdytojų puolimų, negali nors kartą ant visados pasakyti tam viskam piktu "gana?!". Juk jie tai gali—lengvai gali—padaryti. Tik reikia visiems veikti. Tik kiekvienam reikia atlikti savo uždavinys.

Čia Jurgis apsistojo. Jis ėmė gvildinti ir savistabą daryti. Pirmiausiai jis ėmė pavyzdžiu save. Taip senai jis dirba mainose, taip senai priklauso reformistinei unijai ir nieko neveikia! "Ar gi aš savo pareigas atlieku, kaip jos turėtų būti atliktos?" Juo ilgiau jis mąstė, tuo daugiau priėjo išvados, kad ne. "Jei aš atlikčiau savo, kitas savo, trečias savo, tai nieko panašaus nebūtų. Suvaldytum niekšus ir laimėtum visus reikalavimus!"

Jurgis ėmė mąstyti ir apie vakar naktį. Ar jis prideramai atliko savo pareigas? Ar jam nereikėjo pagalvoti ir apsiginkluoti? Kodel jis nepasirūpino geresne apsauga? Kas būtų buvę, jeigu įsiveržėliai būtų pagrobę Petrą? Gerai, kad Petras gudrus, drąsus ir apsukrus! Bet... kaip pagaliaus ištikrųjų atsitiko su Petru? Ar jo nepagavo? "Jeigu pagavo, tai kas? Gali nužudyti ir niekas nežinos!..." Taip, kas nors ras Petrą nužudytą miške ir tuo viskas pasibaigs. Atvažiuos, tiesa, valdžios gydytojas, ištirs, padarys lavonkroseną, pripažindamas, kad yra nužudytas. Atvažiuos prokuroras užves tyrinėjimą. Patirs, kad Petras buvo revoliucinės mainierių unijos atstovas, o gal dar ir komunistas, ir taip viskas užsibaigs; visiškai panašiai, kaip jau ne kartą buvo atsitikę, kam jis, Jurgis, seniau net nebenorėdavo tikėti.

Dar viena mintis įstrigo jo galvon: ar Puida gerai pasielgė šiandien, eidamas dirbti, ažuot bėgus pas artimus draugus ir jiems pranešus apie įvykį? Kodel neduoti draugams žinia, kad Petras pavojus? Jeigu Petras žus, tai atsakomybė už tai pirmiausiai, žinoma, turės kristi ant jo, Puidos, o jis, va, sau dirba ir tyli! Tyli todėl, kad jam mušeikos-įsiveržėliai taip liepė! Jį prigrąsino tylėti: "Niekam nei žodelio!" Dar blogiau: Puida, išeidamas darban, įsakė savo žmonai niekam nei lūpų nepraverti apie įvykį! Argi tai gerai? Kodel gi nepasakyti visiems, visai šaliai, visam pasauliui, kaip dalykai dėjosi? Tegul žino kiekvienas mainierys, kiekvienas žmogus Brownvillės miestelyje apie mušeikas-banditus, nenaudėlius!

Šitie visi klausimai tarsi varstė Puidą, neleisdami jam normaliai dirbti. Kuomet, pietų

metu, kiti valgė, tai jis sėdėjo paskendęs mintyse, tarsi suspaustas sunkių skausmų. "Kai tik darbą užbaigsiu — bėgsiu pranešti draugams; darysiu viską, kad ištaisius savo klaidas!" Todėl jis didžiai nekantraudamas laukė 5 valandos labiau, negu kad nors savo gyvenime.

Nusiprausė Puida ir skubiai ruošėsi eiti namon. Bet štai jis šaukiamas į raštinę. Bosas nori Jurgį matyti. Kas nors nepaprasto! Mažai mąstydamas, kaip bematant, išbalęs ir nuvaręs, Jurgis stovėjo raštinėje, kur jo laukė bosas.

—Šiandien paskutinė tavo diena darbe; rytoj neateik. — Tai sakydamas, bosas tarsi nedrįso Jurgiui į akis pažvelgti, nes savo veidą laikė nukreipęs į raštinės kampaną.—Tai kompanijos įsakymas.

Jurgis nustebo. Tačiau jį stebino ne tiek tas, kad jis išvaromas iš darbo; jis klausė ir negalėjo atsistebėti tuo, kad boso balsas skamba kaip tik panašiai į to, kuris pereitą naktį jam kumštimi į pasmakrę ir veidą žērė. Taip, juo daugiau jis klausė, juo labiau įsitikino, kad čia tas pats paukštis, tas pats nenaudėlis!

Tarsi geresniam įsitikinimui, Jurgis ėmė lėčiau kvapą leisti, koncentruoti savo klausą ir labiau stebėti patį bosą.

—Kodel taip, Mr. Mitchel? Juk... Juk aš dar stiprus...

—Stiprus, ech!...

—Nieko nepadariau!

—Nepadarei?

—Nei nebandžiau...

—Ne!...

—Ne!... Buvau didelis bailyš, perdaug nedrąsus... Tikėjau jūsų žmoniškumui! Taip, kada tai tikėjau, kad jūs esate kiek tiek sąžiningi žmonės. Bet... klydau!

Tai kalbėdamas, Puida pradėjo kaisti, jo krūtinė smarčiau kilnotis. Jo vaidentuvėje

atsistojo pereišos nakties įvykiai. Veidas persikeitė, kažin kaip rausdamas ir baldamas. Taip, jis dabar buvo tikras, kad vienas pereišos nakties "svečių" buvo šis, su kuriuo dabar vienu du tebesiranda raštinėj.

—Taigi, man stokavo drąsos. Tai jaučiau visą savo gyvenimą. Jei jos man nebūtų stokavę... Tu niekše... kompanijos šunie, pereišą naktį buvai pas mane!...

Įkaitęs, įdūkęs Puida visu smarkumu metėsi ant boso. Pirmiausiai pradėjo jį kumštinti daužyti į veidą, akis, visur, kur tik pakliuvo. Nusivertęs nuo kedės, Jurgis, pirmiau užgriuvęs jį, trynė ir kumštimis mušė, paskui ėmė kojomis spardyti.

—Tu niekše, bandite, bestija!...— lydėjo Jurgio žodžiai jo smūgius, siunčiamus besivoliuojančiam Mitcheliui.

Į boso klišmą "help, help!" greit skubėjo jo keli bičiuliai ir kompanijos šnipai-mušeikos. Puida, įkaitęs ir įnirtęs, mentaliai metėsi ant jų ir vi-

som pajėgom bandė su jais padaryti, kaip su bosu. Bet spēkos buvo kur kas nelygios. Jurgis nugalėtas. Po to nugalėtojais telefonu pašaukė policiją.

Pribuvę keli policininkai rado Jurgį smarkiai kompanijos mušeikų ir šnipų sumuštą, sužalotą. Bet jis, nors vargiai galėdamas kalbėti, pakilusiu ūpu, drąsiai rėžė:

—Aa, jūs imsite mane, areštuosite! Imkite, veskite—darykite su manim, ką tik norite... žudykite, jei pageidaujate!... Bet tuomi nesulaikysite mainierių streiko, nesulaikysite jų pasirijimo!... O jei mane paliksite gyvą ir kada nors paleisite, tai mano vieta bus pirmose kovotojų eilėse, ne kaip iki šiol!...

Kompanijos agentai ir policija aiškinosi, kad Puida, kuris visada buvo švelnus, nedrąsus, minkštas, klajoja iš susijaudinimo ir skausmų.

—Duosiu, oi, duosiu!... Man padės kiti... šimtai, tūkstančiai, milijonai darbininkų...

Mūsų daug, o jūs—tik keli... Mes laimėsime!...

Surakintomis rankomis, apdaužytas, sukruvintas, sutaršytas galvos plaukais, tarsi kokis baidyklė, Jurgis buvo tempiamas kalėjiman. Bet jo ūpas, jo dvasia buvo augščiausiam laipsnyj. Išrodė, kad jis, nors nugalėtas fiziniai, moraliai kur kas stipresnis ir ūpingesnis; tarytum didžiavosi viskuo tuo, kas atsitiko boso raštinėje, it sau kalbėdamas: "Ot, ką jūs man! Pralaužiau ledus, padariau pradžia, įgavau užpuolingos drąsos!"

Nyki rudens vakaro tamsa apgaubė Brownvilę. Iš debesuotos juodos padangės krito smulkučiai lietaus šmoreliai. Visoj aplinkėj viešpatavo keista tyla. Tik tai vedamo tolyn, link miestelio, nuplaktos ir surakinto Puidos kai-kurie iš gilumos krūtinės trykštą žodžiai kartojo:

—Mūsų daug, jūs—tik keli... Mainierių kovos nesulaikysite!... Mes laimėsime!...

TRINTOS BULVĖS IR SPĄSTAI

DZŪKŲ ANTANAS

(Iš karo "už demokratiją" užrašų)

Per visą naktį po girią klaidžiojome ir dabar, jau kiek prašvitus, dar vis nežinome, kur esame, tai sustojome pasilsėti, iki mūsų vadas sužinos, kur toliaus keliausime.

Praleidome nepaprastai blogą naktį: Iš pat vakaro pradėjo lyti ir lijo per visą naktį. O jau tas nakties tamsumas! Tartum po žeme; nieko nematyti. Jau vidury spalio mėnesio, tai jau pusėtinai šaltas oras. Rodosi, dienos laike mūsų vadas buvo gana sugabus, bet tokia

naktį ir jo sugabumas nieko negelbėjo. Jis vis tvirtino, kad "tuoj sužinosiu," o mes taip keliaudami manėme, kad tikrai atsidursime pas vokiečius svečiuos... Gi tos girios daugelyj vietų užtvirtos akstinuotom tvorom (barbed wire). Jau ir dienos laiku reikia būti atsargiam, idant neįsipainiotum į tą tvorą, tartum musė į voratinklį. Tamsioj vietoj juo blogiau, nes nebuvo būdo išsisaugojimui tų tvorų.

Mūsų sustojimo vieta, tai reitenybė Meuse-Argonne girioje, kadangi didelė didžiuma tos vadinamos Argonne girios—dau-

giau niekas, kaip tik krūmynai, su vienu, tai kitur nuskurusiu medeliu; kitur matosi nemažai storų medžių ir nemažai iškirstų medžių, kurių kelmui teberiogso. Mes keturiuose sustojome palei vieną augštą kelmą. Mano trys draugai buvo žinomi kaip Bud, Slim ir Jack. Slimas atsisėdo ant kelmo, o mes trys palei kelmą. Visi susisukome po cigaretę, užsiriškėme ir pradėjome juokus krėsti iš Slimo. Jis, ant to kelmo sėdėdamas, gana keistai išžiūri. Tai jaunas vaikinys; sakosi, būk esąs apie 19 metų amžiaus, bet jo išžiūra išrodo ne daugiau,

kaip 15-kos metų. Nors ūgio augštas, bet labai sumenkęs, plonutis. Jo veidas nepraustas, apžėlęs, tik, rodosi, ne plaukais, bet pūkais. Pereitą naktį jis kelis sykius buvo įsipainiojęs į "tvorą," tai jau jo kėlinių mažai ir beliko, o kojos subraižytos, kruvinos. Ot, rodosi prieš mus sėdi buvęs žmogus, tik ką iš grabo išimtas...

Mes juokaujam, o Slimas pyksta, keikia ir verkia su ašaromis. Gi keikti ir verkti—Slimas buvo specialistas.

Jackis užklauskė:

—Jeigu tavo motina tave dabar pamatytų, tai kažin ką ji sakytų?

—Eu tikras, kad kiltų naujas karas tarpe mano motinos ir prezidento Wilsono,—atsakė Slimas.

—Kadangi tavo motina tavęs tokiam padėjime nematys; dar galimas daiktas, ji tavęs visai nematys, tai mes pilnai esame saugūs nuo kito karo,—šypsodamasis atsakė Jackis.

Bud staigiai išsitraukė iš po diržio reples ir atsargiai nugnybo ploną dračiuką, kuris buvo nutiestas nuo mūsų kelmo iki netoli esančio tako. Bud, kišdamas reples už diržo, kalbėjo:

—Čia yra vokiečių užtaisyti mums spąstai. Jeigu kas šitą dračiuką būtų patraukęs, tai visus mus būtų į šmočiukas išnešioję.

Kadangi mums dar nei vienam nesitaikė įeiti į spąstus, tai mes manėme, kad Bud juokauja. Tik staigiai visai arti išgirdome šūvį.

—Tai ir vėl vienas pasiilgo slaugės—atsiliepė Jackis.

Gana dažnai, karo fronte, kareiviai, kad tik išvengti tos peklos baisenybių, persišauja ranką arba koją; kiti sako, kad jie tą darą dėl to, kad pasiilgo slaugės. Mūsų visų domę atkreipė netoli einantis nepažįs-

tamas kareivis, nešinas net su kaupu prisikrovęs blekinę trintų bulvių. Visi sušukome: "Kur gavai tas bulves?" Kareivis sustojo ir, ranka rodydamas į pakalnę, kalbėjo: "Visai netoli; ten pakalnėj yra būdūtė, toj būdūtėj nedidelis čigūnėlis katilas, pilnas trintų ir dar šiltų bulvių."

Mes visi sukilome ir patraukėme į nurodytą vietą. Čia radome tą būdūtę, tą katilą, pilną trintų bulvių. Prisikrovę kiekvienas savo blekinę, kiek tik joje tilpo, grįžome tuo pačiu taku prie savo kelmo. Susėdome ir dar nepradėjome valgyti, kaip kitas būrys kareivių, grįždami su bulvėmis, apie 25 pėdos nuo mūsų kelmo, įėjo į spąstus ir patraukė dračiuką, kaip tuoj ekspliodavo granata. Tuoj visi sušokome kas sau bėgti ir dar daugiau patraukėme tų dračiukų. Pasėkoje to, įvyko dar aštuonios eksplozijos.

Kiek toliau pabėgę į krūmus, išgirdome šauksmą pagalbos sužeistųjų. Atsargiai grįžome atgal į pagelbą spąstų aukoms. Sugrįžę, radome keturis taip suplėšytus, kuriems pagelba jau nebuvo reikalinga, o septyni buvo sunkiai sužeisti.

Vienas užmuštų buvo mano gerai pažįstamas Simas, J. V. augęs, tautos slavas; ilgą laiką gyvenęs Indianos valstijoje, sykiu su lietuviais dirbęs angliakasyklose, tai mokėjo kelis žodžius ir lietuvių kalbos. Nelaimingas Simas. Turbūt jis sėdėjo ant granatos, o ta eksplioduodama, kuone į du šmotu perplėšė.

Čia žodis kitas apie tai, kaip spąstai užtaisyti. Granata dydžio, kaip anties kiaušinis. Žemėje padaryta duobutė, į kurią ji įkišta. Viršuj granatos uždėta šukių, stiklų ir akmenų. Prie granatos prikabinatas visai plonytis dračiukas ir nutiestas kur ant tako. Kaip tik kas tą

dračiuką patraukia, tai granata eksplioduoja, o tos šukės, stiklai ir akmenys drasko kareivius.

Dabar mūsų uždavinys buvo kuo greičiausiai nešti sužeistuosius į pirmosios pagalbos stotį. Bet ir vėl vargas: mes turėjome dvejas nešyklas, o septynius sužeistus, kuriuos reikia nešti. Todėl nešimui naudojome kaldras. Mes, keturi, paėmėme nešti Bladą V., iš Detroito lenką, kuris mirtinai sužeistas. Viena koja nukirsta, vos laikėsi ir galvoj pavojinga žaizda. Tai didelis vyras, kuris svėrė virš poros šimtų svarų, todėl nešti ant kaldros buvo gana sunku. O nuo vietos iki pirmosios pagalbos stočiai, buvo virš trys mylios. Dar kol ėjome giria, tai nors nešimas ir blogas, bet ne tokis pavojus nuo kulipkų. Bet kuomet prisiėjo nešti virš mylia atviru lauku, tai keilioliką sykių prisiėjo padėti sužeistąjį ant žemės ir patiems ant pilvų gulti ant žemės, iki kiek sumažėjo pavojus.

Sužeistasis iš sykio kalbėjo ir dejavo angliškai, paskui pradėjo klajoti ir kalbėjo lenkiškai, o vėliaus visai nustojo kalbėjęs, vien tik sunkiai kvėpavo. Kada atnešėme ant paskutinio augšto kalno, o pakalnėj buvo pirmosios pagalbos stotis, pasidėjome pasilsėti. Nagi žiūrimė, kad mūsų ligonis jau nekvėpuoja. Pradėjome širdies klausyti, praplėšėme akis. Nagi, ištiesų jau negyvas.

—Perniek mūsų tokis sunkus ir pavojingas darbas,—kalbėjo Jackis. Tuo tarpu Bud paėmė iš abiejų pusių kaldrą ir į ją suvyniojo negyvėlį.

—Juk tai mano kaldra,—ištarė Jackis.

—O ką tu su kruvina darysi?—atkirto Bud.

Visi buvom didžiai išalkę, tai nutarėme eiti į pirmosios pagalbos stotį, gal ten gausim ką val-

gyti. Bet kada atėjome visai arti vietos, tai sutikome kareivius, jau iš ten grįžtančius, kurie pasakė, kad stotyj jokio maisto neturi net sužeistiems. Stotyj jiems patarę eiti pas artileriją, gal ten gaus ką valgyti. Visi nusprendė surasti tą artileriją. Apie už mylios atstumo, pagirij, suradome artileriją. Bet ir jie nieko daugiau neturėjo, kaip tik biskį likusios ryžių košės. Išalkusiems ir ji buvo labai skani ir numalšino šiek tiek alkį.

Dienos laiku grįžti į kompaniją buvo per daug rizikinga, tai nutarėm palaukti iki kiek pritems. Sugulėme tarpe tankių krūmų. Čia prasidėjo įvairios kalbos. Pirmas buvo Slimas, kuris paleido savo liežuvį darban, bekeikdamas vokiečius.

—Tie šėtono vaikai; tie barbarai; juos dievas tikrai nubaus,—šaukė Slimas.—Jie, kalės vaikai, pritaissė mums trintų bulvių ir sykiu užtaisė spąstus, idant mus į šmočiukus sudraskytų. Amerikoje draudžiama net žvėrelius panašiu būdu žudyti...

Bud, kuris gulėjo ranka galvą parėmęs, dabar atsisėdo ir prakalbėjo:

—Tau, vaike, reikia žinoti, kad karas tai nėra farmerių piknikas. Karas yra vienas kitų žudymui ir tam žudymui naudojami visoki būdai, bei priemonės; kas daugiau išžudo savo priešų, tas didvyris. O prie to, ar tu manai, kad tos kulkos, kurios skrenda per mūsų galvas link vokiečių, yra sniegu užtaisytos?

—Tu kalbi, kaip tikras prodžermanas!—šaukė Slimas.

—O tu ne tik išžiūri, bet ir kalbi, kaip vaikas.

Dabar prakalbėjo Jackis:

—Ar jūs žinote, kad šį rytą Bud, nugnybdamas tą prie kelmo dračiuką, išgelbėjo mūsų gyvybes? Todėl aš įnešu, kad

kaip tik pasieksime miestą, mes tryse turime nupirkti Budui gerti, kiek tik jis norės, taipgi mergų...

—Sutinku!—atsiliepiau aš.

—Ir aš,—pareiškė Slimas.

Budui tas labai patiko; jis tik šypsosi, kad gaus veltui prisigerti. Girtuoklystė, tai buvo Budo didžiausia silpnybė. Bet vargšas Bud nesulaukė to mūsų fondo, nes tik pora dienų vėliaus vokiška kulipka užmigdė jį ant visados.

Jackis, landžiodamas po krūmus, rado nepaprastai didelį negyvą zuikį; pašaukė ir mus savo radinio pažiuoti. Zuikis dar nesenai buvęs gyvas. Apvertėme kelis sykius. Jokių žaizdų nėra. Visi sutikome, kad biednas zuikelis mirė iš baimės...

Kada grįžome prie kompanijos, tai jau buvo sutemę, todėl

nemažai turėjome vargo su nakvyne. Kareiviai, karo lauke, neguli ant viršaus žemės, bet susiranda arba išsikasa duobę ir joje guli. Mat, duobėj gulinčių šrapneliai arba kulipkos ne taip greitai pasiekia.

Po ilgo jieškojimo, mudu su Slimu radome granatos išplėštą duobę, bet dviem permaža. Sugulėme. Aš, kaip ežys, susitraukiau į kamuolį ir jau pradėjau migdytis. Tą patį mėgino daryti ir Slimas. Bet jam traukutis pradėjo kojų gyslas traukyti. Išsoko iš duobės ant vienos kojos šokinėdamas. Keikia. Tuo tarpu netoli gulintis kareivis atsiliepė:

—Slim! O kaip patiko vokiečių trintos bulvės?

Tas suteikė progos Slimui dar daugiau panaudoti savo gabumų keikimui.

Nelaukie, Sesute!

Nelaukie, sesute,
Kad kas pasakytų,
Ko liūdi tavoji širdis;
Pati nusijautus,
Draugužėms praneškie,—
Daužykit liūdėsio grandis.

Sakykie, ko trūksta,
Neverk užsidarius,
Nes verksmas gerovės neteiks,
Jieškok išėjimo,—
Gi ko nevaliosi,
Draugužių burys tai įveiks.

Į skaidrią Komuną
Kas kelią užstoja,
Prieš tąjį tur eiti kova.
Kova jau šiandieną
Ant žūt-būčio eina,
Ir tu kovon būk gatava!

St. Jasilionis.

Paskutinis Laiškas

ANDOR GABOR

Advokato Prozembauer kojos dreba. Taip, tai nepaprasta diena Vienos gyvenime. Kur gi dingo ramus, smagus ir žavėjantis gyvenimas?

Advokatas Prozembauer buvo paprastas vienietis—miestietis, paprastai mylintis puikiai susitaisyti savo šviesius plaukus, gražiai apsirengti, kas rodosi, taip ir tiko prie jo skaistumo. Jis nešiojo antnosinius akinius, turėjo mėlynas akis, sausas ir siaurų pečių, visada gerai apsirengęs. Pas jį namuose taipgi tvarka: gerai namas įrengtas, stovi didelis stalas, advokatas myli smagias moteris ir gerą muziką.

Bet tas, kas šiandien įvyko, tai neturėjo nieko bendro su jo kasdieniniu gyvenimu. Šiandien, pavyzdžiui, yra trečiadienis, tai diena, kada advokatas paprastai eina į teatrus. Šiandien, jeigu teatrai būtų atdaryti, tai advokatas ten būtų ir matytų veiklą "Balius Savoijos Viešbutyje," nes jis jau turi tikietus. Bet šią savaitę yra nepaprasti Vienoje įvykiai.

Jau pirmą šios savaitės dieną mieste nebuvo nei vandens nei elektros šviesos. O jau tas vienas daro nesmagumą. Prie to, miesto centre yra daug ginkluotų žmonių. Rinkoje ir Kartnershtrasse galima matyti net kulkasvaidžius, šarvuotus automobilius ir kanuoles.

Asmeniniai, jis, advokatas-daktaras Prozembauer, skaitė tą viską visai nereikalingu. Neišvengiamai, su social-demokratais buvo galima susitaikinti ramiu būdu. Juk tai nėra koki laukiniai žmonės: advokatas pažįsta kelis savo prietelius social-demokratų advokatus. Jie ti-

krai nieku nesiskiria nuo visų kitų advokatų, gal tik tuom, kad kartais į savo švarko kilputę įsisega raudoną ženklelį. Bet tai kas gi? Kam gi tas kenkia? Lai kiekvienas turi tokį ženklelį, kokis jam tik patinka. Tai ne kitų reikalas. Vienas gali būti krikščioniškas socialistas, kitas social-demokratas, trečias nacionalis socialistas ir Vokietijos šalininkas. Kol taip buvo, tai buvo mieste tvarka. Bet paskutiniu laiku atsirado naujos organizacijos: heimwehr, schubund, nacional-socialistai... Del to ir prasidėjo košė... Zeipel, ministrų pirmininkas Zeipel, pirmas pradėjo puolimą prieš social-demokratų ir darėsi vis žiauresnis. O paskui ministrų pirmininkai vis keitėsi, kol jų vietą užėmė dabartinis Dollfussas, kuris viską apvertė augštytyn kojomis. Tai kokis tai mažiukas Machiavelli, ar vestkės kišeninis Hitleris. Kodel jis tą viską pradėjo, nesuprantama. Valdžia turėtų rūpintis kad ir paskolomis iš Rotšildo, o čia ji užvirė košė.

Asmeniniai, advokatas Prozembauer su tuom nieko bendro neturi, jis nepriklauso nei prie vienos iš partijų ir nestotų į jas, nepaisant kiek daug jų būtų. Jis stoja už gerą maistą, smagias moteris, gerą muziką ir abelnai asmenines vėgadas. Suprantama, prasižengimai prieš privatinę nuosavybę—jam naudingi žygiai: vagystės, žulikystės, įsilaužimas, patys didžiausias prasikaltimas—lai bus įsilaužimas. Advokatui iš to yra darbo. Advokatas Prozembauer nemylė didelių "keisus" ir kriminalių bylų jis

neima. O dabar visa Austrija virto didelių kriminalių prasikaltimų šalimi. Šaudo, apgulos stovis... Prieš Karolio Markso Namus paleista darban kanuolės. Ir kas gi tai tokio? Karoliaus Markso Namas yra gerai išbudavotas, nebrangūs komunaliai kambariai. Tai kam prieš tuos namus kanuolės?

Na, lai šaudo, lai daro ką kas nori, bet lai daktarą-advokatą Prozembauerą palieka ramybėje. Jis gali sėdėti savo raštinėje, skaityti laikraščius, kurie, nepaisant revoliucijos, privalo išeiti iš spaudos, jis gali prie to praleisti laiką.

Iš pradžių taip ir buvo. Tik blogumas tame, kad po 9 val. vakaro be leidimo negalima jau išeiti į gatvę... Tai jau velnias žino, kas per tvarka!... O čia dar tarnas atbėgo ir pranešė:

—Ponas advokate, jus šaukia prie telefono.

Prozembauer priėjo prie telefono. Iš kalėjimo sekretorius užklausė advokatą per telefoną:

—Prieteliau, ar jūs neužimtas?

Prozembauer manė, kad kalėjimo sekretorius, kaip paprastai, nori su advokatu palošti šachmatais. Ir kodel negalima palošti?

—Taip, kol kas aš esu neužimtas,—atsakė advokatas.

Bet štai kalėjimo viršininkų reikalavimas per sekretorių, kad jis, advokatas Prozembauer, paimtų apgynimui tą sukilėlį... prasikaltėlį gaisrininkų komandos inžinierių Jurgį Veiselį... Ir kam čia reikalingas advokatas Prozembauer? Kam traukia jį į tą košę? Tiesa, greitai pribuvo kalėjimo automobilius paimti advokatą. Bet

vis gi jam nesmagumas. Pro-zembauer kitaip persistatydavo sau karo lauko teisimą, kuris dabar veikia. Ir teisėjus kitokiais. Ir kaltinamuosius taipgi kitokiais. Jeigu žmogų į dvi valandas galima nuteisti mirti — tai reiškia, jau čia turi būti kokis nors karinis charakteris. O dabar advokatas Prozembauder mato, kad už teisėjų stalo sėdi vyriausio teisėjo pagalbininkas Ganel, jo pagalbininkas Birkė ir kiti teismo paprasti iki tol buvę teisėjai ir jų pagalbininkai. Taip, jie prityrę teisėjai, kulturingi žmonės, geri piliečiai. 6 valandą prasidėjo teismas, o 9 val. 43 minutės jau buvo išneštas nuosprendis. Į 3 valandas ir 43 minutes suspėjo išklausti apkaltinimą, kaltinamąjį, liūdininkus, nusverti, kur yra "teisybė"?

Apkaltintojas — prokuroras ponas Warksman — taipgi ne kokis žmogėda. O vienok jis taip lengvai ir ramiai sudarė apkaltinimą ir savo kalbą pasakė, kad tartum čia buvo byla tik už brėžiukų dėžutės pavogimą, kur paprastai kaltinamasis nuteisiamas vienai parai pasėdėti sklepe prie policijos stoties.

Prokuroras sakė, kad kaltinamasis, inžinierius Jurgis Veisel, yra 35 metų amžiaus, neišpažįsta jokio tikėjimo, užimdinėjo komandieriaus vietą Floridsdorffe gaisrininkų skyriaus... Toliau prokuroras sakė, kad mes turime reikalą su labai pavojingu elementu. Kaltinamasis antradienį, tai yra sukilimo dieną, ryte, išsiuntė iš gaisrininkų stoties trokš ir tas sugrįžo pilnas ginklų — šautuvų, kulkasvaidžių, šautuvams patronų ir kulkasvaidinių diržų. Gaisrininkai apsiginklavo. Iš gaisrininkų namo jie apšaudė policijos stotį ir tam panaudojo net kulkasvaidžius. Policija šaudė į gaisrininkus, bet ji negalėjo užval-

dyti jų namą. Kaltinamasis sakė, kad jis, kaip komandierius gaisrininkų skyriaus, matė reikalą dalyvauti sukilime... Pasakui greitai prieš teisėjus buvo pastatyta visa eilė liūdininkų: gaisrininkų vyriausias komandierius, gaisrininkų skyrių direktorius, policijos viršininkas; keletas eilinių gaisrininkų, stojančių prieš sukilimą, kurie sukilimo metu buvo pasislėpę sklepe. Visi jie greitai liūdijo... Kiekvienas pridėjo ir savo siulą dėl virvės pakorimui kaltinamojo. O jis, tas stebėtinai žmogus, visai nesigynė ir dabar jis bus pakartas, pakartas, pakartas!

Visa tai kaip kokia audra sukosi advokato — daktaro Prozembauderio galvoje, kada jis bėgiojo nuo vieno prie kito telefono kalėjimo raštinėje. Jau veik temsta. Kalėjimo viršininkas pavelino Prozembaueriui per telefoną pašaukti Dollfussio raštinę. Dalykas buvo tame, kad jis telegrama buvo pasiuntęs Dollfussui susimylėjimo prašymą dėl Jurgio Veiselio. Bet kol kas dar nebuvo jokio atsakymo. Galima buvo nerimauti, bet taipgi Prozembauder nenorėjo tikėti, kad tas simpatingas Dollfussas irgi...

—Ponas advokatai, jūsų klientas prašo jus nueiti į jo kamerą, — tarė kalėjimo sargas.

—Ką-ą-ą?

Advokatas Prozembauder turi eiti pas kalinį į mirtininkų kamerą? Dar to tik ir stokavo! Suprantama, jeigu inžinierius jau prašo... Advokatas sekė kalėjimo sargą. Niekados jis dar nebuvo kalėjime. Matomai, jau ten nėra taip bloga. Dabartiniai kalėjimai yra sveikatos atžvilgiu aprūpinti — mąstė advokatas. — Jis mašinaliai sekė sargą. Taip, bet jau ne visai geras oras šiame kalėjime. Čia viskas iš geležies ir plieno, žingsniai tik ir atsiduoda kietai

į ausis. Geležiniai laiptai, sienos, geležinės ir grindys, geležinės durys ir geležinės stangos ant langų, kurie ir tarp jau mažai.

—Čionai, ponas advokate, — tarė kalėjimo sargas, atidaręs duris.

Jis, advokatas ir daktaras Prozembauder, kitaip persistatė pirmiau kalėjimo kameras. Ypačiai jam vaizdavosi mirtin nusmerktųjų kamera su kryžium ir žvakėmis, o čia silpnai apšviečiamas kalėjimo urvas. Kalėjimo sargas pasiliko koridoriuje ir duris uždarė, raktas sutauškėjo.

Inžinierius stovėjo ramiai ir ramiau veidu viduje kameros, taip, kaip jis ramiai ir mirties sprendimą išklausė. Jis sausas, augštas, šviesus ir tvirtas vyras. Jo akys gyvai žibėjo. Tai buvo akys žmogaus, kuris paprastes gaisrų pavojuje duoti patarkymus. Jo buvo energingas veidas ir graži burna. Jis pasitiko advokatą, tartum pas save raštinėje:

—Prašau atsisėst...

—Aš norėjau, ponas inžinieriau, jums pranešti, kad prašymas apie susimylėjimą dėl jūsų dar nėra patenkintas...

—Jau priimtas ir patenkintas, pons advokate, — tarė kalinys.

—Ne, dar mes negavome atsakymo. Jis, veikiausiai...

—Atsakymas gautas... Atmeta, — ramiau atsakė inžinierius Veisel, — taip ponas advokate, atleiskite, aš neišgirdau jūsų vardą teisme.

—Mane vadina Prozembauder.

—Tai štai, mielasai daktare Prozembauder, dabar jau vidunaktis. Tai klausimas tik keletos minučių. Sprendimas buvo padarytas 9:45 valandą vakare. Jis turėjo būti įvykintas 11 valandą ir 43 minutes naktį. Bet, kaip jums žinoma, aš prašiau atidėti įvykinimą nu-

žudymo akto ant vienos valandos laiko, ir teismo pirmininkas sutiko tą padaryti. Taip, teismo pirmininkas Ganel sutiko atidėti valandai. Austrijos buržuazija turi garbingesnius budelius, negu Vokietijos. Ir taip, mane pakars už 45 minučių laiko.

Advokatui nepatiko tokis ramumas jo klijento. Advokatas buvo begaliniai sujudęs. Kaip gali tokis lavintas žmogus ir taip ramiai kalbėti apie savo mirtį. Kaip gali jis už 45 minučių pirm savo mirties dar interesuotis, kaip advokato vardas. Ir ką bendro jis gali turėti su tuom Vienos darbininkų sukilimu? Jeigu laike teismo inžinierius būtų išreiškęs nusiminimą arba būtų prašęsis pasigailėjimo ir susimylėjimo, tai veikiausiai jį nebūtų nuteisę mirti. Valdžios prokuroras Warksman, veikiausiai, būtų jo pasigailėjęs, nes jis sakė: “Aš priverstas, nors ir gailiuosi to, prašyti teismo, kad jūs duotute tam žmogui suprasti tą, koki yra sunkūs ir aštrūs mūsų įstatymai.” Jeigu inžinierius nebūtų pasakęs tą žodį, kad jis stovi revoliucionierių pusėje, tai veikiausiai teismas būtų jam reikalavęs pasigailėjimo. Ir kokis kvailas inteligentiško žmogaus būdas? O gal jis, kaip komunistas, yra priverstas tatau daryti savo partijos disciplinos? Ir argi iš tikro Austrijos Social-Demokratų Partija užima revoliucinę poziciją. Bet gi tai netiesa! Taip, tokiomis kalbomis inžinierius galėjo suklaidinti teisėjus ir užsitarnauti kartuves. Bet gi Vienos inžinierius, gaisrininkų skyriaus komandierius, tai nėra kokis bedarbis batų gamintojas, kuris palaiko paikius komunistų obalsius!—Taip mąstė advokatas ir norėjo išmetinėti inžinieriui, kad jis netikusiai užsilaike laike teismo. Bet tuom pat

kartu tas jam buvo nesmagu, kaip ir nežmoniška. Jis, advokatas Prozembauer, gerai žino, kad jam kaip buvo, taip ir bus didelis stalas, smagios moterys, o šis žmogus...

Inžinierius pradėjo švelniu balsu:

—Man jau nedaug laiko beliko gyventi, todėl aš prašau jus, ant kiek tik galima, nepertraukti manęs... Aš prašiau pratesti vienai valandai mano gyvenimą ne tam, kad pagyventi tą valandą, bet kad gaučiau progą pasikalbėti su jumis po to, kaip aš parašiau savo paskutinius atsisveikinimo laiškus. Nežinau, ar tie mano paskutiniai laišškai pasieks tuos, kam juos rašiau.

—Tatai priklauso nuo tavo laiškų turinio... Kodel jūs šypsotės, dieve mano, kaip galima šypsotis tokiu laiku?—nugąstavo advokatas.

—Aš šypsauisi... Bet ar mažai tam gali būti pamato? Matai, kokis iš manęs geras organizatorius! Jau 9 val. 45 minučių, kada buvo skaitomas mirties sprendimas, aš žinojau, kad 11 val. 45 minutes aš dar galėsiu su jumis kalbėtis ir kad mano laiškų turinyje bus tas, kas kaip tik turi nepatikti buržujų valdžiai. Gaila, Austrijos būsimoji Sovietų valdžia netenka mano asmenyje gero organizatoriaus...

—Negaliu jus suprasti, — perkirto jį advokatas.

—Meldžiu neperkirsdinėti manęs, prašau jus dar kartą. Pabandykit padaryti taip, kad mano paskutiniai laišškai nebūtų sunaikinti, bet padėti kartu su teismo sprendimu, kad jie išsilaikytų iki mūsų pergalės, iki mūsų laiko, kuris ateis pakeisti buržuazijos tvarką. O kol kas aš noriu jums, vieninteliui žmogui, su kuriuomi man yra leista kalbėtis pirm mirties, perduoti turinį tų laiškų. Pra-

šau jūsų, įsidėkite į savo atmintį, o rytoj tą viską nurašykite. Jūs tą galėsite padaryti kaip lavintas žmogus, kaip advokatas, ir paskui tą pasiųskite sekamu antrašu.—Jis ištiesė ranką, paduodamas raštelį.—Nesibijokite, advokate, tas dar nėra uždrausta. Tai antrašas mano geriausio draugo, kuris gyvena Paryžiuje. Ir ką aš sakysiu, gerai įsitėmkyte, nes kaip žinai, kad nei policija, nei heimwehr grupės, nei kas kitas nepadarys jūsų galvoje krata.

—Taip, aš tą atliksiu pilnai, nors nepriklausau jokiai partijai.

—Tatai aš žinau. Esu jums dėkingas ir už tą galiu atsimekėti, suteikdamas jums šį gerą patarimą: kada čionai pribus hitleriniai fašistai, būtinai išvažiuokite iš šios šalies.

—Kodel? Juk aš...

—Jūs perdaug laisvai mąstantis žmogus, nors ir nepriklausot jokiai partijai. Šis fašizmas jums nieko nepadarys, nes jis nukreiptas tik prieš darbininkus. Dabar tik mane ir tokius kaip aš baudžia. Klausykite manęs, advokate Prozembauer, aš mirštu, bet mano mirtis neš pasaulinei revoliucijai naudą. Kiekvienas darbininkų kraujo lašas ant svarsčių yra už revoliucijos pergalę. Tai iš vienos pusės. Iš antros—mano mirtis bereikalinga auka ant Austrijos Social-Demokratijos altoriaus. Aš mirštu, atkreipkite atydą į jums nežinomą žodį, už *marksizmą Austrijoje*. Mano mirtis—pasekmė baltojo teroro, dabar naikinančio austrus darbininkus. Šį terorą vykdydys heimwehriški fašistai, kuriuos mano vadai laikė kaip “mažesnę blogumą,” su kuriais derėjosi mano vadai Julius Deutsch, Otto Baueris ir jiems panašūs, bet negalėjo susiderėti, ir tas “mažesnis blogu-

mas" visu žiaurumu veikia Vienoje, Linge, ir kituose pramoniniuose centruose. Mano buvę vadai šypsosi garbingiems korikams, kurie kilo iš "mažesnio blogumo" ir yra nemažiau žiaurūs, kaip Vokietijoje hitlerininkai. Jie kalba apie rases, bet dalykas yra apie klases. Po šios pirmos teroro bangos bus antra, ją atneš Austrijos hitlerininkai fašistai. Ir mano partijos socialfašizmas paruošė dirvą hitleriniams fašistams.

Pas advokatą kilo mintis:

"Kas tai per žmogus, kuris už pusvalandžio prieš savo mirtį nesuranda nieko geresnio, kaip kalbėti apie politiką."

Advokatas ką tai norėjo sakyti, bet nusmerktasis mirti rankos ženklų privertė jį tylėti ir jis kalbėjo:

—Mielasis, daktare Prozebauer, tikėk man, tai ypatingai svarbu ne tik man, bet ir visiems, kurie ir ateityje kovos už Austrijos proletariato pergalę. Jie turi žinoti, kad aš žiūriu į savo mirtį kaip į *atpirkimą už nepataisomas klaidas, kurias aš atlikau, kada aš per metų eilę nepaisant didelio prasilavinimo nepataipau komunistu...*

"Tai ką gi tas reiškia"—galvojo advokatas. Nusmerktasis, tartum sužinojęs advokato mintį, sako:

—Aš nesu komunistas. Aš tik kairysis social-demokratas, ir atminkite, kad tik todėl aš buvau svajonių nelaisvėje, už kurias dabar aš apmoku savo gyvastimi.

Kas gi atsitiko? Heimwehrių fašizmas uždavė mums smūgį. Mes, kairieji social-demokratai, manėme—visą laiką manėme!—kad mūsų partijos vadai iššauks darbininkus į visuotiną streiką, ir jeigu policija ir heimwehro grupės išstos prieš mus, tada mes griebsimės už ginklų. Mes—tai ne tik vien šuc-

bundo nariai, vien šucbundo nepakanka, tai kovai reikalinga visas apsiginklavęs proletariatas. Galima jau suprasti, kas būtų Austrijoje atsitikę, jeigu mes, proletarai, būtume laimėję. Mes būtume paėmę visą galią į savo rankas. Ar ir vėl tą galią būtume atidavę atgal buržuazijai, kaip 1919 metais padarėme? Kokiai gi buržuazijai atiduoti? Ar pačiai žiauriausiai, vadovaujamai princu Starembergu, heimwehriečių vado? Tiems, kurie rytoj susiderės su Gabichtu—nacionaliais socialistais? Tą mes nebūtume padarę, mes būtume turėję savo pareigą išlaikyti galią savo rankose. Reiškia, būtų Austrijoje įsteigta darbininkų valdžia, būtų buvusi proletariato diktatūra. Tai ir būtų buvę tas, ko komunistai reikalavo per 15-ką metų! O komunistų mūsų vadai bijojosi daugiau, kaip fašistų arba atsidūrimo emigracijoje. Todėl mūsų vadai ir bijojosi tokių kovos būdų, kurie būtų atvedę prie laimėjimo. Todėl jie ir nešaukė prie visuotino streiko. Todėl telegramų, telefonų, gelžkelių darbininkai dirbo ir tos įstaigos buvo prieš rankose prieš mus. Mūsų vadai pasirūpino, kad Viena, sukilimo centras, būtų demoralizuotas. Jie paliko buržuazijos rankose visą miesto centrą ir patys pabėgo.

Teisme manęs klausė teisėjų pirmininkas: "Kodel jūs pasidavėte?" Aš jam į tai atsakiau: "*Todėl, kad mūsų buvo per daug mažai.*" Šis mano atsakymas nepatiko jums, kaip mano apgynėjui — advokatui. Taipgi jums nepatiko ir tas, kada teismo pirmininkas klausė: "O jeigu jūs būtų buvę daugiau, tai ar jūs nebūtute pasidavę?" Jam atsakiau: "*Su prantama, kad ne!*"

Koridoriuje pasigirdo žingsniai. Advokatas išballo. Inži-

nierius Vaisel pridėjo:

—Ponas advokate, jūs neikite su mumis, nes tai ne dėl silpnų nervų žmogaus.

Advokatas, nors svyrudamas, bet visgi pasekė tą procesiją. Pridengtos lempos šviesa apšvietė kalėjimo kiemą. Advokatas matė prietamsyje kalėjimo kiemo kampe naujai išbudavotas kartuves ir žmones aplinkui jas besitriušiančius, dėvinčius kariniais ir civiliais drabužiais. Jis girdėjo patvar-kymus ir kalbas. Jo regėjimas ir klausia buvo nukreipta į sausą inžinieriaus figūrą: Veisel stovėjo ant suoloelio, jo rankos ir kojos surištos. Ant kaklo jau uždėta kilpa. Kada bude-lis atkišo rankas, kad ištraukus iš po jo kojų suoloelį, tai Veisel garsiai ir energingai sušuko:

— *Lai gyvuoja pasaulinė revoliucija!*

Paskutinius du žodžius jis ištarė jau silpnai, nes virvė užveržė jam kaklą. Bet ir tie žodžiai, tartum labai garsiai nuskambėjo ore todėl, kad kiekvienas juos žinojo.

Advokatas neteko sąmonės. Jis atsirėmė į sieną, bet greitai parvirto ant žemės. Jo antnosiai akiniai nupolė ir susikūlė. Kada jis atgavo sąmonę, tai jis gulėjo kalėjimo raštinėje ant sofos. Kalėjimo daktaras, kurį pirmiau jis matė prie kartuvių, stovėjo greta jo ir klausinėjo:

—Na, advokate, kas gi tai tokio? Ar tai silpnumas jūsų nervų? O gal tai buvo kokis jūsų giminaitis? Ne? Tai ir gerai! Gaila jūsų akinių, jie susikūlė į mažus šmotelius. O tą, inžinierių, reikėjo pakarti todėl, kad jis buvo pavojingas sukilėlis—bolševikas. Jis reikėjo pakarti—komunistas...

—Ne, jis nebuvo bolševikas, —greitai atsakė advokatas.

—Tai kas gi?—kalėjimo daktaras nusijuokė ir pridėjo. —

Tikras iš tavęs advokatas! Tavo kliento jau nėra gyvųjų tarpe, o advokatas dar vis jį gini!

Advokatas, daktaras Prozebauer, kurį veik po prievarta kalėjimo sekretorius išvilko iš jo namų ir įtraukė į sukilimo istoriją, sudrebėjo dėl tokio daktaro pareiškimo. Ir kam jis pats turėjo padaryti pareiškimą, kad pakartasis inžinierius nebuvo bolševikas? Kam? Dar tik valanda laiko atgal jis tą nebūtų padaręs.

Kalėjimo daktaras pasisiūlė pavežti advokatą savo automobiliuje. Tylomis jie susėdo į automobilį. Pirm negu jie pa-

siekė miesto centrą, kalėjimo daktaras užklausė advokatą:

—Jūs ilgai kalbėjotės su tuom inžinierium pirm jo mirties. Ką jis jums pripasakojo?

Advokatas Prozebauer susiraukė, išsitraukė nosinę skėtaitę, tvirtai išsišnypstė ir dvejokiančiai atsakė:

—Nieko... Jis pareiškė, kad proletarai neišvengiamai jus nugalės. Bijau, kad tame jis buvo teisingas...—Ir netikėtai pridėjo:—Man prisieis mokytis francūzų kalbos.

Kalėjimo daktaras nusijuokė:—Ir kodėl jums atėjo ta mintis?

Kalėjimo daktaro juokas dar

daugiau sujudino advokatą ir jis kietai jam atsakė:

—Neišvengiamai, aš persikelsiu gyventi į Paryžių.

Po to jis paprašė sulaikyti automobilį, išlipo iš jo, nors dar toli buvo neprivažiavęs savo namus. Šaltai atsisveikino su kalėjimo daktaru. Automobilius nuvažiavo toliau.

Iš užkampio išėjo kareiviai su geležinėmis kepurėmis. Jie dar ištolo suriko:

—Stok! Kas tokis esi?!

Advokatas pradėjo jį ieškoti kišeniuose dokumentų savo asmenų liudijimo. O mintyje galvojo: "Neišvengiamai persikelsiu iš Austrijos į Paryžių."

Vertė D. M. Šolomskos.

Raudonieji Vėjai

Tik kyla, tik siaučia didžių kovų vėjai
Ir purto šią tvarką, rūdijančią, seną,
Praplatina taką mūsų kilniai idejai;
Mūs didžiajam žygyj suteikia jie peną,
Kuomet mes keliaujam sukūryj kankynių
Tarp didžios karionės—krūvinų imtynių.

Bekylanti vėjai pelynus supūrto,
Tuos lizdus puvėsių, kurie gimdo nuodus.
Mes einam prie siekio Lenino įkūrto,
Per kančių vulkaną, per debesius juodus,
Kurie mus prislėgė dugne mūsų buvimo
Ir kančias mums teikė baisaus supuvimo.

Didžios kovos ūpas banguoja, kaip jūrės,
Versdamos bagočių tvirtoves iš vietos.
Mūsų didžios spėkos vienijosi, būrės,
Nors pergalės gėlės mūsų krauju aplietos.
Tarnauti ponijai jau užteks—pakako,—
Mes esam išėję jau ant kovos tako.

Paplūsta mūsų kraujas kovoj su tironais,
Kuomet mūsų kantrybė išdžiūsta, išsenka,
Nei bosų režimai, nei kunigų monai,
Nei baimė kankynių, kurios mumis tenka,
Nepastos mums kelią linkui mūsų idejų,
Nenuslopins galę raudonųjų vėjų.

Raudonas Juokas.

Feniksas

O. ERDBERG

VOKIŠKAS cigaras, rusiškas papirosas, angliška pypkė yra taip padaryti, kad tas, kuris juos naudoja, gali tuo pačiu laiku kėravot porą arklių, rašyti, arti, pjauti ir t. t. Bet ne taip yra padaryta chiniška pypkė, kurią aš radau tuščiame kambaryje dvarininko Lo. Tabakas į ją yra dedamas tik vienokiu būdu: mažomis sidabrinėmis replėmis. Uždegama tam tikru popieriniu knatu. Jos dūmai pereina per įvairias kamekaites ir per vandenį. Pypkės viršus išdailintas paveikslu, — lengdiško paukščio, kuris gimdavo iš pelenų — auksasparnio fenikso. Ji padaryta yra tiems žmonėms, kuriems rūkymas yra užsiėmimas. Ta pypkė yra simbolis nieko neveikimo ir nuobodulio.

Ant lentynėlės prie lango aš radau dar įdomesnių ir keistesnių daiktų. Ten buvo pusės metro ilgio lazdelė, užsibaigianti su rankos palenktais pirštais. Tas specialinis įrankis buvo padarytas kasytis nugarai. Toliau gulėjo maža lazdelė su apvaliu kaip žirnių galu del krapštymo ausų. Greta to stovėjo musėms mušti įrankis, nupintas iš ašutų. Tieji ir kiti daiktai, kuriuos aš radau kambaryje dvarininko Lo, buvo būtinieji draugai jo augalinio gyvenimo, įrankiai jo darbo, apart kurių jis dar naudojo porselėno taureles gėrimui ryžių brendės, valgomąsias lazdeles ir žaidžiamuosius kauliukus, kurie tarškėdavo per naktis jo svetingajam name.

Kam tad privalėjo priklaustyti šis komplektas įrankių, jei ne dvarininkui, išdalinusiam savo žemę į mažus sklypus tarpe 200 ūkininkų, gyvenančių pilies kai-

me. Kas dar toje žemėje, pelkėtų laukų ir vatos fabriko, galėjo gyventi visą metą, kasydami nugarą, rūkydami pypkę ir žaizdami kauliukais, jei ne tie, kurių didžiausias rūpesnis buvo žiūrėti pro langą į kaimiečius, kurie birželio ir rugsėjo mėnesyje ilgose eilėse eidavo į pilies kiemą ir pildavo ryžius iš pintonių į didelę cementinę duobę, padarytą tam tyčia viduryje kiemo.

Du sykius į metus valstiečiai atnešdavo pusę savo visų javų, o Lo, stovėdamas prie lango, žiūrėdavo į juos su nuobodumu. Taip praėjo dešimtys, šimtai, tūkstančiai metų. Viena karta dvarininkų išmirdavo — tuomet jos vietą užimdavo nauja, kuri irgi taip pat prie lango su nuobodumu tėmydavo eiles suvargintų valstiečių.

Aš labai norėčiau pasikalbėti su dvarininku Lo apie tai, kaip ilsis žmogus, kuris 24 valandas į parą yra užimtas nieko neveikimu. Bet dvarininkas Lo pranyko ir nei vienas nesiranda, kuris galėtų parodyti, kur jis dingio toje pažymėtoje dienoje, kada jo pilį užėmė valstiečių unija. Aš prašiau papasakoti apie dvarininką dabartinių tos pilies gyventojų.

Mes išėjome iš pilies pro sunkius geležinius vartus ir In Li Sin, kuris išdidžiai nešiojo ženklą valstiečių unijos ant mėlynų audeklo marškinių, papasakojo mums apie praeities įvykius.

Mes ėjom siauru keleliu, kuris buvo apsuptas iš abiejų pusių ryžių laukais. Augšti buinūs žaliavo ryžiai, atspindėdami vandenyje, linksmi gurguliuodami, šniokšdami bėgo upeliai;

šviesūs saulės spinduliai mirgėjo įvairiomis spalvomis atsimušę į akmeninius paminklus šonuose kelio. Virš buinių ryžių ir įvairių žolių skrajojo dideli juodi drugiai margais sparnais ir girdėjosi čypianči balsai žiogų čirškimo. Šiame liepsnotam ir įvairiaspalviam reginyje judėjo sulinkę figūros valstiečių, iki kelių vandenyje su nuogais tamsiais bronziniais kūnais, po pavėsiu šiaudinių skrybėlių, sodinantieji pluoštus ryžių. Jie buvo taip įsigilinę į darbą, kad nei vienas nepakėlė galvos, kuomet ėjom pro šalį.

Iki kaimo mes privalom eiti aplink apie penkių "li" (chiniškas tolio mieris) ir aš manau, kad man pavyks papasakoti apie paskutines dienas dvarininko Lo.

Dalykas įvyko gruodžio mėnesį, kada, prieš naujus metus, jie baigia išrinkti mokestis ir procentus iš visų skolininkų. Perkupčiai supirkinėjo iš valstiečių jaučius, skūras, javus ir važiuodavo toli už horizonto išmainyti tą viską į užrubežinį žibala, aliejų ir miestiškas prekes, kad sugrįžus viena diena anksčiau prieš naujus metus. Tuo laiku paprastai valstiečiai stovi namuose, dirbdami molinius indus. jų moterys rūpinasi verpimu, o vaikai bėgioja ant kelių, rinkdami kūrą ir mėsą laukams. Pavasariniai darbai dar buvo nepradidėję ir kaimas atrodė gana ramus. Vieną rytą kaime pasirodė dešimts ginkluotų kareivių, kurie pradėjo lankyti valstiečių namus. Sjao Din, prityręs gyvenime vyras, pirmiau dirbęs mieste kaip mechanikas, o dabar dirbęs ant dvarininko

Lo žemės, kurios turi 10 "mu" (viena "mu" lyginas vienai šešiolikto hektaro), išėjo paklausti, ko jie nori. Dauguma valstiečių prisidėjo prie jo ir tuoju apie namą, kur suėjo kareiviai, susispietė didelis valstiečių būrys... Aš taipgi nuėjau ten. Kareiviai neužilgo išvedė iš namo verkiantį valstietį Čžao. Sjao-Din paklausė, kas atsitiko.

—Štai, — prakalbėjo Čžao, — mūsų tėvas Lo atsiuntė savo kareivius ir reikalauja, kad aš užmokėčiau mokesį už kiaulės papjovimą. Bet jūs, mano kaimynai, gerai žinot, kad aš visai neturėjau ir neturiu kiaulės. Už ką tad privalau aš mokėti?

Visi valstiečiai patvirtino, kad jis ištikrųjų neturėjo kiaulės. Bet kareivių viršininkas smarkiai supyko ir pareiškė:

Lo Sjao-Sin negali žinoti, kuris turi, o kuris neturi, bet jis žino tik vieną, kad mokesčius reikalinga išrinkti ir todėl Lo davė mums įsakymą išrinkti mokesčius nuo visų ir areštuoti nepaklusniusius.

Tada visi valstiečiai sujudo, o Sjao-Din pasakė: — Aš buvau mieste ir žinau įstatymus. Mokesčiai už pjovimą kiaulių yra imami tik nuo tų, kurie jas papjauna, bet tas valstietis, juk visai kiaulės neturi.

Kareivių viršininkas išnaujo pareiškė:

—Ponas Lo yra savininkas renkamųjų mokesčių ir jis žino geriau negu jūs. Po to davė įsakymą tuoju išsiskirstyti. Bet valstiečiai neklausė. Aš nežinau, kaip tas atsitiko, bet matytis, kad kas tai iš būrio patraukė už rankovės kareivių viršininką, pastarasis tuoju išsitraukė revolverį iš makšties ir iššovė, sužeizdamas vieną valstietį. Kilo panika, visi išbėgiojo, bet kareiviams pasisekė pagauti Sjao-Din, Čžao ir dar du valstiečius. Surišo juos ir nusištempė per kaimą. Nuo slenks-

čių savo namų mes matėm, kaip jie nusivedė juos į pilį pono Lo. Po dviejų savačių visas kaimas sužinojo, kad dvarininkas Lo pasiuntė areštuotus valstiečius į rajono miestą teisėjui, pranešdamas jam laiške, kad jie suardė kaime ramybę ir atsisaką mokėti mokesčius. Sjao-Din, kuris sugrįžo visas sumuštas, papasakojo apie tai. Jis taip pat papasakojo, kad mieste jie buvo teisiami, kad rajono valstiečių unija gynus juos teisme ir tokiu būdu pasisekė išvengti bausmės. Bet kuomet jie ėję pro vartus teismabučio kiemo, tuo laiku užpuolė juos pasiūsti Lo kareiviai ir taip sumušė, kad Čžao ir dar vienas valstietis mirė vietoje nuo žaizdų.

—Bet aš atnešiau iš miesto ne tik mėlynės ant savo kūno nuo smūgių. Aš atnešiau dalyką, kuris yra geresnis už taoistų vienuolių sūrį. Ir jis parodė mums atsišaukimą Valstiečių Unijos.

Mes, surinkę pinigų, užsikėm arbatinėj vyno, žirnių sriubos ir keptų kopūstų už penkias variokus ir ten turėjom posėdį iki vėlyvos nakties, kur smulkiai išdiskusavom mūsų padėtį. Visą trumpai suglaudus, buvo taip: Tą žiemą mes nemokėjom mokesčių už pjovimą kiaulių. Dauguma valstiečių nemokėjo jam taipgi procentų už paskolas. Kaime susitvėrė Valstiečių Unija. Jos gimimo priežastis buvo praeiti įvykiai.

Jau artinos pavasaris, valstiečiai kėlės dar prieš aušrą ir ėjo arti laukų. Iki kelių vandenų ir purve jie arė žemę primityviškais plūgais, pildami prakaitą nuo tamsos iki tamsai, bet jie buvo linksmi. Jie manė, kad šie metai bus pirmieji, kuriais nereikės nešti pusės savo javų į pono Lo pilį. Jie apsunks savo pečius bambukiniais neštuvais su pintinėmis ryžių,

ne pilti į cementinę duobę prieš Lo langą, bet grįžti namo nuo mugės su pilnomis pintinėmis druskos ir aliejaus. Ir jie daug tvirčiau pjovė žemę primityviškais savo plūgais.

Praslinkus nekuriu laikui, išnaujo atsilankė pas keletą valstiečių kareiviai, pranešdami, kad jei jie nemokės mokesčių, tai ponas atims žemes ir perduos kitiems. Žinia apie tai perbėgo greitai visą kaimą. Tuojaus ant aikštės, prieš arbatinę susirinko sujudusi minia. Buvo toks užsisis, tarsi upė išlaužė užtvankas ir pasipylė po laukus. Kiekvienas keikė ir rėkė, bet nei vienas nežinojo, kas reikia daryti. Mes būtum nieko nedarę, jei ne staigiai būtų pasirodęs ant aikštės Sjao-Din su dešimts valstiečių. Visi jie turėjo šautuvus ir maršavo kaip tikri kareiviai. Mes pradėjom rėkti, pagerbdami juos:

—"Van-Suj"!

Įvyko taip, kad Sjao-Din su grupe ginkluotų draugų pradėjo atakuoti kareivius dvarininko Lo tuo laiku, kada jie buvo suėję į vieno valstiečio bakūžę. Jiems ataka pavyko, nes kareiviai tapo sugauti ir nuginkluoti. Po to Sjao-Din tuoju pasilipo ant didelio akmens ir pranešė, kad reikalinga esą suorganizuoti valstiečių apsaugos būrį ir išvyti poną Lo. Dar didesnis sujudimas perbėgo valstiečių minią. Po jo užsilipo valstietis, kurį jie teisė mieste, ir pradėjo pasakoti, kaip gyvuliškai jį sumušė kareiviai. Jis verkė ir visa minia drauge su juo verkė. Paskiau po vienas kito pradėjo kalbėti eilė valstiečių. Nebuvo nei vieno iš jų, kad dvarininkas nebūtų nuskriaudęs. Vieni skundėsi, kad dvarininkas atėmė nuo jų žemę, kiti—kad išvedė paskutinę karvę už neužmokėtas skolas, nuo trečių jis išlupo ne pagal įstatymus mokesčius. Nuo ne-

kurių valstiečių jis atėmė iš daržų daržoves ir pasakė, kad tai esanti jam dovana. Kiekvieną iš jų yra apgavęs svoriu ir miera... Verkdamas išėjo apysenė moteriškė, valstiečio žmona, kuri užmušė mieste Lo kareiviai ir pradėjo skūstis, kad ji negalinti išmaitinti vaikų. Svyrudama ant savo mažų nuvargusių kojų, ji grūmojo kumščiais vadindama Lo tigrą, žmogžudžiu, kraugeriu, banditu ir bjauriuoju čerepoku...

Jau naktis padengė kaimą, bet žmonės nesiskirstė. Ir kada mėnulis pakilo, mes pamatėm ateinančius du žmones per aikštę tiesiog prie mūsų. Buvo matyt, kad jie turėjo ilgą kelionę: jų kojos buvo padengtos purvu, o veidai prakaitu ir dulkėmis. Jie buvo pasiuntiniai nuo rajono Valstiečių Unijos su pranešimu, kad dvarininkas Lo pasiuntęs pranešimą rajono viršininkui, kad neva mūsų kaime susitvėrusi slapta organizacija, kuri norinti sugriauti kiekvieną kapą prosenelių, sudeginti šventus paveikslus ir išžudyti visas moteris, senesnes virš 16 metų, iššaukimui publikos pasipiktinimo prieš valdžią.—Rajono viršininkas—informavo pasiuntiniai—nutarė pasiųsti čion kareivių būrį. Po dienos ar dviejų būrys bus čionais. Jūs privalot prisirengti apsigynimui.

Keisčiausias dalykas buvo tas, kad niekas nenusigando. Mūsų valstiečiai, kurie taip visuomet bijodavo kareivių, ši sykį pradėjo keikti Lo ir šaukti dangaus bausmę jam. Atgal trys mėnesiai, kuomet kareiviai išvedė Sja-Din, mes visi išbėgijom. Jei tada būtų kas nors pranešęs, kad bus atsiųstas kareivių būrys, mes būtum su gyvuliais išbėgę į kalnus. Bet dabar nesirado nei vieno žmogaus, kuris būtų skubėjęs bėgti nuo aikštės į namus. Atbulai, pyktis pripildė mūsų širdis ir pa-

darė mus narsiais ir nusistačiusiais. Mes taip nežinojom ką daryti, bet visi jautėmės, kad neišsisklaidyti. Sja-Din, surinkęs apie save senuosius kaimo vyrus ir drauge su pasiuntiniais nuo valstiečių unijos išdirbo veikimo planą. Buvo nutarta, kad aš su vienu iš Valstiečių Unijos pasiuntinių turėjau tuojau eiti į rajono mugę, kuri radosi už 60 "li" nuo mūsų kaimo ir pakviestumėm kaip galima daugiau ir greičiau valstiečius į pagelbą. Apie tai, kas atsitiko toliau, aš žinau tik pagal pasakojimus kitų; aš pats sugrižau atgal į kaimą tik už dviejų dienų.

Ir In Li-San nutilo, tarsi nenorėdamas pasakyti apie įvykius pagal kitų pasakojimą.

—Kas tad atsitiko?—Paklausiau aš.

—Sekančią dieną,—tesė mano palydovas,—Sja-Din, surinkęs daugiau negu du šimtus valstiečių, apgulė pilį. Dvarininkas Lo pilyje užsidarė su 40 kareivių. Nors valstiečių buvo keleriopai daugiau, bet jie turėjo 15 šautuvų, o kiti buvo apsiginklavę jėtimis, dalgiais ir akmenimis. Kareiviai turėjo kiekvienas šautuvą ir be to jie radosi už augštų pilies mūrų, o valstiečiai ant lygaus lauko. Keletą kartų valstiečiai bandė šliaužti per laiptus ant pilies mūrų, bet kiekvieną kartą kareiviai juos atmušė. Šovinių atsarga išsibaigė ir Sja-Din labai tuomi buvo susirūpinęs. Jis norėjo užimti pilį pirmiau, negu ateis rajono viršininko pasiųsti kareiviai, užsidaryti joje ir laukti iki pribūsime mes su pagelba. Diena baigėsi, daug valstiečių buvo užmuštų ir sužeistų, o pilis dar nebuvo paimta.

Tada Sja-Din nusprendęs daryti paskutinę priemonę. Jis turėjo pasislėpęs parako nuo tų laikų, kada jis dirbo fabrike. Sja-Din įsakęs tą paraką at-

nešti ir iš jo padaręs miną, kuri jiems pasisėkus pakasti po mūru. Pagal ženklą Sja-Din, vienas iš valstiečių padegęs šniūrą, o kiti prisirengę atakai. Slėpdamiesi už medžių, kalvų ir akmenų, valstiečiai tėjio, kaip ugnelė šliaužė pamažu žemyn. Man pasakojo, kad Sja-Din su tokiu sujudimu laukęs eksplozijos momento, kad suspaudęs iki mėlyniumi savo kaimyno ranką. Su sulaikytu kvėpavimu ir sustingusiais žvilgsniais jie tėjio degantį šniūrą. Pasigirdęs kurtinantis eksplodavimas, masė dulkių ir akmenų kavalkų išlėkus į augštį, bet vartai neatsidarė. Mirtinai išbalę, Sja-Din nualpęs, o valstiečiai, nesupratę kas atsitiko, apkurtinti ir sujudinti eksplozijos pradėję atakuoti nelaukdami signalo, bet tuojaus šautuvų salvę pasitikus juos nuo pilies mūrų ir jie buvę priversti atsitraukti.

Po to už dviejų valandų į kaimą atėjus būrys rajono viršininko kareivių. Tuojaus pilies vartai buvę atidaryti ir Lo kareiviai išėję pasitikti pagelbos. Kareiviai visą naktį lėbavę. Jie įjovė valstiečių gyvulius, koneveikė merginas ir moteris, deginę namus ir užmušinėję senesnius valstiečius. Bet gyvuliškiausiai apsiėję kareiviai pono Lo. Prieš rytą jie suradę Sja-Din su dviem valstiečiais duobėje, netoli kaimo. Kareiviai, tempdami visu keliu, mušė jį, spardė, badė su durtuvais. Prie šventyklos Ce Hu-An nurengė jį nuogai, sulaužė rankų kaulus, apipylė žibalu užstūmė ant laužo ir uždegė. Jo rankas ir kojas buvo surišę virvėmis, bet ugnyje jos greit padegė ir pusgyvis Sja-Din išėjęs iš liepsnų pradėjo šaukti:

—Mirtis dvarininkams ir militaristams!

Kareiviai su durtuvais vėl at-

gal įstūmė į ugnį... In Li-Sin nutilo. Jis žiūrėjo žemyn, nekalbėdamas nei vieno žodžio. Mes artinomės prie kaimo: Molinės, sutrukę namų sienos ir apžėlę samanomis skylėti stogai sulinkusių bakūzių buvo jau tik keletas žingsnių.

—Kas atsitiko, kuomet sugrįžot į kaimą su pagelba?—paklausiau aš.

—Aš pasiekiau rajono muge kaip tik iškilmų dieną. Tūkstančiai žmonių senų ir jaunų, vyrų ir moterų buvo susirinkę pagerbti dievus. Plevėsavo vėliavos, dundėjo būgnai. Bet kuomet aš papasakojau apie įvykį mūsų kaime, šimtai žmonių tuoju užmiršo apie šventę. Tačiau prisijėjo laukti visą dieną iki

susiėjo ginkluoti valstiečiai iš gretimų kaimų.

Mes pradėjom žygį sekančią dieną. Mūsų buvo trys šimtai ir visi ginkluoti. Tą pačią dieną mes pasiekėm mūsų kaimą. Kaip šarančiai mes puolėm į ataką ant miegančių kareivių. Labai mažam kiekiui iš jų pasisekė pabėgti. Kada mes atėjom prie pilies, tai radom jos vartus plačiai atidarytus. Dvarininkas Lo buvo pabėgęs su savo tarnais ir keletu kareivių. Pilis tapo mūsų ir mes iškėlėm virš jos vartų mūsų valstiečių unijos vėliavą.

Mums įeinant į kaimą prie vartų stovėjo mažas akmeninis budiškas dievas, šviesiai numaliavotas, su medine barzda. Už

gesę aukuro medžiai gulėjo jam po kojų. Žiūrėdamas į jį, aš galvojau, kad šį kartą budistai yra teisingi. Dvarininko Lo siela, be abejonės, plaukiojo kur nors netoli armijos štabo ar apie rajono viršininką, laukdama, kada ji vėl galės susivienyti su praeičia ramaus ir šaltaus gyvenimo: su pypke, kaučiukais, lazdele nugarai kasyti, parceleninėmis taurelėmis ryžių brendę gerti ir kitais daiktais. Jie be abejonės, susivienys su jais atgal, jei neįvyks naujas įsikūnijimas; jei sudegintas ant laužo Sjao-Din, kaip legendiškas paukštis — feniksas, neatgys iš pelenų sykiu su milionais chiniškų revoliucionierių.

Vertė Petras.

Farmų darbininkai ir darbininkės New Jersey Valstijoje susirėmimo su policija.

Socialistinės Visuomenės Architektas

KARL RADEK

JAU dešimt metų praėjo, kai tuojaus po Lenino mirties, Stalinas atsistojo erdvingame Didžiojo Teatro amfiteatre Maskvoj ir iškilingai pažadėjo, kad Sovietų Sąjungos Komunistų Partija liks ištikima Lenino palikimui kovoje prieš kapitalizmą; kad jinai be kryptavimų tęs tą kovą iki galutinio laimėjimo, pagrindais tarptautinio proletariato vienybės, remiantis darbininkų ir valstiečių sąryšiu, drūtinama proletariato diktatūrą ir stropiai saugodama leninistinių eilių vieningumą.

Socializmo laimėjimas Leniniui reiškė *socialistinės visuomenės suorganizavimą*. Paskutiniuose straipsniuose, kuriuos Leninas parašė prieš mirdamas, jis kaip galint stipriausiai pabrėžė, kad suorganizuoti socialistinę gamybą Sovietų Sąjungoj yra galima, ir kad nei kultūrinis šalies atsilikimas, nei valstietiško gaminimo persvara joje nesudaro neįveikiamų kliūčių. Jis ryškiai nurodė, kad Sovietų Sąjunga turi savo ribose *“visa, ko reikalinga, ir užtenkančiame daugyje”* tam tikslui pasiekti.

Opozicija prieš Staliną, kuris atskleidė socialistinės statybos vėliavą, kaip tuojautinį Spalių Revoliucijos uždavinį, ta opozicija išstojo prieš jį su įvairiais argumentais. Ši pozicija buvo iš esmės ne kas kita, kaip atgarsis Antrojo Internacionalo su jo netikėjimu, kad socializmas galimas.

Tarptautinis proletariatas iki 1917 metų dar nebuvo įžengęs į laipsnį *betarpinės* ir tiesioginės

nės kovos dėl galios ir dėl socializmo įgyvendinimo. Iki Spalių Revoliucijos visos revoliucinės proletariato kovos buvo ne daugiau, kaip bandymai įvesti demokratinę revoliuciją į vagą kovos dėl socializmo. Tai buvo istorinės avangardo kovos. Tie bandymai nedavė proletariatui pergalės.

Antrojo Internacionalo vadai neruošė darbininkų proletarinei revoliucijai. Kautskis, Guesde (Gedas) ir kiti su panieka žiūrėjo į karjeristus (savanaudiškus gerų vietų jieškotojus), kurių svajonės sukosi apie įgijimą ministerių vietų, bet tikrumoje ir šie buvo iš to paties kūno ir kraujo, kaip ir anie, nes šiems taip pat kova dėl socializmo buvo neįmanomas dalykas. Rusų menševikai su panieka žiūrėjo į Europos reformistus, bet kuomet buvo prieita pats svarbos taškas, jie taipgi pasirodė esą ne kas kita, tik buržuazijos prielipai, niekas daugiau, kaip pryšakiniai buržuazijos būriai josios kovose prieš proletariatą. Kada jie pareiškė, kad socialistinė revoliucija Rusijoje negalima dėl kultūrinio šalies atsilikimo ir kad tokia pergalė tėra galima tik augštai išsivysčiusiose kapitalistinėse šalyse, tikrumoje jie sakė: mes negalime eiti toliau buržuazinės respublikos su jos reformistiniais ministeriais.

Opozicija prieš tą idėją, Lenino iškeltą jau 1902 metais jo ginčydamas su Plechanovu, kad proletariatas gali laimėti net mažumoj būdamas, jeigu jam pavyksta gauti valstiečių karo pa-

ramą proletarinei revoliucijai; opozicija prieš supratimą galimybės sukurti socializmą kad ir vienoje šalyje—*tai buvo iš tikro vaisius netikėjimo, kad galima padaryt sėkmingą socialistinę revoliuciją esamame istoriniame laipsnyje*. Jeigu, kaip tvirtina trockistai, Sovietų Sąjunga neturi galimybių pastatyti socializmą, kuomet Vakarų Europos šalyse revoliucijos jėgos randasi dar tik besivystimo būklėje, tai vienintėlis darytinasis išvadas yra, kad socialistinės revoliucijos valanda dar neatėjo.

Ta bolševikų dalis, kuri užreiškė, kad Stalino programa socializmui pastatyti Sovietų Sąjungoj tai esą tik pasimojimas ant greitųjų, tuščia svajonė ir net atmetimas tarptautinių revoliucijos uždavinių, faktiškai siūlė atmesti bet kokią bandymą pabudavoti socializmą.

Prisidengdami tarptautiškumu, jie siūlė, kad Sovietų Sąjungos proletariatas atsižadėtų tarptautinės savo pareigos, būtent, atsisakytų palengvint tarptautinės proletariato revoliucijos gimimo skausmus, kuomet tokį palengvinimą gali suteikti pergalingas socializmo sukūrimas Sovietų Sąjungoje, pastatymas beklasinės socialistinės visuomenės sistemos.

Tuomi opozicija atskėlė save nuo pamatinio Leninistinės Partijos charakteriaus, kadangi, priešingai visoms Antrojo Internacionalo partijoms Bolševikų Partija buvo Lenino išbudavota, kaip kovos įrankis dėl socializmo. Buržuaziniai-demokra-

tinės revoliucijos laikotarpyj Bolševikų Partija neužmiršo savo socialistinių uždavinių ir jinau tai laikotarpį laikė ne kuo kitu, kaip tik laipsniu kovoje dėl socializmo. Lenino partija negalėjo sekti tuos, kurie, būdami jos eilėse, laikėsi Antrojo Internacionalo prietarų. Bolševikų Partija sekė Staliną ir jo rėmėjus todėl, kad nesuvyruojančiai reikalaujamas vykdyti Lenino mokymus, kas liečia socializmo pastatymą Sovietų Sąjungoje, jisai tęsė tą darbą, kuriam pirmoj vietoj Leninas su tvėrė tą partiją. Stalinas patapo Bolševikų Partijos vadu, kadangi jis buvo vadas kovoje dėl Lenino darbo tęsimo. *Socializmas, kuris Markso dėka buvo pakeistas iš utopijos (svajonių) į mokslą, rodė proletariatui kelią Lenino vadovybėje kovoje dėl galios. Kuomet proletariatas paėmė galią į savo rankas ir sudrūtinė ekonominę savo poziciją, jis Stalino vadovybėje pradėjo socializmą įgyvendinti tikrumoje.*

Stalinus panaudojo ir išvystė Lenino duotąsias pamokas apie nelygų kapitalizmo išsiplėtojimą, kaip pamatą tvirtinimui, kad galima pastatyti socializmą ir vienoje tik šalyje. Vien šio fakto užtekty įrodyti istorinę Stalino reikšmę, kaipo Lenino įpėdinio. Bet didįjį Stalino nuopelną išvystyme strateginių Lenino planų sekė tolesnis jo didis nuopelnas: Stalinas įgyvendino strateginį Lenino planą didžioje istorinėse kovose. Stalinas, tokiu būdu, ne tik vadovavo proletariatui kovoje dėl, taip sakant, nacionalių (savo krašte) Spalių Revoliucijos uždavinių, bet jis taip pat sukūrė socialistinę tvirtumą tarp tautiniam proletariatui ir tuom palengvino tarptautinį socializmo laimėjimą. Tuo būdu Stalinas tapo didžiuoju socializmo architektu.

Apie visuomenines sąlygas, padariusias Staliną tuom, kuom jis yra, ir užtikrinusias jam vietą istorijoje kovos dėl darbininkų klasės išsivadavimo, galima trumpai pasakyti, liečiant jį labiau, negu kurį kitą Lenino mokinį, kad jis yra kūnas iš kūno ir kraujas iš kraujo Leninistinės Partijos.

Kaipio darbo žmonių sūnus, Stalinas išstojo prieš dvasiškių seminarijos vergiją, kur jis praleido ankstyvą savo jaunystę. Jis karštai griebėsi mokytis revoliucijos algebros ir greitai suprato, kad svarbiausia varančioji pajėga revoliucinėse kovose ir vienatinis tų kovų vadas turi būti proletariatas. To mokymosi sekmėje jis pradėjo spiesti smulkiai - buržuazinės Gruzijos darbininkus ir darbuotis, kad atplėštų juos nuo įvairių smulkiai-buržuazinių grupių, kurios buvo prisiviliojusios tuos darbininkus, prisidengdamos ne tik socializmu, bet net ir marksizmu. Gruzijoje buvo palyginamai mažai darbininkų, net mažiau kaip tikrojoje Rusijoje, ir todėl patraukti juos savo pusėn ir pastatyti juos į vadovybę revoliucinėje kovoje galėjo atrodyti lyg bergždžia svajonė. Tačiau, Stalinas dėl to nenusiminė, nes jis buvo nuodugnai supratęs Markso pamoką apie proletariatą, kaip apie istorijos tvėrėją (demiurgą), ir jis visas savo pastangas subūrė šiam tikslui, kadangi tik pergalingas jo pasiekimas tegali užtikrinti revoliucijos laimėjimą.

Šio uždavinio įvykdymas reikalavo nenuolaidžios kovos prieš oportunizmą, ir Stalinas užsigrūdino kaip plienas nenuoalsioj kovoj prieš skaitlingąsias grupes smulkiai-buržuazinio judėjimo. Ta kovos mokykla, kurią Stalinas išėjo savo jaunatvėje, paliko neišdildomas jame žymes. Vienas didžiausių Sta-

lino ypatumų, kaipo proletariato vado, nuo to laiko yra *jo didis ir nepajudinamas nuodugnumas pamatinių klausimų sprendime*. Antras Stalino požymis taipgi išsivystė tose ankstyvose kovose Gruzijoje, būtent, *įžvalgas tēmijimas visokių oportunisto reiškinių*. Su šiais pirmaisiais vaisiais jo "socialistinio susikaupimo," susikaupimo, kurį jis didino nuolatiniiais papildymais, Stalinas pradėjo organizuoti Baku darbininkus. Šį uždavinį vykdydamas, jis perėjo tolesnį, nusveriantį laipsnį savo išsivystyme.

Jo veiksmų sritis šičia buvo galingas darbininkų klasės centras, vienas iš tų didžiokiškų proletarinės energijos rezervuarų (susikaupimų), kuriems buvo lemta vėliau sulaužyt carizmą ir kapitalizmą. Tuo laiku, tačiau, Baku proletariatas buvo tautiniai pasiskirstęs ir kultūriniai atsilikęs, bet tatai Stalino neatgrąsino. Jo dalyvavimas Baku darbininkų kovose suteikė Stalinui pirmą didįjį patyrimą *to milžiniško energijos susikaupimo, kurį sudaro dabarnykščia darbininkų klasė*.

Tai šis "Juodmiestis", miestas skurdo ir vargo, azijatiško išnaudojimo, miestas tautinių kivirčių ir priešingumų, buveinė dešimčių tūkstančių kapitalizmo vergų, *nukalė Stalinui geležinį ir nepajudinamą įsitikėjimą darbininkų klasei*, kas ir padarė jam galima be jokios baimės perimti socializmo pabudavojimo uždavinį atsilikusioje šalyje. Baku mieste jis išmoko, kaip reikia tautines ir tarpusavinius priešingas darbininkų klasės dalis suvirinti sukalta į vieną didžią, vieningą kovojančių proletarų armiją. Baku Stalinas savistoviai išmoko išspręsti tautinį klausimą taip, kaip tiktai Leninas iš visų kitų proletariato vadų tegalėjo padaryti.

Tai Baku mieste Stalinas išsivystė į tarptautinio proletariato vadą. Baku stovi ant sienos tarp Europos ir Azijos, ir Baku buvo tarptautinio kapitalo įvežimo centras. Ten veikė Nobeliai, Rothschildai, Deterdingai, Urquhartai ir kiti tarptautinio finansinio kapitalo rykliai. Į Baku plaukė Persijos ir Turkijos valstiečiai, o prie jų prisidėjo ir pabėgėliai armėnai iš Mažosios Azijos. Žvėriškai išnaudojami, tie Azijos darbo žmonės išmoko iš savo draugų rusų darbininkų A-B-C revoliucinės kovos. Besidarbuodamas, kad suorganizuot tas įvairiausios sudėties mases, Stalinas suprato tarptautinį Rusijos proletariato vaidmenį—sugerti marksizmo pamokas iš vakarų ir perleisti jas masėms Rytuose.

Stolypino reakcijos laikmečiu Stalinas *ižengė į pačią rusų politikos dirvą, į tarptautinę veiksmų aikštę*. Stalinas buvo pirmosiose Lenino mokytinių eilėse kovoj už revoliucinių proletariato siekimų išlaikymą, kada menševikai nusitraukė maskas nuo savo veidų ir perėjo nuo savo propagandos už sąjungą su liberaline buržuazija į propagandą už darbininkų aristokratijos prisitaikymą prie carizmo. Teoriniame savo išnagrinėjime tautų klausimo Stalinas nužengė toli už ribų savo praktiško patyrimo, įgyto Rusijoje. Jis kovojo ne tik prieš Gruzijos federalistus, menševikus ir kitus, bet taipgi numaskavo tuo laiku bekylandčias Antrojo Internacionalo žvaigždes, Otto Bauerį ir Karlą Rennerį, aiškiai ir labai gambiai išlukštendamas oportunizmą, kuris dangstėsi marksizmo skraiste. Tai tuo laiku ir Leninas atkreipė savo dėmesį į Staliną, ir nuo to laiko Stalinas pasidarė arčiausias Lenino sandarbininkas kovoje.

Carizmo agentai atvejų atvejais išstumdavo Staliną iš vado-

vybės vietų bolševikų judėjime. Jis pakartotinai buvo metamas į kalėjimą ir daugeliui metų ištremtas, ir tuo laikotarpiu jis taip daiktan susiliejo su svarbiausių veikėjų sąstatu, kuris Leninistinę Partiją budavojo slaptoje savo būklėje ir viešose organizacijose, kaip niekas kitas iš visų Lenino mokytinių. Slaptuose susirinkimuose ir konferencijose, diskusijose "Pravdos" redaktorių ir bendradarbių, diskusijose su darbininkais Dūmos (seimo) atstovais, carinių kalėjimų kameroose, slaptuose pasikalbėjimuose kelionėje į ištremimo vietas, jis išbandė visas grandis partijiniame grandinyje; jis sužinojo stiprumo punktus ir persvėrimo punktus, jis išmoko pažinti kokybę tų plytų, kurios paskui turėjo tarnauti Sovietų galios subudavojimui.

Paliuosuotas per *Vasario Revoliuciją*, Stalinas leidosi darban greitai susipažinti su visa padėčia ir su didžiuliu darbu, kuris tuo tarpu buvo padarytas Lenino laboratorijoje, nuo kurios jis buvo taip ilgai atskirtas. Ranka rankon su didžiuliu savo mokytoju ir su nepajudinamais šaltu protu Stalinas įstojo darban — organizuoti darbininkų klasės Partiją kovai del pergalės. Tas *nepajudinamas šaltumas* neapleido jo nei vienam momentui. Šeštame Partijos Kongrese, slapta laikytame tuo laiku, kai momento valdovai buvo paėmę viršų, jis atvirai pareiškė, jog ateinančios revoliucijos tikslas yra pastatyti socialistinę visuomenę.

Stalinas *užaugo ir išsivystė tose kovose, kurios subudavojo Partiją ir atvedė ją į pergalę*. Markso ir Lenino mokslas jam buvo ne vien teorijos, kurias jis prisiėmė besimokindamas iš knygų; *tas mokslas buvo apibendrinimas patyrimų jo paties gyvenimo*, kuris buvo dalis ko-

vojančio proletariato gyvenimo. *Tik sujungimas aiškaus, tolimatančio marksistinio-leninistinio supratimo ir glaudžiausių ryšių su vyriausiais, vadovaujančiais revoliucijai Partijos kadrais, tegalėjo sutverti revoliucinį vadą, sugebantį užimt Lenino vietą.*

Proletariato vadas yra parenkamas kovoje už kovingą partijos politiką, kovoje už ateinančių kovų suorganizavimą. Stalinas, kuris prie Lenino buvo vienas žymiausių Partijos vadų, tapo pripažintas ir mylimas revoliucijos vadas sėkmėje vidujinėse Partijos kovos, turinčios pamatiniai didžią reikšmę. Tos kovos centrinį punktą sudarė du klausimai: ar marksizmas-leninizmas yra kokia vieno da ir nepadalinama strategija, užtikrinanti proletariatui laimėjimą, ir ar galima pabudavoti Sovietų Sąjungoj socializmą? Šioj kovoj *Stalinas sumobilizavo ne tik pamatines jėgas tų, kurie buvo perėję ištisą istorinį bolševizmo išsivystymą, bet ir milijonus naujų partijos narių.*

Vidujinė Partijos kova, kuri tęsėsi ketverius metus, ne tik pašalino iš vadovybės Trockį, žmogų, kuris visuomet buvo svertimas Bolševikų Partijos branduoliui, bet ir tuos senosios leninistinės vadovybės elementus, kuriems trūko reikalingo leninizmo supratimo, pasiryžimo ir drąsos vesti milijonus darbininkų ir valstiečių, Stalinui vadovaujant, į kovą *del naujo ir augštesnio laipsnio revoliucijos išsivystyme. Leninistinio Centro Komiteto laimėjimas su Stalinu priekyje buvo pirmoji sąlyga, kad galima būtų padėti socializmui pamatą.*

Atsilikusioj kapitalistinėj šalyj darbininkų klasė gali paimti valstybės galią, jeigu darbininkų klasė yra pati ganėtinai stipri ir užtenkamai užsigrūdinus kovoje, kad vest valstiečių

mases prieš buržuaziją. Bet darbininkų klasė tegali pastatyt socializmą tik tuomet, jeigu jinai pirma sutveria naujovišką plataus masto pramonę. Tokia tai buvo Lenino pamoka ir ją Stalinas rėmė jau 1921 metais. Visas pirmasis Naujosios Ekonominės politikos laikotarpis ir valstietiškos žemdirbystės sustvirtinimas buvo Stalinui ne kas daugiau, kaip tik priemonė, kuria pasinaudojant galima būtų sumobilizuot kiek reikiant pajėgų padaryt žygį nuo mizernos valstiečio kumelpalaikės laipsnio į plačios pramoninės mašinerijos laipsnį.

Laikotarpyj, kur Pirmosios Penkmetės Planas dar buvo tik braižomas, visi keblumai, neišvengiamai pasitinkantieji industrializacijos darbą, taip neišvengiamai ir iškilo aikštėn. Buvo reikalinga sukelti entuziazmo bangą visoje šalyje. Stalino paleistas į proletariato eiles *savikritikos* obalsis rado ten galingo pritarimo. Atsišaukimas *del socialistinių varžytinių* ir *del urmininkų būrių* sudarymo išjudino darban galingas srioves darbininkų klasės energijos.

Bet dalykų stovis kaimuose buvo sunkesnis. Buožės pradėjo ne tik patys priešintis socialistinės industrializacijos darbui, bet ir organizuot tas valstiečių dalis, kurios nuo buožių priklausė iš medžiaginio ir ideologinio (dvasinio) atžvilgio, kovai prieš Sovietų galią. Ta buožių kova prieš Sovietų valdžią ne tik paskatino visus buržuazijos palaikus Sovietų Sąjungoj į smarkesnį veikimą, bet taipgi rado pritarimo net tūluose pačios Komunistų Partijos sluogsnuose.

Dešinsparniai ėmė čirpėti, kad buožių kova neišvengiamai prives prie skilimo tarp proletariato ir valstiečių ir kad, norint to išvengti, reikia padaryti lėtesnį industrializacijos vyk-

dymą; kad buožėms reikia duoti plėtojimosi laisvę. Trockizmo pavojus buvo tame, kad jis vedė linkui atstūmimo vidutinių ūkininkų masių ir tuo būdu lošė iš vienos rankos su buožėmis; kad sukratydamas geležinę Leninistinę Partijos discipliną, jis pradėjo atidaryti duris buožių kontr-revoliucijos laimėjimui. Dešinsparniai, tačiau, suteikė buožėms jų kovos obalsių ir virto tiesioginiais buožių agentais pačios partijos eilėse. *Pasiryžimas, su kuriuo Stalinas įgyvendino Penkmetės Planą ir panaikino buožės kaip klasę, buvo išreiškimas to nepalaužiamo pasitikėjimo, kad teisingos yra Lenino pamokos apie galimąbę sukurti socializmą Sovietų Sąjungoj.*

Pirmasis uždavinys buvo *sumobilizuot* bilionus rublių, tai reiškia, milžinišką sukaupimą reikmenų, žaliųjų medžiagų ir darbo jėgos. Dar niekados jokia valstybė žmonijos istorijoje nebuvo taikios metu surinkus tokiu trumpu laiku tokią didelę vertybių daugybę. Kada kapitalistinis pasaulis pamatė, jog Leninistinė Partija, jog Stalinas nesitenkina vien paskelbti socializmo budavojimą ateityj, bet kad jie ištikrųjų žada pradėti patį darbą, buržuazija ėmė pranašauti, kad visas tas dalykas užsibaigs taip, kaip Babilonijos bokšto statymas. Kur gi bolševikai gaus tokią daugybę *išlavintų darbininkų, darbo prižiūrėtojų ir inžinierių*, kaip kad reikėtų įvykdymui tokių milžiniškų planų? Kapitalistinis pasaulis, tačiau, nebuvo visai tikras, ar įvyks jo pranašavimai, ir todėl jis nusprendė pats prisidėti, kad pagreitintų milžiniško statybos darbo pasikeitimą į pranašaujamąjį sumišimą.

Pagal pasaulinės buržuazijos generalinio štabo patvarkymus, senieji Rusijos buržuazijos le-kajai, žymūs mokslinčiai ir in-

žinieriai, kuriems proletariatas buvo leidęs tęsti jų pirmesnius darbus, pradėjo klastingai maišyti kortas, braižyti falšyvus planus, daryti kliūtis tolesniam besiplėtojimui, statyti visokias skerspaines ir nukreipti darbą į tokį užkaborį, kad jis toliau nebegalėtų eiti. Tuo pačiu laiku jie išdirbo planą visiškai sunaikinti kūrybos darbą atsitikime tarptautinės buržuazijos įsiveržimo karo prieš Sovietų Sąjungą.

Bet tie sabotazuotojai nebuvo apgalvoję, su kuom prisieis jiems turėti reikalo. Žiūrėdamas su klasiniu nepasitikėjimu, kaip aro akim, proletariatas pastebėjo klasinio priešo sumokslus, — ir proletarinės teisybės geležinė ranka sunkiai ant jų nukrito ir sunaikino ardytojų planus. Vietas, kurias pirmiau turėjo tie išdavikai, dabar užėmė nauja proletarinių inžinierių karta. Šie neturėjo tokio išsilavinimo ir patyrimo, kaip senieji inžinieriai, bet jie turėjo karštą troškimą įvykdyti savo klasės valią. Stalinas paskelbė naują obalsį *pasivytį ir pralenkti pažangiąsias kapitalistinio pasaulio šalis pramonės technikos srityj*. Sovietų Sąjunga patyrė *didingą kultūrinę revoliuciją*.

Kolektyvizacijos ideja reiškia milžinišką permainą ne tik ekonominiame šalies gyvenime, bet ir įsisenėjusiuose papročiuose, kurie atkakliai išsilaikė per tūkstantį metų ir daugiau. Stalino sprendimas, kad ūkių kolektyvizacija bus laimėta, pasirodė turėjęs gero pagrindo. Jis buvo paremtas *augančia pergalingojo proletariato stiprybe*. Jis buvo pagrįsta atsišaukimu į valstiečių supratimą, kaip darbo žmonių; jis rymojo ant galios tokios organizacijos, kuri atstovauja tų dešimčių milijonų dirbančių žmonių reikalus ir kuri turi juos

atvesti į gerovės ir kultūros gyvenimą. Ir pagaliau tatai buvo paremta pasitikėjimu, jog Bolševikų Partija turi gabumo manėvruoti milžiniškuose Sovietų Sąjungos laukuose.

Atsiremdama ant didžio pramonės augimo ir padidėjusio neturtingųjų valstiečių masių veiklumo, Komunistų Partija, sukūlus opoziciją dešinsparnių pasidavimo skelbėjų, vadovaujamų Bucharino, Rykovo ir Tomsio, ėjo toliau pirmyn Stalino vadovybėje vesti tiesioginę užpuolimo kovą visu frontu prieš kapitalistinius sodžiaus gaivalus. Socializmas pasiekė pirmąją pamatinę savo laimėjimą kaimuose. Kolektyviai ūkiai apėmė valstiečių ūkių daugumą.

Prasidėjo antroji socializmo ataka prieš kapitalistinius elementus kaimuose. Žemė buvo apdengta tinklu traktorių ir žemdirbystės mašinų stočių. O kad sustiprintų šį frontą, tai Partija įsteigė politinius skyrius prie šių traktorių ir mašinų stočių ir prie sovietinių ūkių.

Kiekis užsėjimų ir derliaus 1933 m. įrodė pasauliui antrąją didžią socializmo pergalę sodžiu-

je. Tatai pasauliui įrodė, kad didžiosios kolektyvizuotų valstiečių masės dabar įsitikino pastovumu kolektyvio žemdirbystėje judėjimo ir to judėjimo gerumais valstiečiams, kad jie į kolektyvį žemdirbystėje judėjimą jau žiūri, kaip į kelią, vedantį į naują gerovės ir kultūros gyvenimą.

Per penkerius metus įvykdyti uždavinį, kuris normaliai būtų užėmęs 50 metų, tam reikėjo dar nematytos entuziazmo bangos iš darbo žmonių masių pusės. Ne akių plotu tad Stalinas nustatė Penketės Plane vystymosi greitumą ir pastangų laipsnį, reikalingą tam įvykdyti.

Nutiesdama socializmo pamatus, Sovietų Sąjunga kirto mirtiną smūgį kapitalistiniams pasauliui, besiraitančiam kančiose savo giliausio ir aštriausio krizio. *Stalinas ir Komunistų Partijos Centro Komitetas žino, kad pasaulinė buržuazija nėra pasiruošusi leisti ramiai užbaigt socializmo budavojimą.* Eilė metų, sekusių po Lenino mirties, buvo tuo pačiu laiku metai, kur pasaulinis kapitalizmas įkaitusiai ginklavosi. Tas faktas pastatė pasaulinės revo-

liucijos vadams su Stalinu priekyje uždavinį—apginkluot socializmo statėjus, kad galėtų jie apsiginti. Šis uždavinys buvo įgyvendintas per Pirmąją Penketę.

Stovėdamas ant Lenino mauzolėjaus (paminklo), apsuptas artimiausių savo sandarbininkų: Molotovo, Kaganovičio, Vorosilovo, Kalinino ir Ordžonikidzės, Stalinas paprastame karviškame šinelyje (burnuse) kritiškai ir susimąstęs tēmijo šimtus tūkstančių proletarų, kurie pro Lenino kapą maršavo tvirtais žingsniais, kaip prišakiniai būriai būsimųjų kapitalistinio pasaulio nukariautojų. Jis žinojo, kad jis ištesėjo pažadą, kurį jis buvo dešimt metų atgal padaręs *Lenino mirties laiku.* Visos Sovietų Sąjungos darbo masės ir tarptautinis proletariatas tatai irgi žino.

Tartum didi banga, auga nepajudinamas pasitkėjimas linkui tos panašios į uolą, mūsų vado figūros, pasaulio darbininkų pasitkėjimas, kad ateinančios, laimėtinos pasaulinės revoliucijos generalinis štabas yra susirinkęs aplink Staliną ant *Lenino mauzolėjaus platformos.*

Naujas Darbininkų Kovų Laipsnis Amerikoje

—Argi ne geriau dabar gyvenate, kaip metai atgal?—prezidentas Rooseveltas užklausė per radio amerikiečius š. m. vasario pradžioj.

Automobilių, plieno ir kiti stambūs fabrikantai ir bankininkai galėtų atsakyti:—Taip. Ačiu. Iš jūsų NRA malonės mums pelnai padidėjo.

Bet darbininkai, vargingi ūkininkai ir smulkūs vertėiviai turi skirtingą atsakymą. Globodama trustinius fabrikantus, bankininkus ir spekuliantus, Roosevelto valdžia su savo kodeksais juo labiau suskurdino darbo minias ir mažuosius biznesierius.

Imant kad ir Massachusetts valstijos darbo komisionieriaus raportą, išduotą liepos gale,—tik per vieną mėnesį, nuo gegužės iki birželio pabaigos, gyvenimo reikmenos valstijoje pabrango 9 nuošimčiais; bedarbių skaičius padidėjo apie 6 nuošimčiais, bendras daugis darbininkam išmokamų algų tuo tarpu nupuolė dar žemiau,—7 ir puse nuošimčio. O Massachusetts saikas tinka ir kitoms pramoniškoms valstijoms.

Washingtono ministerių daviniais, per vienus metus valgiai pabrango 21 nuošimčiu, o drabužiai ir namų baldai 28 nuošimčiais. Raskite gi darbininkų grupę, kuriems per metus būtų uždarbiai tiek pakilę!

Užtat darbininkai stipriau negu plikomis skaitlinėmis atsako, kad jų būklė šiais metais ne pagerėjo, bet pablogėjo. Jų atsakymas tai didžioji masinių streikų banga Jungtinėse Vals-

tijose. Per tuos streikus, kaip gailestingai skaitliuoja Roosevelto darbo ministerė Frances Perkins, šalies darbininkai nuo pradžios metų iki vidurvasario “prarado 15 milijonų darbo dienų ir turėjo 50 milijonų dolerių nuostolių.”

Kapitalistai stengiasi iš krizės išklampoti darbininkų lėšomis: jie nauju įnirtimu kopa algas, įveda vis didesnį skubotumą darbe, brangina reikmenas ir per savo valdžią apkrauna mases kas kartą didesniais mokesčiais, tiesioginiais bei netiesioginiais. O prieš kapitalistų atakas darbininkai pradeda atsikirsti kontr-atakomis, kuriose išsiveržia jau revoliucinė minių energija. Ryškiausia tam pavyzdžiu yra visuotinas San Francisco darbininkų streikas liepos mėnesį. Ypač šis darbininkų atsakymas yra kartus ir sprangus kapitalistams ir jų valdžiai. Jis yra žymiausia darbininkų kovų išraiška dabartiniame trečiame NRA laipsnyje.

Kovų Laipsniai

Pirmas NRA laipsnis buvo ypatingas tuom, jog kapitalizmas ypač užpuolė triuškind darbininkų teisę organizuotis į savo unijas. Tuo tarpu išnaudojami tiesioginiai nekludė darbininkų algų; tūluose atsitikuose dar po truputį pridėjo. Tad šiame laipsnyje darbininkai daugiausia streikavo už savo organizacijos teisę.

Toliau sekė 1933 metų streikų judėjimas už darbo mokesnio pakėlimą. Nes reikmenų pabrangimas padarė darbininkam negalima vidutiniai pragy-

venti iš gaunamų algų.

Dabartiniame gi trečiame NRA laipsnyje kapitalizmas daro griežčiausių ir kruvinų teroro žingsnių prieš darbininkų klasę visu frontu. Jis atakuoja ne tik bandančius susiorganizuoti į unijas darbininkus, bet suardyti ir nuo pirmiau gyvujančias unijas. Sykiu amerikinis kapitalizmas yra pasinėšęs tiesioginiai nuskaldyti darbininkams algas, nežiūrint augančios gyvenimo brangenybės.

Tokiais veiksmais pasižymi Rooseveltto sudrūtinti trustai ir monopoliai, kurie pasmaugė daugelį “nesekmingų biznių”, glaudžiau susivienijo ir sustiprėjo, gaudami dar bilionus dolerių pašalpos iš šalies išdo ir visai įsivyradami Washingtono valdžioje. Jie rėkia, būk Amerikos darbininkams mokama “baisiai didelės algos,” būk dėl to nukenčią ir fermeriai, ir būk tas “permokėjimas” darbininkams suklupdo ponų intencijas sugrąžinti gerovę šalyje. Rooseveltas su savo “smegenų trustu” jausliai tų riksmų klausosi ir daro “išimtis”, leidžia fabrikantams mušti darbininkų algas net žemiau to lygmalo, kurį pirmiau buvo nustatęs su ligi NRA. Tokios išimtys padaryta prieš Alabamos anglies ir geležies mainierius, prieš pietinių valstijų audėjus ir kitus darbininkus įvairiose vietose.

Taip susiliejęs valdžiai su didžiausiais samdytojais, darbininkuose pasklido nepasitikėjimas ir kova sykiu prieš kapitalistus ir prieš valdžios “darbo komisijas” bei taikytojus. Tą masinį nepasitikėjimą valdžios

atstovais aikštėn iškėlė Minneapolio trokų vežikų streikai, laivakrovių kovos ir ypač visuotinas San Francisco streikas.

Tiesa, ir San Francisco streikas buvo iškrikdytas, pavedant laivakrovių ir jūrininkų streiką spręsti Rooseveltto komisijai su arkivyskupu Hanna priekyje. Bet ne patys darbininkai atsidavė į rooseveltinių streiklaužių rankas. Ne jie išreiškė pasitikėjimą valdžios tarpininkais. Darbininkus supainiojo, supančiojo ir įdavė Rooseveltto agentams tokie Darbo Federacijos vadai, kaip Vandeleur, Mike Casey ir kiti. Jie nuo seniau laikė savo naguose unijų vadeles, jų iždus ir visą mašineriją. Jie tuo būdu įsibruko į visuotino streiko komiteto lyderius. O ir tai ne viskas parduotikams sklandžiai ėjo. Nors visuotino streiko komitete buvo daugelis tų vadų gizelių, antraeilių vadukų iš darbo unijų; nors Vandeleurai ir Casey'ai į visuotino streiko komiteto susirinkimą prisivarė neteisėtų "atstovų", kurių streikieriai nerinko,—tačiau, nežiūrint visų jų gudrybių, už streiko tęsimą liepos 19 d. balsavo 174, o už atšaukimą 191. Taigi Federacijos vadai sudarė sau tik 17 balsų daugumą, suprantama, prisiskaitydami daugiau, negu tikrumoj už jų politiką balsavo teisėti unijų ir streikierių atstovai.

Kas Sulaužė San Francisco Streiką?

Generalis San Francisco streikas buvo parduotas, bet tuom nėra išspręsta klausimai, dėl kurių kyla tokie streikai. Tą atžymėjo ir Dartmoutho kolegijos profesorius Herman Feldman, rašydamas New Yorko "Times'e" liepos 27 d.: "Niekas dar nėra išspręsta"... (tokie) "sutaikymai, per valdžios įsikišimą, yra labiau panašūs tik į

karo mūšių paliaubas."

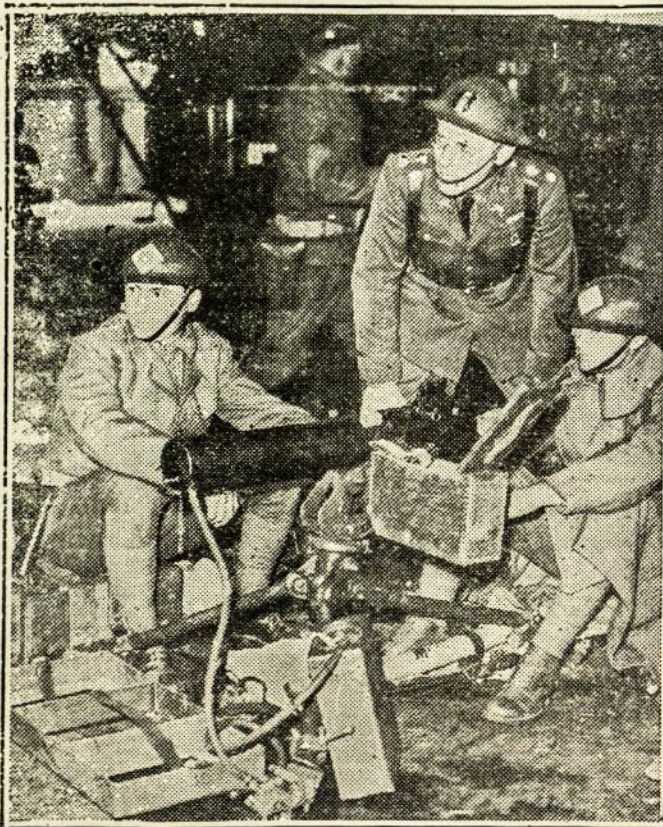
Kad visuotiną San Francisco streiką sulaužė bendromis jėgomis valdžia, kapitalistai ir jų lekačiai, Darbo Federacijos vadai, tas dar nenustelbia augštesnio kovos pavidalo, kuris taip pasireiškė San Franciscoj.

San Francisco streikas geriausiai pavyzdžiuoja naują sriovę darbininkų streikuose, kas buvo matoma ir Minneapolio trokininkų, ir Toledo automobilių darbininkų ir Milwaukee gatvekarių streikuose.

Streikan išeina keletas tūkstančių darbininkų, bet trumpu laiku subruzdą visas darbininkų judėjimas ne tik toj vietoj, bet daugiau ar mažiau net visoj šalyj. Į pritarimo streikus veržiasi ne vien unijistai, bet ir neorganizuoti darbininkai.

Reiškiasi tokia klasinė darbininkų vienybė, kokios dar niekas Amerikoje niekad nematė. Todel Darbo Federacijos vadams ir jų pakalikams menševikams ir trockistams reikėjo iš paskučiausių pastangų manėvruoti, suokalbiauti su kapitalistais ir valdžia, prigaudinėti darbininkus, raitytis, lankstyti, visaip smurkštinti, kol galų gale jie sutramdė darbininkus nuo visuotinių streikų Minneapolyj, Toledoje ir Milwaukeej.

Patį San Francisco visuotiną streiką tie vadai paskelbė tik todėl, kad negalėjo jam kelio užkirsti; bet jie "pritarė" streikui tik tuo tikslu, kad galėtų jį iškrikdyti. Jeigu jie būtų nuošaliai stovėję, jiems nebūtų taip pavykę.

Kalifornijos vaikai milicionieriai pastatyti šaudyti savo streikuojančius tėvus ir brolius San Francisco streike. Jiems buvo įsakyta žudyti kiekvieną, kas tik nesitrauks.

Ryšij su San Francisco ir kt. streikų antplūdžiu rašė New York "Herald Tribune" korespondentas iš Washingtono liepos 22 d.:

"Augštiesiems valdininkams ši-čia didžiausio nusiminimo daro tas faktas, kad visuotinas streikas yra naudojamas kaip įrankis prieš samdytojų reikalus ažuot atsiduoti tai mašinerijai, kurią kongresas įteikė prezidentui per šalies Atgaivinimo Ak-
tą (NRA) ir kitus įstatymus."

Taigi Washingtono valdovai žino, kiek darbininkai jais pasi-tiki. Bet dar ne viskas.

Kaip Amerikos Komunistų Partijos Centro Komitetas pas-taruoju laiku pareiškė, minimi streikai parodo, "kaip auga po-litinis charakteris dabartinės streikų bangos, ir pabrėžia, kaip juose vis labiau auga palinki-mas išsivystyti į kovas prieš ka-pitalistų surėdymą." Panašiai ir minėtas profesorius H. Feld-man sako, jog "politiniai klausimai užėmė vyraujančią vietą pernai metų streikuose." Ir tuoj matysime kodel.

Nors darbininkai eitų kovon už paprasčiausius gyvenimo rei-kalus, prieš juos su didžiausiu atkaklumu išstoja ne tik jų samdytojai, bet sykiu visa ka-pitalistų klasė ir josios valsty-bės mašinerija. Monopolinis kapitalas, mat, yra susiliejęs su valdžia, ir jie NRA gdynėje bendrai žygiuoja prieš kiekvie-ną rimtesnę darbininkų kovą.

Amerikos valdžia niekuomet taip viešai nedarė bendro fron-to su išnaudotojais, niekad taip sistematiškai nelaužė streikų, kaip dabar Rooseveltto valdžia. Kodel? Todel, kad šiame kri-zio laikotarpyje kova už papras-čiausius darbininkų gyvenimo reikalus jau negali sutapti su kapitalistų tvarkos išsilaiky-mu:

Kapitalistų klasės bendri pel-nai smunka, nors atskiruose at-

sitikimuose jie kartais laikinai ir pakyla didesniems kapitalis-tams. Valstybės įplaukos nuo kapitalo pelnų labai nupuolė. Amerikos kapitalistų bandymas palaikyti savo pelnus ir atsi-spirti varžytinėse su kitomis ša-limis, taipgi valdžios pasiryži-mas atpildyti savo išdą, ypač reikalui imperialistinio ginkla-vimosi, todėl, sąlydžiausiai vie-nija valstybę su kapitalistais, kad jie galėtų atsigriebti per vis didesnę darbo žmonių api-plėšimą.

Taigi darbininkų kova už kasdieninius reikalus darosi jau kova prieš patį kapitalizmą su jo valstybe, ypač kuomet į ko-vą už tuos reikalavimus eina plačios minios, arba kuomet ji-nai virsta visuotina. NRA ga-dynėje tuo būdu kiekvienas rim-tesnis darbininkų išstojimas už ekonominis reikalus sykiu vir-sta politiniu veiksmu prieš va-lstybės galią.

Politinį šių kovų charakterį pabrėžia Amerikos buržuazija, dažniau ir dažniau vartodama tokius fašistinius žingsnius, kaip kad atėmimas darbinin-kams teisės organizuotis ir streikuoti; verstinas jų taiky-mas su kapitalistais per valdžios tarpininkus ir atviras teroras prieš darbininkus.

Kas Daryt?

Ką tad šiose sąlygose darbi-ninkai turi daryti?—Kovojant už kasdieninius reikalus, jie tu-ri vesti kovą ir prieš patį ka-pitalistų surėdymą, einant lin-kui galutinų susikirtimų delei Sovietų valdžios įsteigimo. Poli-tiniai gi obalsiai kyla iš pačių imtynių tarp darbininkų ir ka-pitalistų. Ir jau 1906 metais Rusijos bolševikai mokino dar-bininkus, kad "ekonominės ko-vos tegali pastoviai pagerinti darbo masės sąlygas ir sustip-rinti tikrąsias jų klasines orga-nizacijas tik tuomet, kai tos ko-

vos būna tinkamai sujungiamos su politinėmis proletariato ko-vomis."

Kapitalistai naudoja prieš darbininkus ne vien ekonomi-nius įrankius; jie nuolat vei-kia politiniais įrankiais. Nors Amerikos Darbo Federacijos vadai veidmainiauja, atkalbinė-dami unijas nuo politikos, bet išnaudotojai vartoja pačius Fe-deracijos lyderius, kaip politi-nius savo brūklius. Tokia šių vadų rolė buvo baigtinai įro-dyta generaliaame San Francis-co streike ir kitose masinėse darbininkų kovose. Taigi visai pasitvirtino Amerikos Komunis-tų Partijos padaryta išvada, kad tokie socialfašistai "yra svarbiausias buržuazijos rams-tis, kad ji galėtų išlaikyti ka-pitalistų viešpatavimą."

Apeidami darbininkus, mony-dami juos, tie vadai slapta ma-nėvruoja su samdytojais. Žy-miausias gi jų manėvras pas-kutiniais mėnesiais buvo toks. Kada darbininkai eina į kovą, nepaisydami savo vadų, pasta-rieji formaliai neva paremia kovą, idant paskui galėtų ją su-ardyti. Taip buvo San Francis-co streike.

Del to rašė New York "Ti-mes" liepos 19 d.: "Jie (Fede-racijos vadai) nuo pat pradžios buvo priešingi visuotinam strei-kui ir dabar" (paskelbus strei-ką) "jie yra susirūpinę, kaip iš jo išsikrapštyti."

Dar tik antrą to streiko die-ną Darbo Federacijos presiden-tas Wm. Greenas išleido pareišk-imą, kad "San Francisco strei-kas yra vietinis dalykas ir ne-turi reikšmės visai šaliai. Ame-rikos Darbo Federacija to strei-ko nerėmė ir nedavė jam leidi-mo."

Tai tuom pareiškimu Greenas faktinai pakurstė fašistus ir valdžią užpulti ir išgriauti, iš-laužyti kovingą darbininkų or-ganizacijų centrus San Fran-

cisroj ir priemiesčiuose ir urmu suimti 600 revoliucinių darbininkų.

Visuotinas streikas buvo paskelbtas parėmimui streikuojančių laivakrovių, kurių dauguma priklausė tai pačiai Darbo Federacijai, o Greenas pasmerkė kitas Federacijos unijas, kad jos ejo talkon laivakroviams, padėt išsikvotot teisę organizuotis ir priversti kapitalistus, kad pripažintų visas apskritai darbininkų unijas.

"Valdžia Vyrčiausia"

Paskui, po streiko bardamas darbininkus už visuotiną pritarimą laivakroviams, Darbo Federacijos galva Greenas pasakė jiems pamokslą, kad "valdžia turi būt ant visko vyriausia; jinai yra priversta panaudoti visas savo pajėgas". Vadinasi, anot Greeno, neleistina yra darbininkams kovoti, kuomet šalia kapitalistų atsistoja ir valdžia, kaip kad buvo San Franciscoj. Sulaužius gi tą istorinį streiką, federacinės laivakrovių unijos pirmininkas J. Ryan mušė telegramą kruvinam San Francisco majorui Rossi, išreikšdamas "kaipo draugui" džiaugsmą, jog darbininkų kova iškrikyta. Ar reikia geresnio įrodymo to politinio vaidmens, kurį prieš darbininkų klasę vaidina Darbo Federacijos vadai?

Bet tokie įvykiai, kaip San Francisco streikas, siekia toliau ir giliau, negu daleidžia Darbo Federacijos vadai. Tatai supranta kapitalistai, kaip rašė New York "Times" korespondentas Turner Catlege iš Washingtono:

"Jie" (kapitalistai) "bijo, kad tuomi darbininkai neliktų taip glaudžiai suvienyti, kad šalies darbininkai nepasidarytų per daug klasiniai susipratę... (jau) "pasirodė naujas, žalingas šiurkštumas santykiuose tarp darbininkų ir kapitalistų, ypač šiurkštumas iš

darbininkų pusės"... (Washington) "viešpatauja nuomonė, kad šiurkštesnieji ir kairesnieji elementai veikčiausia toliau bus dar labiau vyraujantis veiksnys darbininkų santykiuose."

Taigi stambių kapitalistų laikraštyje daugiau pasakoma, negu norėtų pripažinti Greenai, Vandeleurai, Ryanai ir kiti tokie, būtent,—kad darbininkai revoliucionizuoja, nežiūrint jų streikų suardymo; revoliucionizuoja ne vien prieš kapitalistus ir jų valdžią, bet ir prieš senuosius vadus, kurių vietas užims nauji revoliuciniai darbininkų vadai su plačiais eilinių darbininkų komitetais. Tik tuomet Amerikos darbininkai galės laimėti savo kovas.

Tokios kovos, kaip San Franciscoj, itin puikiai darbininkams nušviečia kapitalistų valdžios veidą. Tam streikui laužyti juk buvo Washingtono valdžios pasiūsta NRA generolas Johnson, senatorius Wagner, pašto ministeris Farley, antrasis darbo ministeris McGrady ir kt. — vis tai stambios politinės Rooseveltto patrankos. Įvedus faktinę karo stovį mieste prieš streikierius, NRA valdžia sutiko "paskolinti" kokius 13,000 savo kareivių, jeigu Californijos gubernatoriui neužteks savo milicininkų. Pats miesto majoras Rossi ir jo policija sumobilizavo fašistinių "sargų" (vigilantes) gaujas užpuldinėti ir ardyti kovojančių darbininkų įstaigas. Buržuazija šaukė, kad tai "ne streikas, bet revoliucija" ir tuo būdu kvietė į fašistų abazą plačius smulkiųjų buržujų sluoksnius. Prie to prisidėjo ir buržujiniai liberalai ("laisvieji"), kurie per savo organą "Nation" (liepos 25 d.) užreiškė, kad "valdžia turi palaikyti tvarką ir numalšinti riaušes." O New Yorko "Herald Tribune" tuo tarpu paskelbė žinią, kad se-

kančioj sesijoje šalies kongresas pasirūpins išleisti dar kietesnius įstatymus kriušinti streikus.

Netoli atsiliko ir Socialistų Partija, kuri savo neva-proteste nieko daugiau nesurado prieš San Francisco pogromščikus, kaip tik kad jie "tose ablavose neteisėtai panaudojo miesto valdžios policijos galią." Reiškia, jeigu tuos žygius būtų dariusi pati viena policija, visas socialistų vadų argumentas būtų dingęs. Žymusis, dargi "kairus", socialistų vadas Norman Thomas džentelmaniškai paneigė San Francisco streiką, kad, girdi, visuotinas streikas, kaip ir daugelis visuomeninių įrankių, yra lyg ir gremėzdiškas." Į kelis Komunistų Partijos pasiūlymus eiti vienu frontu kovose už kasdieninius darbininkų reikalus Socialistų Partija atsakė visišku tylėjimu.

Komunistų gi Partija suvaidino labai svarbią rolę laivakrovių streike ir iššaukime visuotino streiko San Franciscoj. Jos pastangomis buvo atmuštas birž. 5 d. miesto galvos Rossi sumokslas su Darbo Federacijos laivakrovių pirmininku Ryanu suardyti streiką. Ir kapitalistiniai laikraščiai didžiai gailėjosi, kad "radikalai vadovai, išsilavinę revoliucijos amate, užvaldė daugelio narių vaidentuves."

Idant išplėsti tokius vadus iš darbininkų tarpo, tai buržuazija ir padarė ablavas prieš komunistus; siunčiant fašistinius padaužas į tuos žygius, Darbo Federacijos vadai apsaugstė juos unijistų ženkleliais!

Viso to nepaisant, Komunistų Partijos Californijos Distriktas praktikoje įrodė, kaip yra galima įtraukti Darbo Federacijos narius į streiko kovas, nors jų unijose bosautų atžagareiviai vadai. Californijos draugai partijiečiai davė pavyz-

dį, kaip nariuose galima įsteigti ideologinę komunistų vadovybę, nežiūrint senųjų vadų. Sykiu su tuom paaiškėjo, jog revoliucinė vadovybė tarp Darbo Federacijos narių yra įgyjama ne per taikstymąsi prie senųjų vadų, bet per kovą išvien su darbininkais, pirmosiose jų eilėse. Niekas negalėjo San Francisco darbininkus įtikinti, kad tie komunistai yra “pašaliečiai,” “politikieriai” arba dar ten kurie. Jie veikliai dalyvavo kovoje ir darbininkų organizacijose; ir tokį didelį pasitikėjimą jie gavo darbininkuose, kad nei

prigavikai vadai nepajėgė jų ištremti: darbininkai buvo pasiryžę tuos draugus apginti, kaip tikrus savo kovos vadus.

Rimčiau buvo einama ir prie valstijos kareivių (milicininkų), kad tuli jų atsisakė nuo tarnybos prieš streikierius.

Kokia gi buvo paslaptis, per kurią Kalifornijos komunistai padarė tokių žingsnių pirmyn? —Nei jokios! Jie tik pradėjo nuoširdžiai praktikoje pritaikyti Komunistų Partijos Aštunto Suvažiavimo ir Atviro Laiško nurodymus, ir tas davė didžių vaisių; o sykiu pamokino visus

kitus partijiečius, ko galima pasiekti, veikiant disciplinuotai, einant sąžiningai savo pareigas sulig Komunistų Partijos linijos.

Per visuotiną San Francisco streiką ir kitus masinius streikus Amerikos darbininkai įrodė, kad jie pasiruošę kovoti iki revoliucinės išeities iš krizės; o Komunistų Partija veiksmis patvirtino savo gabumą vadovauti Amerikos darbininkams kovoj už kasdieninius reikalus, už paliuosavimą ir sovietų valdžios įkūrimą.

V.

New Yorko laivakrovių revoliucinė unija suruošė demonstraciją prieplaukoj laike San Francisco ir Seattlės laivakrovių streiko, šaukdama vietinius darbininkus neiškrauti “Virginia” laivo, kurį prikrovė skebai.

Apie Lygybę ir Sulyginimą

J. STALIN

Sausio mėn. 26 d., 1934, Maskvoje atsidarė 17-tasis Visasąjunginės Komunistų Partijos istorinis suvažiavimas. Draugas J. Stalinas padarė keturių valandų pranešimą. Dalys jo nepaprastai svarbios prkalbos buvo išspausdinta mūsų dienraščiuose. Šičia paduodame jo kalbos dalį, liečiančią šių dienų SSSR kolektyvų formas, arteles ir komunas, o taipgi lygybę ir sulyginimą. Skaitome labai reikalingu kiekvienam darbininkui, ypačiai komunistui, visapusiai susipažinti su šituo d. Stalino mokymu, kadangi ir tarpe lietuvių randasi daug tokių žmonių, kurie, primesdami komunistams nieko bendro su marksizmu-leninizmu neturinčią "lygybę" (socializmo laikotarpį), žino, ne kartą pajėgia atitraukti nuo komunistinio judėjimo gerų darbininkų. "Raud. Artojo" vertimas į lietuvių kalbą. — "Šviesos" Redakcija.

17-ta mūsų partijos konferencija pasakė, kad vienas iš pamatinių uždavinių, vykdančių antrąjį penkmetį, yra "nugalėjimas kapitalizmo liekanų ekonomikoje ir žmonių sąmonėje." Tai visiškai teisinga mintis. Ar galima sakyti, kad mes jau nugalėjome visas kapitalizmo liekanas ekonomikoje? Ne, to pasakyti negalima. Tuo labiau negalima sakyti, kad mes nugalėjome kapitalizmo liekanas žmonių sąmonėje. To negalima pasakyti ne tik dėl to, kad žmonių sąmonė jos vystymesi atsilieka nuo jų ekonominės padėties, bet ir dėl to, kad vis dar gyvuoja kapitalistinis apsupimas, kuris stengiasi pagyvinti ir palaikyti kapitalizmo liekanas SSRS ekonomikoje ir žmonių sąmonėje ir prieš kurį mes, bolševikai, privalome visuomet laikyti sausą parą.

Suprantama, kad šios liekanos negali nebūti palankia dirva pagyvėjimui ideologijos sumuščių antileniniškų grupių at-

skirų mūsų partijos narių galvose. Pridėkite prie to nelabai augštą teoretinį daugumos mūsų partijos narių lygmenį, silpną ideologinį partinių organų darbą, užkrovimą mūsų partinių darbininkų grynai praktikos darbu, atimančiu iš jų galimybę papildyti savo teoretinį bagažą,—ir jūs suprasite, iš kur imasi ta painiava eilė leninizmo klausimų atskirų partijos narių galvose, kuri ne retai prasisverbia mūsų spaudoje ir kuri palengvina sumuščių antileniniškų grupių ideologijos liekanų pagyvėjimą.

Štai kodėl negalima sakyti, kad kova užbaigta ir nėra daugiau socializmo žygiavimo politikos reikalo.

Galima būtų paimti eilę leninizmo klausimų ir prademonstruoti juos—ant kiek dar gyvi tarp kaikiurių partijos narių sumuščių antileniniškų grupių ideologijos likučiai.

Paimkime, pavyzdžiui, klausimą apie beklasines socialistinės visuomenės įkūrimą. 17-ta partijos konferencija pasakė, kad mes einam prie beklasinės socialistinės visuomenės įkūrimo. Suprantama, kad beklasinė visuomenė negali ateiti taip saktant savitakos tvarkoj. Ją reikia užkariauti ir įkurti visų darbo masių pastangomis—keliu proletariato diktatūros organų sustiprinimo, keliu klasių kovos išplėtimo, keliu klasių panaikinimo, keliu kapitalistinių klasių liekanų likvidavimo, kovoje su priešais, kaip vidaus, taip ir užsienio.

Dalykas rodosi aiškus.

O tuo tarpu kam nėra žinoma, kad paskelbimas šio aiškaus elementarinio leninizmo

tezio pagimdė nemažą painiavą galvose ir nesveiką nuotaiką vienos partijos narių dalies tarpe. Tezį apie mūsų žengimą į beklasinę visuomenę, duotą, kaip obalsį, jie suprato, kaip stichinį procesą. Ir jie skaitė: jeigu beklasinė visuomenė, tai reiškia,—galima susilpninti klasių kovą, galima susilpninti proletariato diktatūrą ir aplamai pabaigti su valstybe, kuri visvien turi artimiausiu laiku mirti. Ir jie džiaugėsi laukdami to, kad greitai nebus jokių klasių,—reiškia nebus klasių kovos,—reiškia nebus rūpesčių ir nerimo,—reiškia galima padėti ginklus ir eiti miegoti laukiant beklasinės visuomenės atėjimo.

Negali būti abejonės, kad ši painiava galvose ir ši nuotaika, kaip du vandens lašai, panašios į žinomas dešiniųjų oportunistų pažiūras, sulig kurių *senas* savitakos keliu turi jaugti į *navą*, ir vieną gražią dieną mes nejučiomis turim atsidurti socialistinėje visuomenėje.

Kaip matote, sumuščių antileniniškų grupių ideologijos liekanos pilnai gali pagyvėti ir toli gražu dar nepametė savo gaivumo.

Suprantama, kad jeigu ši painiava pažiūrose ir ši nebolševikiška nuotaika apimtų mūsų partijos daugumą, partija pasirodytų demobilizuota ir nuginkluota.

Paimkime toliau klausimą apie žemės ūkio arteles ir žemės ūkio komuną. Dabar visi pripažįsta, kad artėlė dabartinėse sąlygose yra vienintėliai teisinga kolektyvų judėjimo forma. Ir tai pilnai suprantama: a) artėlė tiksliai suderina asmeniškus kolektyviečių būklės intere-

sus su visuomeniškais interesais, b) artelė pasekmingai pritaiko asmeniškų būklės interesus--prie visuomeniškų interesų, tuom pat palengvindama vakarykščių pavienių auklėjimą kolektyvizmo dvasioj.

Skirtingai nuo artelės, kur apibendrinti tiktai gamybos įrankiai, komunose iki paskutinių laikų buvo apibendrinta ne tik gamybos įrankiai, bet ir kiekvieno komunos nario būklė, t. y. komunos nariai skirtingai nuo artelės narių neturėjo asmeniškam naudojimui naminių paukščių, smulkių gyvulių, karvės, grūdų, priesodybinės žemės. Tai reiškia, kad komunose asmeniškai narių būklės interesai ne tiek buvo apskaičiuojami ir suderinami su visuomeniškais interesais, kiek buvo nustelbiami pastaraisiais smulkiais - buržuazinio sulyginimo interesais. Suprantama, kad ši aplinkybė yra pačia silpniausia komunų pusė. Tuomi taip saktant ir išaiškinama, kad komunos nelabai plečiasi ir sutinka-

mos vienetomis ir dešimtimis. Del šios gi priežasties komunos, kad išlaikyti savo gyvaimą ir nesugriūti, pasirodė priverstos atsisakyti nuo apibendrintos būklės, dirbti sulig darbdienių, pradėjo duoti grūdų namo, daleidžia asmenišką naudojimą naminių paukščių, smulkių gyvulių, karvės ir tt. Bet iš to neseka, kad komunos faktinai perėjo į artelių padėtį. Ir tame nėra nieko blogo, nes to reikalauja masinio kolektyvų judėjimo sveiko vystymosi interesai.

Tai nereiškia, žinoma, kad komuna apskritai nereikalinga, kad ji nėra daugiau augštąja kolektyvų judėjimo forma. Ne, komuna, reikalinga ir ji, žinoma, yra augštąja kolektyvų judėjimo forma, bet ne dabartinė komuna, kuri atsirado ant neišvystytos technikos ir produktų stokos bazės ir kuri pati pereina į artelės padėtį, o—ateities komuna, kuri atsirado ant labiau išvystytos technikos ir produktų gausumo bazės. Dabartinė

žemės ūkio komuna užgimė ant mažai išvystytos technikos ir produktų stokos bazės. Tuomi taip saktant ir išaiškinama, kad ji praktikavo sulyginimą ir mažai skaitėsi su asmeniškais, savo narių būklės interesais, delei ko ji priversta dabar pereiti į artelės padėtį, kur protingai suderinami asmeniškai ir visuomeniškai kolektyviečių interesai. Ateities komuna išaugs iš išvystytos ir pasiturinčios artelės. Būsianti žemės ūkio komuna atsirado tuomet, kuomet artelės laukuose ir farmose bus gausiai grūdų, gyvulių, paukščių, daržovių ir visų kitų produktų, kuomet prie artelių bus įkurtos mechanizuotos skalbyklos, šių dienų virtuvės-valgyklos, duonos fabrikai ir t.t., kuomet kolektyvietis pamatys, kad jam patogiau gauti mėsą iš farmos, negu pačiam laikyti savo karvę ir smulkius gyvulius, kuomet kolektyvietė pamatys, kad jai patogiau pietauti valgykloje, imti duoną iš duonos fabriko ir gauti išskalbtus baltinius iš

Drg. Stalinas daro pranešimą 17-tame Visasąjunginėse Kompartijos kongrese, įvykusiame sausio mėnesį, Maskvoj.

visuomeniškos skalbyklos, negu pačiai užsiiminėti šiuo darbu. Ateities komuna atsirastų ant labiau išvystytos technikos ir labiau išvystytos artelės bazės, ant produktų gausumo bazės. Kuomet tai bus? Žinoma negreit. Bet taip bus. Būtų prasižengimu dirbtinai greitinti procesą artelės peraugimo į ateities komuną. Tai sumaišytų visas kortas ir palengvintų mūsų priešų darbą. Procesas artelės peraugimo į ateities komuną turi eiti laipsniškai sulig to, kaip visi kolektyviečiai įsitikins tokio peraugimo reikalingumu.

Taip dalykai stovi su klausimu apie artelę ir komuną.

Dalykas, rodos, aiškus ir beveik elementarinis.

O tuo tarpu vienoje partijos narių dalyje yra nemaža painiava tame klausime. Skaito, kad, paskelbus artelę pagrindine kolektyvinio judėjimo forma, partija atsitolino nuo socializmo, atsitraukė atgal nuo komunos, nuo augštesnės kolektyvinio judėjimo formos—į žemesnę. Kyla klausimas, kodėl? Pasirodo todėl, kad artelėje nėra lygybės, nes tenai pasilieka skirtumai pareikalavimuose ir asmeninėje artelės narių būklėje, tuomet, kai komunoje yra lygybė, kadangi tenai sulyginti ir pareikalavimai ir asmeninė jos narių būklės padėtis. Bet, pirma, pas mus nėra daugiau tokių komunų, kur būtų sulyginimas, lygumas pareikalavimų ir asmeninės būklės srityje. Praktika parodė, kad komunos ištikrųjų būtų žuvę, jeigu jos nebūtų atsisakę nuo lygybės ir ištikrųjų nebūtų perėję į artelės padėtį. Tokiu būdu, nėra ko kalbėti apie tai, ko nebėra gamtoje. Antra, kiekvienam leniniečiui yra žinoma, jeigu jis tikrai tikras leninietis, kad lygybė pareikalavimų ir asmeninės būklės srityje yra reakcinė smulkiai

buržuazinė nesąmonė, tinkanti kokiai asketų sektai, bet ne socialistinei visuomenei, organizuotai pagal marksizmą, nes negalima reikalauti, kad pas visus žmones būtų vienodi pareikalavimai ir skonis, kad visi žmonės savo asmeninėje būklėje gyventų vienokiu būdu. Ir pagaliaus, argi tarp darbininkų nepasilieka skirtumų, kaip pareikalavimuos, taip ir jų asmeninėje būklėje? Ar tai reiškia, kad darbininkai toliau stovi nuo socializmo, negu žemės ūkio komunos nariai?

Tie žmonės matyt mano, kad socializmas reikalauja lygybės, sulyginimo, *niveliravimo* visuomenės narių pareikalavimuose ir asmeninėje būklėje. Nėra ko ir kalbėti, kad toks manymas nieko bendro neturi su marksizmu, leninizmu. Lygybė marksizmas supranta ne kaip sulyginimą asmeninių pareikalavimų ir būklės srityje, o klasių panaikinimą, tai yra a) lygų visų darbo žmonių nuo išnaudojimo paliuosavimą po to, kada kapitalistai nuversti ir eksproprijuoti, b) visiems lygų gamybos įrankių privatinės nuosavybės atmainymą po to, kada jie perduoti visos visuomenės nuosavybėn, c) lygias visų pareigas dirbti sulig gabumo ir lygią visų darbo masių teisę gauti už tai sulig jų darbo (*socialistinė* visuomenė), d) lygias visų pareigas dirbti sulig gabumo ir lygią visų darbo masių teisę gauti už tai sulig pareikalavimų (*komunistinė* visuomenė). Be to, marksizmas išveda iš to, kad žmonių skoniai ir pareikalavimai nebūna ir negali būti vienodais ir lygiais kokybėje arba kiekybėje nei socializmo laikotarpyje, nei komunizmo laikotarpyje.

Štai jums marksistinis lygybės supratimas.

Jokios kitos lygybės marksiz-

mas nepripažino ir nepripažįsta.

Daryti iš to išvadą, kad socializmas reikalauja visuomenės narių pareikalavimų lygybės, sulyginimo, niveliravimo, jų asmeninės būklės skonių niveliravimo, kad sulig marksizmo visi turi vaikščioti vienoduose kostiumuose ir valgyti vieną ir tą patį valgį vienodam ir tokiam pat kiekyje,—reiškia kalbėti niekšybę ir šmeižt marksizmą.

Laikas suprasti, kad marksizmas yra sulyginimo priešas. Dar “Komunistų partijos manifeste” Marksas ir Engelsas pliekė primityvišką utopinį socializmą, ir vadindami jį reakciniu, už jo “visuotino asketizmo ir šurkštaus sulyginimo” pamokslą. Engelsas savo “Anti Diuringe” pavadė visą skyrių pliekiančiai kritikai “radikalinio sulyginamojo socializmo,” iškelto Diuringo prieš marksistinį socializmą.

“Realinis proletarinio lygybės reikalavimo turinys, kalbėjo Engelsas, pereina į klasių panaikinimo reikalavimą. Kiekvienas lygybės reikalavimas einantis toliau šito, neišvengiamai priveda prie nesąmonių.”

Tą patį sako Leninas:

“Engelsas buvo tūkstantį kartų teisus, kada rašė: lygybės supratimas be klasių panaikinimo yra kvailas ir nesąmoningas prietaras. Buržuaziniai profesorai už lygybės supratimą mėgino mus apkaltinti tame, tarytum mes norime vieną žmogų padaryti lygiu kitam. Už šią nesąmonę, kurią jie patys sugalvojo, jie mėgino apkaltinti socialistus. Vienok jie savo tamsumu nežinojo, kad socialistai—ir būtent šių dienų mokslinio marksizmo kurėjai, Marksas ir Engelsas—kalbėjo: lygybė yra tuščia frazė, jeigu lygybę nesuprast kaip

klasių panaikinimą. Klases mes norime panaikinti, tuo atžvilgiu mes stovime už lygybę. Bet pretenduoti į tai, kad mes padarysime visus žmones vieną su kitu lygius, tai tuščiausia frazė ir kvailias inteligento išmislas” (Lenino kalba “*Apie žmonių apgaudinėjimą laisvės ir lygybės obalsiais*”).

Rodosi, aišku.

Buržuaziniai rašytojai noriai atvaizduoja marksistinį socializmą, kaip seną carinę kazarmę, kur viskas priklauso sulyginimo “principui”. Vienok marksistai negali būti atsakomais už buržuazinių rašytojų tamsumą ir bukaprotystę.

Negali būti abejonės, kad ta painiava atskirų partijos narių pažiuose apie marksistinį socializmą ir žemės ūkio komuną sulyginimo tendencijų pamėgimas, kaip du lašai vandens panašūs į smulkiai buržuazines mūsų kairiųjų siaurapročių pažiūras, pas kuriuos žemės ūkio komunų idealizavimas daėjo vieną kartą iki to, kad jie mėgino komunas pasodinti net fabrikuose ir dirbtuvėse, kur kvalifikuoti ir nekvalifikuoti darbininkai, dirbdami kiekvienas savo profesijoje, turėjo atiduoti savo uždarbį į bendrą katilą ir paskui jį skirstyti lygiai. Žinoma, kokią žalą padarė mūsų pramonei tie vaikiški “kairiųjų” siaurapročių mėginimai.

Kaip matote, sudaužytų antipartinių grupių ideologijos liekanos turi ganėtinai didelį gyvumą.

Suprantama, kad jeigu šios kairiosios pažiūros būtų įsigalėję partijoje, partija būtų paliovusi būti marksistine, o kolektyvinis judėjimas galų gale būtų buvęs dezorganizuotas.

Arba, pavyzdžiui, paimkime klausimą apie obalsį: “*padaryti visus kolektyviečius pasiturinčiais*.” Šis obalsis liečia ne tik-

tai kolektyviečius. Jis dar labiau liečia darbininkus, nes mes norime visus darbininkus padaryti pasiturinčiais,—žmonėmis, kurie veda pasiturintį ir pilnai kultūringą gyvenimą.

Rodosi, dalykas aiškus. Neverta buvo griauti kapitalizmą 1917 metų spalį ir statyti socializmą eilės metų bėgyje, jeigu neatsieksime to, kad žmonės pas mus gyventų ištekliau. Socializmas reiškia ne biednystę ir skurdą, o biednystės ir skurdo panaikinimą, pasiturinčio ir kultūringo gyvenimo organizavimą visiems visuomenės nariams.

O tuo tarpu, tas aiškus ir iš esmės elementarinis obalsis iššaukė visą eilę svyravimų, painiavų ir neaiškumų pas vieną partijos narių dalį. Ar nėra, sako jie, tas obalsis grįžimu į seną, partijos atmestą obalsį: “*turtėkite*”? Jeigu visi taps pasiturinčiais, tęsia jie, ir biednuomenė išnyks,—kuo gi mes, bolševikai, remsimės savo darbe, kaip gi mes dirbsime be biednuomenės?

Gali būti tai ir juokinga, bet tokių naivių ir antileninistinių pažiūrų pas vieną partijos narių dalį buvimas yra neabejotinas faktas, su kuriuo negalima nesisikaityti.

Šie žmonės, matomai, nesupranta, kad tarp obalsio “*turtėkite*” ir obalsio “*padaryti visus kolektyviečius pasiturinčiais*” yra ištisa bedugnė. Pirma, turtėti gali tikrai atskiri asmenys arba grupės, tuomet kaip obalsis apie pasiturintį gyvenimą liečia ne atskirus asmenis arba grupes, o visus kolektyviečius. Antra, turtėja atskiri asmenys arba grupės dėl to, kad pavergti sau atskirus žmones ir juos eksploatuoti, tuomet kaip obalsis apie pasiturintį visų kolektyviečių gyvenimą esant gamybos priemonių suvisuomeninimui kolektyvuose atima viso-

kią galimybę vienų kitais eksploatavimui. Trečia, obalsis “*turtėkite*” buvo duotas pradinės nepo studijos laikotarpyje, kuomet kapitalizmas dalinai pradėjo atsistatyti, kuomet buožės buvo stiprūs, šalyje viršijo pavienis valstiečių ūkis, o kolektyvų ūkis dar tik pradėjo kilti, tuomet kaip obalsis “*padaryti visus kolektyviečius pasiturinčiais*” duotas paskutinėj nepo studijoje, kuomet kapitalistiniai elementai pramonėje panaikinti, buožės kaime sumušti, pavienis valstiečių ūkis atstumtas į užpakalį, o kolektyvai paversti viešpataujančia žemės ūkio forma. Aš jau nekalbu apie tai, kad obalsis “*padaryti visus kolektyviečius pasiturinčiais*” duotas ne izoliuotai, o tampruos ryšius su obalsiu “*padaryti kolektyvus bolševikiškais*.”

Argi neaišku, kad obalsis “*turtėkite*” iš esmės reiškė šaukimą — *atstatyti* kapitalizmą, tuomet kaip obalsis “*padaryti visus kolektyviečius pasiturinčiais*” reiškė šaukimą—*pribaigti mušti* paskutines kapitalizmo liekanas keliu ekonominės kolektyvų galios sustiprinimo ir pavertimo visų kolektyviečių į pasiturinčius darbo žmones.

Argi neaišku, kad tarp šių obalsių nėra ir negali būti nieko bendro.

Kas liečiasi to, kad be biednuomenės gyvavimo būk tai neįmanoma nei bolševikiškas darbas, nei socializmas, tai yra tokia kvailystė, apie kurią dargi nepatogu ir kalbėti. Leniniečiai remiasi biednuomene, kuomet yra kapitalistiniai elementai ir yra biednuomenė, kurią kapitalistai eksploatuoja. Bet kuomet kapitalistiniai elementai sumušti, o biednuomenė paliuosuta nuo eksploatacijos, leniniečių uždavinys glūdi ne tame, kad sutvirtinti ir išsaugoti biednumą ir biednuomenę, kurią gyvavimo sąlygos jau panaikintos,

o tame, kad panaikinti biednumą ir pakelti biednuomenę iki pasiturinčio gyvenimo. Būt kvaila manyti, kad socializmas gali būti pastatytas ant skurdo ir ubagiškumo bazės, ant asmeniškų reikalavimų susiaurinimo bazės ir sumažinimo žmonių gyvenimo lygmenio, iki biednuomenės gyvenimo lygmenio, kuri be to pati nenori daugiau

būti biednuomene ir veržiasi į pasiturinčio gyvenimo viršų. Kam reikalingas toks, atsiprašant, socializmas? Tai būtų ne socializmas, o socializmo karikatūra. Socializmas gali būti pastatytas tikrai ant audringų visuomenės gamybos jėgų augimo bazės, ant produktų ir prekių gausumo bazės, ant pasiturinčio darbo masių gyvenimo

bazės, ant audringo kultūringumo bazės. Nes socializmas, marksistinis socializmas reiškia ne susiaurinimą asmeniškų pareikalavimų, o visokiariopą jų išplėtimą ir žydėjimą, neapribavimą arba atsisakymą nuo šių reikalavimų patenkinimo, o visapusišką ir pilną patenkinimą visų kultūriniai išsivysčių darbo žmonių reikalavimų.

Arti prasmegimo.

Dimitrovo Laiškas Austrijos Darbininkams

J. DIMITROVAS

Žemiau telpas laiškas yra parašytas d. Dimitrovo tuojau po to, kuomet jis buvo išplėstas iš Vokietijos budelių fašistų nagų ir pargabentas į laisvą darbininkų tėvynę, Sovietų Sąjungą. Nors laiškas rašytas senokai, tačiau jo turinys nėra nei kiek nusenęs. Su šio laiško turiniu privalo susipažinti kiekvienas darbininkas, nes tai nepaprasta pamoka viso kapitalistinio pasaulio proletariatui apie išsiliuosavimą iš kapitalistinės sistemos.

Kaip žinia, Dollfussas, kuris išžudė šimtus Austrijos kovinų darbininkų vasario mėnesį, pats krito liepos mėnesį nuo hitlerininkų kulipkų. Bet Austrija vistiek valdoma kruvinosios fašistinės diktatūros, darbininkų judėjimas sugriautas; tūkstančiai geriausių kovotojų kalėjimuose, o daugybė išžudyta. Sąžiningesnieji socialdemokratai, matomai, paklausė d. Dimitrovo patarimų ir pasimokino iš vasario mėnesio įvykių, nes jie stoja į bendrą kovą su komunistais; daugelis socialdemokratų jau įstojo į Austrijos Kompartiją.

I

Turiu laišką, datuotą gruodžio 7 dieną, 1933, kurį gavau Leipcigo kalėjime tiksliai sausio mėnesio 15 d., 1934, nuo grupės darbininkų, gyvenančių Karolio Markso Name, kuris šiuo tarpu, —po vasario mėnesio įvykių Austrijoje—patapo žinomam visam pasauliui.

Štai minėto laiško turinys:—

Karolio Markso Namas, Viena, Gruodžio 7, 1933.

Brangus Drauge Dimitrovi,

Daugelio vardu siunčiame jums mūsų karščiausius sveikinimus. Milionai domisi jūsų drąsiais žodžiais.

Jūs suteikiate milionams naujos pajėgos. Jūsų kova vel tui nenueis. Jinai podraug yra ir mūsų kova. Didžioji klasiniai sąmoningo proletariato armija stovi už jūsų pečių drūtose eilėse.

Mes norime, kad jūs, drauge Dimitrovi, prisiųstumėte mums keletą žodžių, kaipo atsakymą.

Linkėjimai jums laisvės...

(Seka eilė parašų).

Tą pačią dieną, kurią aš pa laikiau minėtą laišką, bandžiau pasiųsti per griežtą policijos cenzūrą sekantį atsakymą:

Šiandien gavau jūsų prietelišką laišką, rašytą gruodžio 7 dieną, pereitais metais, ir skaičiau jį dideliu džiaugsmu ir dėkingumu. Kiek tai liečia mano užsilaikymą teisme, aš bandžiau tiksliai išpildyti mano proletarinį uždavinį ir pasilikti ištikimu mano didvyriškos klasės teisėms iki pačiam galui.

Su kovingais broliškais sveikinimais...

Nežinau, ar bent šitas trumpas atsakymas pasiekė tuos, kuriems buvo siųstas.

Daug kartų skaičiau ir dar sykį skaičiau šitą Austrijos darbininkų laišką, būdamas Goeringo slaptosios policijos kalėjimo rūsyje Berlyne, kuomet

met išgirdau iš Vokietijos fašistinės spaudos apie didvyriškas Austrijos darbininkų kovas. Su drebančia širdimi sekiau dalykų besivystimą ir pasekmes ginkluotų kovų tarpe Austrijos proletariato ir fašizmo, jausdamas didelį džiaugsmą iš pasireiškusio proletarinio heroizmo ir gilią neapykantą delei išdavikiškos social-demokratijos vadovybės politikos.

Atvykęs į Sovietų Sąjungą, nors dar vis sirgau, kaipo pasekmė sunkumų kalėjime ir nervų įtempimo teisme, vistik, kaip greit mano sveikata leido, bandžiau pirmiausiai susipažinti su dalykais Austrijoje ir tom istorinėm pamokom, kurios sekė iš tų įvykių, ir kurios yra naudingos ne tiksliai Austrijos, bet taip jau ir visų kapitalistinių kraštų darbininkams.

Dabar aš norėčiau pasidalinti savo išpūdziais ir kai kuriom savo mintimis apie Austrijos įvykius su tais draugais, kurie man rašė, taip jau ir su visais Austrijos kovotojais už proletarinius reikalus.

Nežinau, kiek iš tų draugų, rašiusių man laišką, išliko gyvi. Bet dabar kiekvienas komunistas jaučia, kad kovoje už bendrą darbininkų tikslą jis yra sujungtas nesutraumiamais ryšiais su Austrijos darbininkais—tais, kurie pasiliko gyvi ir su tais, kurie krito mūšiuose.

Mes, komunistai, jaučiame juo arčiau prijungti prie tų darbininkų, kurie kovojo ir tebekovoja dabar, kuomet Austrijos reakcija mini savo kru-

viną pergalę prieš darbininkų klasę. Tūkstančiai užmuštų ir sužeistų darbininkų, tūkstančiai kalinių, šalyje siaučia teroras, proletariatas prislėgtas tyroniško režimo, galimo prilyginti tiktai fašistiniam režimui Vokietijoje—šios tai yra koriko Dollfusso valdžios viešpatavimo pasėkos.

Buržuazija vainikuoja garbe Dollfussą ir Feysą, kurie naudojo howitzersines kanuoles šaudymui darbininkų, jų žmonių ir vaikų. Vatikano papos nuncijus siunčia šitiem korikam savo laiminimus. Tolydžio, bailiai Austrijos socialdemokratijos lyderiai skaito darbininkams pamokas, sakydami jiems, jog nebuvo reikalo grobtis už ginklų, kad darbininkų klasė padarė klaidą, atsakydama ginkluota kova fašizmo antpuoliui, kuris grąsino išslavimu ne tiktai visų ekonominių ir politinių laimėjimų, iškovotų beveik per pusę šimtmečio, bet netgi atėmimu pačių paprasčiausių gyvenimo priemonių.

Argi pasidavimas be kovos būtų išgelbėjęs Austrijos proletariata nuo reakcijos? Ne! Tai būtų tiktai padarę reakcines pajėgas labiau nesukalbamas ir daugiau pasitikinčias savo galybę.

Austrijos proletariatas buvo teisingas, atsisakydamas pasiduoti be kovos, kaip padarė Vokietijos darbininkų klasė, kuri buvo išduota Vokietijos socialdemokratijos. Austrijos proletariato ginkluota kova buvo aiškiu įspėjimu buržuazijai kituose kraštuose. Ji parodė, kad proletariatas nesutiks leist ant jo pulti siaučiančiam fašizmui.

Ne, tai ne ginkluota Austrijos darbininkų klasės kova, kuri galima pavadinti klaida; klaida buvo tame, kad ši kova nebuvo organizuota ir vesta revoliuciniu bolševikišku keliu.

Pamatiniai Austrijos darbi-

ninkų vasario mėnesio kovose silpnumai buvo tame, kad darbininkai, būdami pražūtingoj social-demokratijos įtakoj, nepajėgė suprasti, jog būtinai buvo reikalinga ne tiktai apsiginti nuo fašizmo puolimų, bet taip jau pasukti ginkluotą pasipriešinimą į kovą už nuvertimą buržuazijos ir už paėmimą galios į proletariato rankas. Austrijos proletariato ginkluotas pasipriešinimas prieš fašizmą neišsivystė į tikrą ginkluotą sukilimą. Čia tai ir buvo tikroji klaida.

Reakcija užviešpatavo Austrijoje. Bet ši pergalė tik laikina; ji tokio pobūdžio, kad netgi jau dabar turi savyje elementus buržuazijos nugalėjimo ateityje. Dabar tiktai reikalinga, kad Austrijos darbininkai neturėtų liūdėti, neturėtų pamesti pasitikėjimą savo klasės pajėgom. Priešingai, jie turi pasiimti visas politines ir organizacines išvadas iš vasario mėnesio kovos, ypačiai reikale social-demokratijos.

Atsiminkit, draugai, 1905 metus Rusijoje. Tuomet carizmas užsmaugė didvyrišką Rusijos darbininkų sukilimą. Bet kas gi, pagaliaus, nežino, kad tai buvo kaip tik šis sukilimas istorinė būtenybe galingam Spaliui 1917 metais? 1923 metais, rugsėjo mėnesį, Bulgarijos proletariatas buvo nuslopintas. Bet lyginai, kaip 1905 metais Rusijos proletariatas, vadovaujamas Lenino, galėjo pasinaudoti visom pamokom galutinam laimėjimui, taip ir Bulgarijos darbininkai, su savo Komunistų Partija galvinyj, ir vadovybėje Komunistų Internacionalo, po kruvinojo nuslopinimo jų sukilimo, patapo plieningės, sustiprino savo Partiją ir dabar stipriai veda kovą prieš Bulgarijos fašizmą. Po rugsėjo mėnesio sukilimo prityrimų, Bulgarijos proletariatas aiškiai

suprato šaknis savo silpnybių ir bolševizmo teorijos ir praktikos teisingumą. Bulgarijos proletariatas ir jojo Komunistų Partija, pavaryta palėpin, priėmė bolševizmo mokymus kaip pagrindą savo veiklai ir kovai ir iš pralaimėto rugsėjo mėnesio sukilimo padarė sąlygas pergalingam revoliuciniam proletariniam judėjimui Bulgarijoje. Ir dabar, netgi klasinis priešas priverstas pripažinti, kad Bulgarijos proletariatas su savo Partija patapo stipresnis, negu kada nors buvo pirm rugsėjo mėnesio sukilimo, 1923 metais.

Austrijos darbininkai privalo paimti šitas istorines pamokas šindingai. Kaip 1905 metais Rusijoje ir 1923 metais Bulgarijoje, tai dabar Austrijoje, kaip pasėka kruvino nuslopinimo darbininkų klasės kovotojų, proletariatas ir buržuazija patapo atskirti nepereinamu tarpu, kas yra vienu iš sąlygų, reikalingų proletariato pergalėm ateityje.

II.

OTTO BAUER kalba apie katastrofą Austrijoje. Taip, ten yra katastrofa, bet tai katastrofa viso Antrojo Internacionalo, jo teorijos, politikos ir taktikos. Tai katastrofa socialdemokratijos teorijos apie taikų, beskausmingą kapitalizmo įaugimą į socializmą per buržuazinę parlamentarinę demokratiją; tai katastrofa reformistinės politikos, kuri bando užslopinti išsigemantį kapitalizmą; katastrofa taktikos, bandžiusios neprileisti proletarinę revoliuciją.

Po sugriuvimo Vokietijos socialdemokratijos, ši yra antroji katastrofa, katastrofa linkui kurios social-demokratinės partijos kitose kapitalistinėse šalyse panašiai eina. Veltui Otto Bauer, tikslu kad parodyti, jog atėjimas fašizmo buvo neišvengiamas, rodo į Vokietiją, kur,

laikė Hitlerio galios pasigrobi-
mo, kaip jis sako, nei galingo-
ji social-demokratų partija,
neigi stipri Komunistų Partija
nesudarė jokio pasipriešinimo.
Jei Vokietijos social-demokrati-
ja nebūtų laike šio ištiso laiko-
tarpio, per savo Severingus,
Zoergiebelius, Grzesinskius, ve-
dusi kruvinos kovos prieš anti-
fašistinį frontą, veikusi aplink
Vokietijos Komunistų Partiją;
jei jinai nebūtų sabotavusi vi-
sos eilės pasiūlymų, padarytų
Komunistų Partijos, įskaitant
tą, pasiūlytą sausio mėnesį,
1933, sudaryti bendrą frontą
prieš fašizmą; jei jinai nebū-
tų atmetusi pasiūlymų, kuriuos
Komunistų Partija tuomet ra-
gino padaryti, tuojau paskel-
biant visuotiną streiką, ir jei
jinai nebūtų sulaužiusi bendro
darbo komunistų ir social-de-
mokratų darbininkų prieš fašiz-
mą, tai mes galime užtikrinan-
čiai pasakyti, jog Vokietijos
proletariatas būtų galėjęs ne-

prileisti fašistų pasigrobtį ga-
lią, ir Vokietijos žmonės nebū-
tų dabar fašistinių orgijų auko-
mis. Deja, Vokietijos Komu-
nistų Partija tuomet nebuvo už-
tenkamai galinga, kad nugalė-
ti išdavystes ir kenkimą social-
demokratijos ir vesti Vokietijos
darbininkus linkui ginkluotos
kovos prieš Hitlerio govėdas.
Todel aišku, kad tiek Vokie-
tijoje, tiek dabar Austrijoje, so-
cial-demokratija neša visą atsa-
komybę už fašizmo įsigalėjimą.

Ivykiai Austrijoje ir Vokieti-
joje ir pergalinga socializmo kū-
ryba SSSR sudaro didžiausią is-
torinį bandymą, paremtą milio-
nų žmonių prityrimais, dviejų
nusistatymų—nusistatymo par-
tijos, vadovybėje Lenino ir Sta-
lino, Komunistų Internacionalo
nusistatymo,—iš vienos pusės,
ir nusistatymo Austrijos ir Vo-
kietijos social-demokratijos,—
Antrojo Internacionalo nusista-
tymo—iš kitos. Pirmasis nu-
sistatymas, nusistatymas prole-

tarinės revoliucijos, jau prive-
dė SSSR darbininkų klasę ir
valstietijos mases linkui socia-
lizmo. Antrasis nusistatymas,
kaip jau ryškiai buvo įrodyta
Italijoje, Vokietijoje ir Austrijoje,
privedė prie kontr-revoliucijos
laimėjimo, fašizmo pergalės.

SSSR, didžioji bolševikų kū-
ryba, stovi tvirta kaip uola—
buržuazija ir dvarponija tapo
sukriušinti, darbininkų galė
įsteigta, stipri proletarinė vals-
tybė pastatyta, galinga darbinin-
kų ir valstiečių Raudonoji Ar-
mija suformuota, nauja, socia-
listinė ekonominė sistema tapo
išbudavota, bedarbė ir skurdas
kaime panaikintas, ir šiuo tarpu
nuolatinis kylinas darbo žmo-
nių medžiaginės ir kultūrinės
lygmalos miestuose ir kaimuo-
se užtikrintas. Bet Austrijoje
ir Vokietijoje nei pėdsako "de-
mokratinio socializmo" nebeliko.
Tenai, Dollfuss ir Fey, Hitle-
ris ir Goeringas turi pilną ga-
lią. Iš darbininkų klasės atim-

Šeši Austrijos jauni darbininkai-kovotojai šaujami vasario mėn. išstojimo laiku.
Paveikslas nuimtas slapta.

ta visos teisės. Ginklai yra buržuazijos rankose. Vienos miesto rotušę užėmė armija ir darbininkų komuniški namai, kuriuos social-demokratija skaitė simboliu “taikaus jaugimo į socializmą,” buvo apardyti artilerijos ugnimis; jie buvo atimti iš Austrijos proletariato.

Bet, draugai, 1918 metais jūs turėjote viską savo rankose. Jūs turėjote ginklus, jūs sudarėte darbininkų ir kareivių atstovų sovietus. Jus gaubė iš dviejų pusių—Vengrijos ir Bavarijos—Sovietinės Respublikos. Buržuazija iš galvos ėjo. Ji bijojo, kad jūs galite pasielgti su jais, kaip rusai darbininkai pasielgė su savo buržuazija 1917 metais. Ji bijojo, kad *jūs* atimsite iš jos namus ir palocius ir atiduosite darbininkams. Dabar gi *jinai* bombarduoja jūsų darbininkų namus su artilerija ir atiduoda juos žudytojams jūsų žmonų ir vaikų. Jinai manė, kad *jūs* išardysite visas jos politines partijas; dabar jinais užslopino jūsų organizacijas. Ji tikėjosi, kad *jūs* uždarysite visą buržuazinę spaudą; dabar *jinai* uždarė jūsų spaudą. Jinai bijojo, kad *jūs* pripildysite kalėjimus tokiais Dollfussais ir Fey'ais, Starhembergais ir kitais darbininkų korikais; dabar *jinai* pripildė kalėjimus darbininkais ir žudo revoliucionierius.

Jei Austrijos ir Vokietijos proletariatas 1918 metais būtų pasekęs rusų bolševikų nusistatymą, tai dabar nebūtų fašizmo nei Austrijoje, nei Vokietijoje, nei Italijoje, nei Lenkijoje, ir nei Balkanų kraštuose. Ir nėra abejonės, kad darbininkų klasė, o ne buržuazija, dabar būtų Europos padėties viešpačiu.

Bet Austrijos social-demokratija, su Fritz Adler ir Otto Bauer galvinyj, suklaidino darbininkų klasę. Jinai padarė sušienijimą su buržuazija prieš

revoliuciją. Jinai bandė gąsdinti Austrijos darbininkus tom kliūtīm, kurias sutiko rusai darbininkai savo kovose; jinais žadėjo darbininkams įsteigti socializmą be revoliucijos, be kraujo praliejimo—vien tikai balsavimais ir parlamentarinėmis gudrybėmis. Jinai reikalavo, kad darbininkai nekovotų su buržuazija, bet darytų su ja kompromisus pamatais smulkių, laikinų koncesijų, kas buržuazijai pasitarnavo išsigelbėti nuo revoliucijos. Jūs, draugai, de ja, neklausėte balso komunistų, kurie bandė įtikinti jus apie pavojingumą šitokio nusistatymo. Metų metus jūs toleravote social-demokratijos partijos vadovybės išdavystę, kuri savo pasidavimo reakcijai nusistatymu vedė darbininkus nuo pasitraukimo prie pasitraukimo, nuo pralaimėjimo prie pralaimėjimo. Per penkioliką metų reakcija ir fašizmas organizavosi savo pajėgas sistematiškai ir nepertraukiamai po pačia socialdemokratų partijos nosimi.

Ar buvo gi, pagaliaus, galima sulaikyti šį reakcinių pajėgų konsolidaciją ir sulaikyti Austrijos fašizmą? Be abejo, tas buvo galima, bet tikrai revoliucine kova. Atsiminkit, draugai, liepos mėn. 15 d., 1927, kuomet masės išėjo į gatves laike išteisinimo Shattendorfo fašistinių žudeikų. Tas laikotarpis buvo pasisukimo klasių kovoj ir santikiuose Austrijos klasių pajėgų laikotarpiu. Jis suteikė buržuazijai didelę pirmenybę ant proletariato ir buržuazija pradėjo daryti pasiutusius prisiruošimus, kad įsteigus fašistinę diktatūrą Austrijoje. Jei social-demokratų partija būtų turėjusi bent mažiausią troškimą kovoti, tai jinais lengvai būtų galėjusi pakeisti liepos mėnesio, 1927, judėjimą į proletarinę revoliuciją; bet jeigu jinais neturėjo net užtenkamai drą-

sos padaryti tai, tai galėjo bent nugalėti fašizmą. Vienatinis dalykas tam tuomet buvo reikalingas: nesulaikyti darbininkus nuo kovos. Bet social-demokratija sulaužė tą galingą Austrijos proletariato pasimojimą prieš fašizmą. Jinai atidavė buržuazijai darbininkų arsenalo ginklus 1927 metais. Jinai padarė t. v. Huttenberg paktą 1928 m., atidarydama fabrikų duris fašistams. Jinai įvedė t. v. Juliaus Deutsch įstatymą klausimu disciplinos armijoje, kuris leido valdžiai apvalyti armiją nuo proletarinio elemento; jinais užgyrė konstitucijos pakeitimą gruodžio 8 d., 1929, sulgy reikalavimu heimwehro. Nuo 1930 m., per Seitzo agentūrą, jinais leido fašistines demonstracijas ir draudė komunistines.

Social-demokratija turėjo savo militarinę organizaciją, vadinamą šuchbund, ginklų krautuves, du trečdaliu visų Vienos miesto gyventojų už savo pečių ir turėjo savo įtakoj visą šalies darbininkų klasę. Betgi fašistai užmušė vieną darbininką, paskui kitą, ir kiekvieną kartą social-demokratija pasitraukė, pagrūmodama, kad atsitikime kito užmušimo, jinais priversianti buržuaziją sulaikyti terorą “darbininkų klasės organizuota pajėga.” Dollfussai, Fey'asai, ir heimwehros (fašistinės ginkluotos govėdos) dirbo savo darbą, žinodami, ko verti šitie pareiškimai. Nesuskaitomais pasitraukimais atgal jūs negi galite parodyti darbininkų klasės organizuotą galią!

III

Betgi Austrijos proletariatas būtų laimėjęs vasario mėnesį, 1934, taip jau, jei social-demokratų darbininkai būtų atsisakę klausyti savo social-demokratinių vadų, kurie iš pat pirmųjų dienų demoralizavo jūsų kovą savo pasidavimo ir defytizmo

nusistatymu; jei jūs, podraug su komunistais, būtumėt paėmę organizavimąsi ir kovos vadovybę į savo pačių rankas tinkamu laiku.

Ginkluota kova negali būti skaitoma partijos veikimu, kuris yra atskirtas nuo bendro partijos nusistatymo. Partija, kuri vienvališkai traukiasi, kuri laike penkiolikos metų šaukia darbininkus saugotis kovos, negali laike 24 valandų politiniai ir organizaciniai priimti ginkluotos kovos liniją.

OTTO BAUER savo brošiuroj, “Austrijos Demokratija Ugnyje”, dabar skundžiasi, kad visuotinas streikas nebuvo pasekmingas. Bet ar social-demokratija bandė jį paruošti? Ne. Priešingai, social-demokratinė vadovybė bandė visųpirmiausia pasirodyti akyse buržuazijos neimančia jokios atsakomybės už streiką, skelbdama, kad einant keturiais punktais (sulaizymu konstitucijos, užslopinimu social-demokratų partijos, užslopinimu darbo unių ir pasiskyrimu Vienai komisaro) darbininkai patys paskelbsią streiką.

Bauer pats rašo savo brošiuroje: “Fabrikuose ir partijos kuopose skaičius prarandančių kantrybę ir norinčių kovoti skaičius vis augo. Ko laukti? sakė jie. Kuomet bent vienas iš tų keturių punktų bus pravestas gyveniman, tai mes jau negalėsime kovoti. Užduokime dabar, kuomet mes dar vis esame prisirengę kovoti. Kitaip, mes turėsime pergyventi tą patį likimą, kokį pergyveno mūsų draugai Vokietijoje.”

Šitie darbininkai buvo tūkstantį kartų teisingi.

Baueris dabar pats patvirtina, kad laike vasario dienų social-demokratijos partijos vadovybė priešinosi kovai, bet negalėjo sulaikyti darbininkų gaviškos judėjimo. Otto Bauer

bando teisinti geležinkeliečių unijos biurokratų išdavystę, kurie suardė streiką ant geležinkelių ir tuo būdu leido valdžiai atgabenti artileriją iš Burgelando, kuomet Floridsdorfo darbininkai liejo savo kraują.

Jis bando nubaltinti zecerių unijos viršininkus, kurie vasario 13 d., antrą ginkluotos kovos dieną, šaukė zecerius užbaigti streiką ir grįžti į darbą.

Savo brošiuroj Otto Bauer išrodinėja, kad social-demokratiniai lyderiai leido suareštuoti save, kad tuo būdu jie galėtų išsiaiškinti del savo nestojimo į darbininkų kovą, ir kaip tikslai buvo suareštuoti tie lyderiai, “kurie nedalyvavo kovoje, kurie sėdėjo tą pirmadienį, kaip ir kitom dienom, profsąjungų raštinėse prie savo rašomųjų stalų Vienos miesto rotušėj, provinciniuose valdžios ofisuose ir ofisuose distriktų bei municipalitetų administracijų.”

Taip panašiai ir buvo. Panašiai darbininkų klasės reikalų išdavikai visuomet veikia. Bet argi Antrojo Internacionalo sekretorius, Austrijos socialdemokratijos lyderis, Fritz Adler, kuris begėdiškai pabėgo nuo kovos ir kuris tuo laiku, kada Austrijos darbininkai kovojo su ginklais rankose, paskelbdamas viešai, kad jis negalėjęs imti dalyvumą darbininkų kovoje “kadangi jis buvo užimtas bėgama reikalais”—ar gi jis yra kiek geresnis už tuos bailius dezertyrus, besiskelbiančius darbininkų klasės vadais?

Draugai, argi mes galime eiti į kovą su tokiais dezertyrais mūsų eilėse? Šie dezertyrai yra žmonės, kurie jau prieš mūsų liūdi apie pralaimėjimą, kurie bando atnešti paniką į kovotojų eiles, paleidus pirmą šūvį. Šitie žmonės nebenori darbininkų klasės pergales; jie bijosi jos. Jie tikslai trokšta truputėlį nugązdinti buržuaziją, priversti ją

taikytis su jais. Tuo būdu jie pirmiau laiko darbininkus, ir paskui tiksliai apriboja jų veiklos plotmę, bandydami neprileisti plačiųjų masių prie kovos. Tiems darbininkams, kurie troško paremti šucbundą jo kovoje, jie atsakė: “Eikite namon ir išsivirkite pietus, iki dar yra gazo; ginkluota kova yra šucbundo biznis, nepaliečias jūs.” Jie atsisakė duoti ginklus darbininkams, kurie jų norėjo.

Širdį skauda pamąščius apie kentėjimus, kuriuos Austrijos darbininkų klasė dabar kenčia kaipo atmokėjimą už social-demokratų vadų kriminalystes.

Mano sąžinė, kaipo revoliucijos kareivio, negali pakešti to fakto, kad garbingi Karolio Markso Namų kovotojai buvo nariais tos pačios partijos, kaip kad Karintijos ir Vorarlbergo social-demokratų organizacijų, katrie perėjo į heimwehro abazą, išgirdę pirmą šūvį Linzo mieste. Sunku įsivaizduoti, kad social-demokratams proletarai, kurie kovojo ir mirė su tokiu heroizmu, buvo daugelį metų vadovybėje tokių politinių filisterių ir bailių, kaip Otto Bauer, Friedrich Adlerio, Deutsch ir Seitz.

* * *

Jūsų ginkluota kova buvo faktinai kova už atsteigimą konstitucijos, kurią Dollfuss sulaužė, ir toji kova nėjo toliau, jina nebuvo pakeista į kovą už galią. Betgi gadynėje bendro kapitalizmo krizio, kuomet buržuazija ilgiau nebegali valdyti parlamentarinės demokratijos metodomis ir įstoja į kelią, vedantį į fašizmą, pamatinis darbininkų klasės kovos klausimas yra ne atsteigimas buržuazinės demokratijos, kuri istoriniai atgyveno savo dienas, bet kova už nuvertimą buržuazijos, už proletariato diktatūrą. Tikslai sovietų galios obalsis, įneštas

į plačiųjų masių sąmonę, galėjo sucementuoti kovotojų eiles ir sudaryti nenutraukiamus ryšius tarpe kovojančių darbininkų ir kitų darbininkų, o taipgi valstiečių. Tikrai jei Austrijos darbininkai būtų pasistatę tikslą kovoti už Sovietų galią, jų ginkluotas veiksnys būtų išaugęs į tikrą ginkluotą sukilimą.

Taip, draugai, jūsų ginkluota kova nebuvo, deja, kova už galią ir tuo būdu, kaip Marksas ir Leninas mokino, jina nebuvo tikras ginkluotas sukilimas. Tais faktas, kad jūsų ginkluota kova stokavo šito tikslo—paėmimo galios—buvo pamatinis jūsų didvyriško darbo trūkumas.

Bet tai ne priepuolingas dalykas, kad toje kovoje Austrijos darbininkai nėjo toliau ginkluoto pasipriešinimo. Tai buvo pasėka visų politinių Austrijos socialdemokratijos principų. "Mes nenorime nuversti kapitalizmą arba buržuaziją," buvo socialdemokratijos vadovybės politinis dėsny. Kitais žodžiais, pritaikius šitą konkretiškai padėčiai, tai reiškė: Jūs, kovoją darbininkai, neturite pulti priešo, jūs turite tikrai apsiginti nuo jo savo komuniškuose namuose. Vedini šitų principų, darbininkai išleido iš savo rankų iniciatyvą—jie visiškai pasidavė priešininkui.

Kokis buvo likimas darbininkų, kurie sekė šitą socialdemokratų principą? Užrakinti savo namuose, atskirti vieni nuo kitų, jie buvo laikomi tarsi pelių spąstuose. Jie negalėjo paimti nei vieno iš tų vietovių, kurio mis priešo artilerija galėjo begėdiškai bombarduoti tokias darbininkų pozicijas kaip Karolio Markso Namai. Patardami darbininkams būti namie ir laukti šuchundo kovų pasėkų, socialdemokratijos lyderiai ištuštino gatves darbininkų klasės kvartaluose valdžios armi-

joms, kurios žygiavo ant jų niekeno nekludomos. Valdžios armijos turėjo progą paimti vieną tvirtovę po kitos iš darbininkų, kurie buvo apsigynimo linijoj, tačiau, jei būtų pradėta ofensyvas, tai darbininkai būtų inėšę maišatės į armiją ir patraukę svyruojančius elementus iš jos į proletariato pusę.

Buržuazija nedarė jokių ceremonijų del paėmimo privati niai naudojamų transportacijos būdų kovai prieš darbininkus, neigi ji nesidrovėjo imti kalinius, kaip įkaitus, kuomet kovoją darbininkai, išmokyti Austrijos socialdemokratijos mokyklose, badavo, bet nebandė naudoti privatinės nuosavybės, rekvizuodami maisto produktus. Jiems nei į galvą neatėjo, kad jie taip jau gali imti įkaitus iš buržuazijos pusės. Ir štai dabar Otto Bauer ir šuchundo lyderis, Julius Deutsch, didžiujasi šituo smulkiai buržuaziniu drąsos trūkumu kaip pavyzdžiu pilietinės dorovės. Jei rusai darbininkai savo laikais būtų priėmę tokią taktiką, tai ir jie taip jau šiuo tarpu turėtų Dollfussus ir Fey'us jojančius ant jų pečių.

Kokis heroizmas, kokia pasiaukojanti drąsa pusėje darbininkų, ir kokis kriminališkas eikvojimas darbininkų kraujo pusėje socialdemokratų lyderių!

IV.

Kas gi dabar reikalinga daryti, draugai? Pirmiausiai reikalinga rimtai gvildinti prityrimai, pradedant su 1918 metais ir baigiantis su ginkluota kova vasario mėn., 1934, kad panaudoti kovos pamokas, kurios kaip veidrodyj parodo bankrūtą socialdemokratinio nusistatymo. Ir juo greičiau tas bus padaryta, tuo geriau bus jums ir visai Austrijos darbininkų klasei, juo arčiau prives darbininkų klasę prie pergales.

Kiek tai liečia Bauerio "kritiką", kurioje jis pats iškelia savo ir visos socialdemokratijos vadovybės prasižengimus, jūs turite, mano nuomone, perleisti per griežčiausią ir bepagailą kritiką tą sistemą pažiūrų, kuriomis socialdemokratinė vadovybė nuodija darbininkus. Jūs turite mesti žvilgsnį atgal ant to kelio, kuriuo jūs keliavote vadovybėje socialdemokratijos ir pamąstyti apie tai; jūs turite atsiminti, ką socialdemokratinė spauda rašė, ką socialdemokratiniai vadai sakė apgindami šį kelią, ir palyginkit viską tą su grynais faktais. Jūs turite kritiškai pamąstyti apie Otto Bauerio brošiūrą, kuri faktinai yra pasmerkimas paties autoriaus ir viso socialdemokratinio nusistatymo. Jūs turit prisiminti, ką sakė Komunistų Internacionalas jums laike šitų penkiolikos metų. Ir jūs turite pasakyti savo klasei visą tiesą, nežiūrint, kaip jina būtų karti.

Ir ši tiesa prives jus prie išvados, kad komunistai buvo teisingi, bet ne socialdemokratai, kad Kominternas buvo teisingas, bet ne Antrasis Internacionalas. Komunistai buvo teisingi, kuomet jie sakė, kad Austrijos socialdemokratija veda 1918 revoliuciją į pralaimėjimą. Jie buvo teisingi, kuomet jie persergėjo jus, kad socialdemokratijos nusistatymas veda linkui sustiprinimo buržuazinės demokratijos. Komunistai buvo teisingi, kuomet jie sakė, kad socialdemokratija gina kapitalizmo viešpatavimą, ažuot vedus darbininkus į socializmą. Jie buvo teisingi, kuomet sakė, kad, jei iš buržuazijos nebus atimta politinė galia, tai visos ekonominės, politinės ir visuomeninės koncesijos, kurias darbininkų klasė išplėšė iš buržuazijos, josios komuniški namai, ir kitkas, yra betarpiškam pavojui;

tas viskas gali būti bile kada atimta. Komunistai buvo teisingi, kuomet jie sakė, kad proletariato interesai gali būti apsaugoti ne kompromisais su buržuazija, bet nepermaldaujama klasių kova prieš ją.

Ši tiesa prives jus pripažinti tai, kad Austrijos social-demokratija šiuo tarpu yra politiniai subankrūtavusi. Ši partija, kuriai tiek daug buvo duota, ir kuri viską sunaikino, neturi teisės toliau gyvuoti. Tokia partija užsitarnavo tikrai darbininkų klasės neapykantą. Tikrai nugalėjus politinę ir organizacinę social-demokratijos įtaką, Austrijos proletariatas atsistos kelyje, vedančiam linkui nugalėjimo Dollfussų, Feys'ų, heimwehr ir viso fašizmo.

Jūs turite nutraukti ryšius su social-demokratija organizaciniai, ir podraug su komunistiniais darbininkais įsteigti kovojančią Austrijos darbininkų klasės vienybę. Ši kovojanti vienybė galima tikrai revoliucinės kovos pagrindu. Ši vienybė dešimteriopai padidins darbininkų klasės pajėgą, susilpnins fašistinį ofensyvą, padidins revoliucinę proletariato įtaką ant valstietijos ir sudarys sąlygas pergalingai kovai prieš buržuaziją ir kapitalizmą, kovai už Sovietų galią.

Šiuo tarpu didžiausias pavojus revoliucinei Austrijos darbininkų vienybei būtų stengimasis atgaivinti Austrijos social-demokratiją, netgi naujos “kairiosios” programos pamatu. Tokis bandymas neatneštų nieko gero, o tikrai Austrijos darbininkų klasės pakrikdymą. Nes, argi nėra tarpe jūs žmonių, kurie bėgyje pastarųjų penkiolikos metų nieko daugiau neveikė, kaip “stiprino” social-demokratijos nusistatymą, kreipdami jį “kairiop.”? Mato te to pasėkas.

Darbininkams, kurie nusi-vylė social-demokratija, būtų tolygiai pavojinga klaida, jei kovoje prieš Dollfusso fašizmą, jie bandytų jį ieškoti pagalbos hitleriniam fašizme. Atsiminkit, kad Austrijos Naciol-socialistai stovėjo pusėje darbininkų žudytojų laike ginkluotos kovos, kurią vedė Austrijos proletariatas. Dabar, kaip “rusvi” varnai, jie lekia į kovos lauką ir, naudodami proletariato pasišventimus ir kentėjimus, bando patraukti Austrijos darbininkus, kurie yra nepasitenkinę social-demokratija ir skiriasi nuo jos, į Hitlerio fašizmą.

Mes, komunistai, žiūrime su didžiausiu įsitikinimu į Austrijos darbininkų klasės ateitį. Mes tvirtai įsitikinę, kad vi-

sam pasaulyje proletariatas pasieks galutiną pergalę. Šis tvirtas įsitikinimas suteikė man drąsos laike Leipcigo teismo žiūrėti žiauriam priešui tiesiai į veidą, panašiai, kaip garbingi Karolio Markso Namo kovotojai žiūrėjo smerčiai veidan. Už sužiniai sukurtų gaisrų ir griuvėsių, už vergijos ir skurdo, kuri fašizmas atneša, mes matome Rytuose SSSR—gigantišką pasaulio darbininkų klasės tvirtovę. Nėra pajėgos, kuri sulai-kytų istorinę žmonijos žygiuotę linkui socializmo. Viena kova užsibaigė, kovotojai suskaito tuos, kurie krito, bet jų pajėga nesulaužyta; didžioji proletariato armija žygiuoja pirmyn linkui savo galutinios pergalės.

Galbūt, draugai, social-demokratai darbininkai, mintys išreikštos šitam laiške jums išrodys vargiai priimtinos. Nepaisant to, aš viliojosi, kad šis laiškas padės jums jūsų kritiškam praeities įvertinime padaryti atitinkamas išvadas. Bet, jeigu kas nors šitam laiške nėra pakankamai aišku, abejotina, būčiau labai linksmas, jei jūs tai atvirai pasakytumėt.

Jurgis Dimitrovas.

Maskvos Ligoninė, Kovo mėn., 1934.

Komunistų Partijos Politika

Darbo Unijų Judėjime

A. B I M B A.

DARBO unijos ne tik gali atnešti didelės naudos ekonominei kovai plėst ir kelt, bet ir likt labai svarbiu pagelbintu politinėj agitacijoj ir revoliucinėj organizacijoj," rašė Leninas dar prieš didžiąją rusų proletarinę revoliuciją. Ypatin-gai augštai išsivysčiusiose kapitalistinėse šalyse, kaip Jungtinės Valstijos, darbo unijos lošia ir turės lošti be galo svarbią rolę klasių kovoje. Jos gali prisidėti prie klasių kovos pa-aštrinio ir pagreitinimo darbininkų laimėjimo, arba gali būti imperialistinio kapitalizmo ramsčiu ir atspara. Viskas priklauso nuo to, kokio tos unijos pobūdžio ir kas joms vadovauja. Tokia reakcinė unijų vadovybė, kokia šiandien randasi Amerikos Darbo Federacijoj, kaip Green, Woll, Hillman ir kompanija, yra valdžios ir darbdavių įrankis sulaikymui darbininkų nuo sukilimo prieš kapitalizmą. Bet jeigu tos masinės darbo unijos būtų paremtos klasių kovos pamatu, jeigu jos būtų persiėmę revoliucine ideologija, jeigu jose vadovautų komunistai, tai jos būtų nenu-galimas darbininkų klasės įrankis kovai prieš kapitalizmą.

Iš to aišku, kodel Jungtinių Valstijų Komunistų Partija tiek daug svarbos duoda savo veikimui darbo unijose. Kaip tik šiose masinėse organizacijose eina kova už laimėjimą darbo masių proletarinei revoliucijai.

Antra, Vokietijos ir Austrijos fašistiniai perversmai mums aiškiai parodė, kaip darbo unijos, vadovaujamos socialdemo-

kratų, padėjo fašizmui įsigalėti ir tuojaus subliuško, kuomet fašizmas laimėjo. Abiejuose kraštuose dauguma darbininkų buvo organizuoti į unijas. Jos buvo reformistinės. Jos vedė socialdemokratijos politiką, atmetė revoliucinį kelią į socializmą, siūlė darbininkams reformų kelią, broliavimasi su fabrikantais ir valdžiomis. Komunistų ideologija ir komunistinė politika nebuvo laimėjus tų organizuotų masių. Tai buvo didžiausia ir baisiausia Vokietijos ir Austrijos darbininkų nelaimė. Jeigu ten darbo unijos būtų buvę revoliucinėje vadovybėje, jeigu jos būtų vedę, santykių su fabrikantais ir valdžia, Komunistų Partijos politiką, fašizmas būtų buvęs negalimas. To šiandien niekas neužginčys.

Ar Galimas Unijų Neitralumas?

Amerikos Darbo Federacija laikosi taip vadinamos "bepartyvės politikos." O tą politiką jai užkorė dar Samuel Gomper-sas, pono Greeno pirmtakūnas. Bet tas "bepartyviškumas" reiškia tik tą, kad Federacija bei jos didžiųjų unijų vadai pasidalinusiai darbuojasi demokratų ir republikonų partijose. Jiems skirtumo nėra. Vieni vadai remia vieną partiją, kiti—kitą. Bet kas kita, kuomet iškyla klausimas apie grynai proletarinę partiją. Prieš tokią partiją Federacijos šulai piestu atsistoją. Tai toks jų "bepartyviškumas."

Socialistų Partijos lyderiai irgi veidmainiauja. Savo kon-

ferencijose jie garsiai pasisako už nesikišimą į darbo unijų gyvenimą. Girdi, tai "ne mūsų reikalas ir tikslas joms diktuoti." Bet praktikoje visai begėdiškai diktuoja, jei tik kurioj darbo unijoj įsigali, suleidžia nagus. Paimkime adatos amatų darbininkų unijas. Jas kontroliuoja socialistai. Turi jas savo rankose ir nepaleidžia. Hillmanai ir Dubinskiai tas unijas laiko Socialistų Partijos uodegomis. Iš jų Socialistų Partija duoną valgo. Jose vedama atkakli kova prieš komunistus ir visus revoliucinius unionistus.

Bet kaip į darbo unijas žiūri Komunistų Partija? Ar mes sakome, kad "mes nesikišame į darbo unijų veikimą?" Ne, nesakome. Mes sakome, kad nėra tokio daikto, kaip unijų neitralumas. Tiesa, jose priklauso ir privalo priklausyti darbininkai visų pažiūrų, partijų ir įsitikinimų. Bet jų politika bei veikimo linija yra arba revoliucinė, darbininkiška, jos remia arba proletarinę politiką, arba buržuazinę. Komunistai neveidmainiauja. Jie atvirai pasako, kad jie, priklausydami ir veikdami darbo unijose, visais būdais stengiasi jas laimėti proletarinei politikai, užvesti jas ant revoliucinio kelio, patraukti arčiau prie Komunistų Partijos pozicijos, išplėsti jas iš demokratų bei republikonų įtakos, padaryti jas darbininkų klasės kovos instrumentais.

"Artimiausias darbo unijų su partija susiartinimas—toks yra vienintėliai teisingas principas,"

rašė Leninas 1907 metais, diskusuodamas tų laikų socialdemokratų atsinešimą link darbo unijų. “Stengimasis suartinti ir surišti darbo unijas su partija—tokia turi būt mūsų politika ir ji reikia vykdyt uoliai ir nuosaikiai visoj mūsų propagandoj, agitacijoj, organizaciniam veikime, nesigainiojant paprastų ‘pripažinimų’ ir nevejant lauk iš darbo unijų kitaip manančių.” Šito svarbaus leninizmo principo šiandien laikosi Amerikos Komunistų Partija savo unijinėje politikoje.

“Griežčiausias ryšių nutraukimas su darbininkų ekonominių organizacijų ‘neitralumo’ teorija,” rašė Leninas jau apsiginklavęs imperialistinio karo suteiktomis darbininkų klasei baisiomis lekcijomis. “Aiškinimas masėms tos tiesos, kurią ypač vaizdžiai patvirtino karas, būtent: kad vadinamasis ‘neitralumas’ yra buržuazinė apgavytė ar veidmainystė, kad jis ištikrųjų reiškia pasyvinį nusileidimą buržuazijai ir jos ypač bjauriems darbams, k. a. imperialistiniam karui.” Ir taip perdėm Leninas mokino revoliucinius darbininkus, o pirmoj vietoj komunistus, organizuotai veikti darbo unijose ir visose masinėse organizacijose ir rišti jas su veikimu ir politika Komunistų Partijos. Tie, kurie skelbia darbo unijų “neitralumo” teoriją, kurie reikalauja, kad Komunistų Partija nekištų savo politikos, savo ideologijos, savo taktikos į darbo unijas, tie dirba buržuazijos naudai, bernauja valdžiai ir fabrikantams.

Trumpi Bruožai Iš Istorijos

Nuo pat savo įsikūrimo 1919 metais Komunistų Partija dideliu rimtumu žiūrėjo į unijinį judėjimą. Bet nusistatymas link unijų nebuvo visuomet vienodas. Priklausė nuo tam tikrų sąlygų ir nuo partijos supratimo. Pirmoje savo programoje,

priimtoje steigiamam kongrese, Komunistų Partija paskelbė Amerikos Darbo Federaciją reakcine organizacija, atmetė reikalingumą revoliuciniams darbininkams darbuotis senosiose unijose ir pasisakė už industrinį unijizmą ir budavojimą Industrial Workers of the World, tai yra, “I. W. W.” Tai buvo klaidinga, sektantinė pozicija ir grumojo komunistams atsiskyrimu nuo kelių milijonų organizuotų darbininkų. Mat, laike imperialistinio karo Federacijos unijos buvo įtrauktos į valdžios aparatą karo vedimui ir revoliucinių darbininkų pasipiktinimas tuo unijų vaidmeniu privedė prie išėjimo prieš veikimą tose unijose net revoliuciniais tikslais. Mūsų partija tuo laiku sirgo “kairumu” ir nesuprato tose unijose veikimo tikslo ir svarbos. Bet partijos antroji konvencijoje, laikytoj 1920 metais, ir Komunistų Internacionalui patariant, darbo unijų klausimu nusistatymas tapo atmainytas. Antroji konvencija ne tik atmetė pirmesnį sektantinį nusistatymą ir pasisakė už veikimą senosiose unijose, bet pravedė teoriją, kad kiekviena nauja unija yra dualinė unija, su kuria komunistai nieko bendro negali turėti ir kad tas, kuris bent žodžiu kalba už tvėrimą naujų industrinių unijų, nesutinka su Komunistų Partijos linija. Beveik griežtai atmeta visokią galimybę komunistams savistoviai organizuoti neorganizuotus darbo mases ir nepriklausomai joms vadovauti kasdieninėse kovose. Visus tuos darbus komunistai turėjo atlikti viduje senųjų unijų ir tik su jų pagalba. Šis mūsų partijos nusistatymas buvo pravedamas gyvenimui iki 1928 metų.

Tuo tarpu reformistinių unijų reakciniai vadai (Greenai, Woll'ai, Hillman'ai) vedė neatlaidžią kovą prieš komunistus

ir kairiuosius unijistus abelnai. Terorizavo juos, mėtė laukan iš unijų ir iš darbų, draskė tas unijas, kuriose kairysis sparnas paėmė viršų. Iš antros pusės, unijų masinis pobūdis siaurinosi, didelės masinės unijos neteko šimtų tūkstančių narių, abelnai, tarpe 1920 ir 1929 metų senosios unijos prarado virš du milijonų narių. Tokiose pamatinėse pramonėse, kaip plieno, audimo, minkštosios anglies, medžio ir tt., unijų liko tik menki ženklai. Senosios unijos nieko neveikė organizavimui neorganizuotų darbininkų. Neigi komunistų pastangos vien iš vidaus priversti tų unijų reakcinius vadus imtis organizavimo neorganizuotų darbininkų ir ginti jų kasdieninius reikalus davė pilno pasisiekimo. Prieš Komunistų Partiją, tuo būdu, atsistojo klausimas nepriklausomo, savistovaus darbo organizavime neorganizuotų darbininkų, traukiant juos į naujas, plačias masines, industrines unijas, paremtas klasių kovos pamatu. Ir štai 1928 m., vasario mėnesį partijos centralinio komiteto praplėstas susirinkimas pripažino, kad naujose sąlygose klaida yra komunistams apsiriboti darbu tik gyvuojančiose darbo unijose ir nutarė “tuojaus, pasiryžusiai ir energingai imtis organizavimo naujų darbo unijų.” Bet šios unijos turėjo būti surišamos su “vyriausiu darbininkų judėjimu, jeigu toks surišimas galimas tokioj formoj, jog apsaugoma ir auklėjama kairiojo sparno politika ir vadovybė.” Buvo manyta, kad gal tos naujos unijos galės įstoti į Amerikos Darbo Federaciją ir pasiliks kairiojo sparno vadovybėje. Bet, žinoma, tas pasirodė negalimu daiktu, nes argi Federacijos vadai priims unijas su tokia sąlyga.

Taigi, nuo 1928 metų Komunistų Partija veda darbo unijų

klausimu dviejų frontų politiką, būtent, veikia senose unijose ir organizuoja naujas industrines unijas, kurios yra suvienytos į nacionalį centrą—Darbo Unijų Vienybės Lygą. Naujos unijos tapo įkurtos visoj eilėj pramoninių, kaip metalo (Steel and Metal Workers Industrial Union), anglies kasyklų (National Miners Union), audimo (National Textile Workers Union), drapavinių (Needle Trades Workers Industrial Union) ir tt. Krūvon sudėjus, revoliucinės unijos turi apie 125,000 narių. Tai dar silpnos unijos, bet jos rodo didelio gyvumo ir vaidina svarbų vaidmenį Amerikos klasių kovoje.

Aštunta Komunistų Partijos konvencija, įvykus Clevelande balandžio 2-8 dienomis, 1934 m., nedarė jokių pamatinių pakaitų partijos unijinėje politikoje. Konvencija tik dar kartą pabrėžė komunistų pareigą padidinti energiją veikti viduje masinių reformistinių unijų, taip pat pusiau reformistinių nepriklausomų darbų unijų, steigiant opozicines grupes, neatlaidžiai kovojant prieš unijų reakcinę vadovybę, revoliucionizuojant eilinius darbininkus, traukiant juos į kasdienines kovas prieš kapitalistus, prieš Rooseveltto valdžios programą. Tuo tarpu partija privalo nesigailėti spėkų stiprinimui revoliucinių unijų. Aštunta konvencija pasisakė užėjimą prie steigimo naujos Nepriklausomos Darbo Federacijos, kuri apimtų nepriklausomas ir revoliucines unijas ir pavaduotų Darbo Unijų Vienybės Lygą, kuri yra nacionaliu centru tik revoliucinių unijų.*

Komunistų Partija atmeta lovestoninių oportunistų persamą revoliuciniams darbininkams unijinę taktiką, kuri reikalauja

likvidavimo revoliucinių ir nepriklausomų unijų, apsiribojimo reformistinėse unijose, vergiško pasidavimo Amerikos Darbo Federacijos biurokratijai, atsisakymo nepriklausomos vadovybės streikų kovose ir pastango suorganizuoti neorganizuotus darbininkus. Ten, kur lovestoniečiai turi įtakos, jie pasirodo ištikimu įrankiu Federacijos biurokratijos kovai prieš Komunistų Partiją. Puikų to pavyzdį suteikia jų veikimas International Ladies' Garment Workers unijoje.

Revoliucinis unijizmas, skelbiamas Komunistų Partijos, tašką deda ant plačių darbo masių pasiekimo, suorganizavimo, laimėjimo kovai ir vadovavimo kovoje. Revoliucinis unijizmas negalimas be Komunistų Partijos ideologinės vadovybės. Dažnai šitą tiesą užmiršta mūsų draugai, kurie veikia darbo unijose—naujosiose ir senose. Jie užmiršta praveisti partijos liniją unijose. Jie virsta tik unijistais, susilieja su nepartijiečiais, verbavimą partijai narių iš unijinių masių, palaikymą komunistinių frakcijų unijose jie skaito ne savu reikalu. Tokių nukrypimų mes, lietuviai komunistai, esame matę Amalgameitų rūbsiuvių unijoje. Dažnai partijietis, išrinktas į lokalo biznio agentą, į sekretorių bei pildomąją tarybą, užsiniuodija oportunizmu, virsta tik "geru" unijistu, neišdrįsta panaudoti savo poziciją kovai prieš Hillmano pardavikišką politiką ir už energingą gynimą darbininkų klasišes interesus. Prieš šitokius nukrypimus Komunistų Partija veda kovą. Komunistas visur turi pasilikti komunistu. Ypatingai svarbi atsakomybė yra unijistų komunistų, kurie randasi pačiam kovos fronte, kurie turi ryšius su plačiausiomis proletariato masėmis.

Visa Amerikos Jungtinių Val-

stijų Komunistų Partijos istorija parodo mums, kad masinė leninistinė Komunistų Partija negalimas daiktas be teisingos unijinės linijos, be energingo tos revoliucinės linijos pravedimo unijiniame fronte, kad sekmingas prisirengimas prie proletarinės revoliucijos negalimas daiktas be laimėjimo tai revoliucijai organizuotų proletariato masių. Ypatingai šioj karo pavojaus ir fašizmo augimo gadynėje šitą tiesą privalo suprasti kiekvienas partijos narys, kiekvienas revoliucinis darbininkas.

Iš antros pusės, ta pati istorija mums parodo, kad darbo unijų kovingumas, pasekmingumas ir laimėjimai pagerinimo darbininkų buklės priklauso nuo to, kaip tvirtas yra proletariato revoliucinis politinis vadas, būtent Komunistų Partija. Todel tos revoliucinės partijos auklėjimas ir stiprinimas privalo būti kasdieniniu rūpesčiu kiekvieno revoliucinio unijisto.

Komunistų Partija nesiekia uždėti ant unijų savo mechaniską vadovybę bei kontrolę. Bet jinau energingai siekia prie laimėjimo ideologinės vadovybės visose darbo unijose, visose masinėse proletariato organizacijose.

DARBO NEGAILEKIE

Jeigu nori ką paremti,
Tai—įsidėmėkie—
Taręs gerą, jautrų žodį,
Darbo negailėkie!

St. Jasionis.

TUŠČIAS DARBAS

Tuščias darbas—apraudoti
Kritusį karžygį,
Jei patsai tu nesiruoši
Tęsti jojo žygį.

St. Jasionis.

* Plačiau apie 8-tą konvenciją buvo rašyta "Šviesos" antram numerioje.

Amerikos Negrų Problemos

J. SIURBA

II.

Negrų Darbininkų Padėtis

NE tik pietuose negrai labiausia prispausta ir išnaudojama darbininkų klasė. Šiaurinėse valstijose negrai taip pat labiau pavergti ir išnaudojami, negu baltieji darbininkai. Jie atskirti nuo baltųjų, sugrūsti į tam tikrus distriktus. Negras priverstas dirbti prasčiausią ir sunkiausią darbą; didžiumoj atsitikimų jam moka nuo 20 iki 65 nuošimčių mažiau algos, negu baltam darbininkui, net jeigu jis dirba tokį pat darbą.

Negras paskiausia priimamas į darbą ir pirmiausia prašalinamas.

Kai kada kapitalistams apsimoka išmesti iš darbo baltuosius darbininkus, o jų vietoj paimti negrus—už mažesnę mokesį. Bet tas būna „geresniais laikais.“ Užėjus kriziui, esant 17 milijonų bedarbių, kapitalistai gali pasirinkti kokius nori darbininkus darbui už kuomžiausią atlyginimą. Kriziui užėjus, negras pirmutinis netenka darbo.

Negrai Bedarbiai

Visur negrų bedarbių didelis nuošimtis. Pavyzdžiui, Newark, N. J., 90 nuošimčių negrų darbininkų neturi darbo. New Yorko mieste, Harlem distrikte, 64 iš kiekvieno šimto negrų neturi darbo. Keturi iš kiekvienų penkių šeimynos galvų bedarbiai. Baltimorė, Md., negrai sudaro 17 nuošimčių gyventojų, bet 31.5 nuošimtis negrų bedarbių. Pleno centre, Youngstown Ohio, negrai sudaro du trečdalius bedarbių.

Kur pirmiau tam tikri darbai buvo skaitomi „negrų darbais“.

tai dabar negrai prašalinami ir į jų vietas paimami baltieji. Daugelyj vietų negrai „porteriai“ (valytojai), „dženitoriai“ (namų prižiūrėtojai), čeverykų valytojai likosi prašalinti, o į jų vietą paimti baltieji, kurie priversti dirbti už mažesnes algas, negu gavo negrai.

Mieste Atlanta, Georgia, 150 negrų patarnautojų viešbučiuose tapo prašalinta dėl to, kad jie negrai ir į jų vietas paimta baltieji.

Įvairiuose miestuose ir miesteliuose, kriziui užėjus, vis daugiau ir daugiau negrų prašalinta iš darbo: viešbučiuose, gelžkelio stotyse, departmentinėse krautuvėse, kur negrai dirbo už patarnautojus ir valytojus, daugelyj atsitikimų darbdaviai negrus pakeitė baltaisiais darbininkais. Mat, milijonai bedarbių; galima dar pigiau pasisamdyti baltus darbininkus, negu buvo mokama negrams. Tokiu būdu daugelyj atsitikimų darbdaviai naudoja baltus darbininkus nustatymui dar žemesnių gyvenimo sąlygų negrams darbininkams ir darbininkams abelnai.

Diskriminavimas Viešuosie Darbuose

Kas liečia viešuosius darbus (ar tai jie būtų federalės valdžios, valstijos ar miesto), ten irgi bjauri diskriminacija prieš negrus.

Prie budavojimo Hoover Dam, Nevada valstijoje, nebuvo nei vieno negro. Tik nuolatos protestuojant, pagalios kontraktoriai paėmė nedidelį skaičių negrų darbininkų tarp tūkstančių baltųjų. Po kiek laiko vėl didžiumą tų negrų išmetė iš darbo.

Mississippi valstijos kelių komisija viešai pareiškė, kad neims nei vieno negro prie kelių darbo.

Pačiame negrų centre, Harlem, New Yorke, budavojant Harlem Ligoninės namą nepriimta negrai į darbą, taip pat atsisakyta priimti negrus į darbą prie ištaisymo tam tikrų gatvių, pačioje Harlemo širdyje.

Prie viešųjų ir kitokių darbų—visur diskriminacija prieš negrus.

Roosevelto Naujoji Dalyba diskriminuoja negrus.

Sulig NRA Pensilvanijos valstijoje plieno darbininkams algos nustatyta minimum (mažiausia) 40c į valandą, gi Alabama valstijoje plieno darbininkams nustatyta minimum algos iki 25 centų į valandą; nes ten didžiumoj negrai dirba.

Skalbimo pramonėj net šešios skirtingos algų skalės, ir pietinėse valstijose negrams, kurie dirba skalbyklose, nustatyta algos tik 14 centų į valandą.

Diskriminavimas Prie CWA Darbų

Prasidėjus CWA darbams, ir čia negrai labai mažą progą turturėjo gauti darbo. Pavyzdžiui paimkime New Yorką. Apokuojuama, kad mažiausiai 182,000 negrų New Yorke yra bedarbiai; jie sudaro 60 nuošimčių visų negrų, gyvenančių New Yorke. Neleido nei 10,000 negrų bedarbių užsiregistruoti prie CWA darbų. Gi į darbą paėmė tik apie 2,700. Prie darbo—diskriminacija; negrai turi dirbti prasčiausius darbus, neduoda progos negrui patapti užvaizda, arba užimti

kokį kitą svarbesnį darbą.

Kuomet buvo registruojami bedarbiai prie CWA darbų, tai labai daug negrų bedarbių ėjo registruotis. Bet negrai, kurie negyveno negrų centre, Harlem, buvo priversti važiuoti į Harlem ir ten užsiregistruoti, nes kitur negrų neregistravo, arba CWA viršininkai darė spaudimą, kad negrai registruotųsi tik negrų distrikte. Kitais žodžiais sakant, federalės valdžios viršininkai davė suprasti negrui: “Tu negali gyventi kitų miesto dalyj, apart Harlem; tavo vieta ten, kur negrai atskirti.”

Kur tik nepažvelgsime, visur matome diskriminaciją prieš negrus. Del bedarbės skursta baltieji darbininkai, bet dar daugiau negrai. Negras greičiau būna išmestas iš darbo; negras diskriminuojamas sulig NRA, negras bedarbis mažiau turi progos gauti darbo prie viešųjų darbų. Na, o tuo pačiu sykiu negrai priversti mokėti augštesnes randas, brangiau mokėti už maistą negrų distriktuose, kur negrai būna sugrūsti.

Sunku Gaut Pašalpą

Jeigu baltiems bedarbiams sunku gauti ir tą mizerną pašalpą, tai negrams dar sunkiau. Čia vėl negras diskriminuojamas. Sulig spalį mėnesio, 1932 metų, tyrinėjimo, 74 nuošimčiai negrų bedarbių Harleme (New Yorke) negavo jokios pašalpos. Washington, D. C., negrai bedarbiai gauna tik trečią dalį mizernos pašalpos, kokią gauna baltieji bedarbiai. Daugelyj vietų pietinėse valstijose—pavyzdžiui Jacksonville ir kituose miestuose Raudonasis Kryžius, duodamas bedarbiams miltus, vertė negrus už tai atidirbti; gi baltieji bedarbiai miltus gavo veltui.

Šelpimo įstaigų viršininkai taip žiūri į negrus: “Nieko

tokio—negrai papratę skurdžiau gyventi.”

Negrai šiauriose, negrai pietuose, labiau išnaudojami ir pavergti, negu baltieji darbininkai, nes jie sudaro pigią jėgą, kuri pagamina kapitalistams milžiniškus viršpelnius. Valdančioji klasė nieku būdu nenori jos prarasti. Todel ji naudoja diskriminaciją, segregaciją ir linčą prieš negrus, kad palaikyti negrų darbo masės žemesniam gyvenimo laipsnyj ir tuo būdu ant toliaus užtikrinti sau kuopigiausią darbo jėgą.

Kam Reikalingas Melas Apie Negrų Užpuolimą Ant Baltųjų Moterų

Valdančiosios klasės spauda ir kiti propagandos organai skleidžia tą mintį, kad negrų linčiavimo svarbiausia priežastis, tai negrų “užpuolimas” ant baltųjų moterų. Daugelio darbininkų galvose buržuazija įkalė tokį supratimą: Negras taip gašlus linkui baltųjų moterų, kad jis prie kiekvienos progos užpuls baltąją moterį, nepaisant, kad jo gyvasčiai grėsia pavojus. Kuomet pamato žinią apie negro nulinčiavimą, tuojaus jie mano, kad negras buvo kaltas užpuolime ant baltos moters.

Įkalus tokį supratimą į galvas baltųjų darbo masių, Amerikos valdančioji klasė turi geresnę progą sukiršinti baltuosius darbininkus prieš negrus, sukurstyti baltųjų gaujas linčiavimui negrų. Jeigu ne tas bjaurus melas apie negrų “puolimą žaginti” baltas moteris, tai Alabamos valstijoje valdančioji klasė nebūtų galėjus sukurstyti didelės baltųjų gaujas prieš nekaltus Scottsboro negrus jaunuolius. Pasitaikė, kad tuo pačiu tavoriniu traukiniu važiavo dvi baltos merginos, tai suareštavus negrus jaunuolius, pas “tvarkos ir įstatymų” vykinto-

jus tuojaus kilo “puiki mintis”: paskelbti, kad negrai išžagino tas merginas. Tuojaus buržuazinė spauda plačiai paskleidė tą melą. Tuojaus tas sukėlė baltųjų gaujas prieš nekaltus devynis negrus berniukus.

Kuomet negras būna suareštuotas, arba kuomet būna baltųjų linčiuotojų užpultas del kokios nors priežasties, tai didžiųjų atsitikimų buržuazinė spauda rašo, kad negras “užpuolė” arba “kėsinosi užpulti” baltąją moterį.

Bet faktai parodo ką kitą.

Ką Parodo Linčo Statistikos

Nuo 1889 iki 1918 metų (laikė 29 metų periodo) viso negrų nulinčiuota 2,522 Jungtinėse Valstijose. Ar jie buvo nulinčiuoti del “užpuolimo” ant baltųjų moterų? Iš to skaičiaus tik 19 nuošimčių, arba vienas iš penkių nulinčiuotų tebuvo apkaltintas užpuolime ant baltos moters. O reikia atsiminti, kad linčiuotojai tokį kaltinimą bando sudaryti prie kiekvienos progos, kad “gerų piliečių” akyse būtų lengviau pateisinti negro nužudymą. Tasai faktas, kad patys linčiuotojai vos tik 19 nuošimčių nulinčiuotų negrų tegalėjo apkaltinti užpuolime ant moterų, parodo, kaip bjaurus yra linčiuotojų melas, būk jie linčiuoja negrus darbininkus “apsaugojimui baltųjų moterų.”

Nuo 1882 metų, kuomet buvo pradėta rinkti statistikos apie linčiavimus, suvirš 4,000 negrų nulinčiuota. Iš jų 76 buvo moterys; nekurių jų jaunos mergaitės, mažiau kaip 15 metų amžiaus. Ką jos galėjo bendro turėti su “išžaginiu” baltųjų moterų?

Jau trys šimtai metų, kaip negrai yra šioje šalyje. Per pirmuosius du šimtus metų nei vienas negras nebuvo net apkaltintas “išžaginime” baltos moters, nors šimtai tūkstančių

negrų gyveno labai arti su baltaisiais; diena iš dienos jie susidurdavo su baltosiomis moterimis.

Tik apie 1830 metus, tai yra už dviejų šimtų metų po to, kaip negrai buvo išleisti iš vergų gabenimo laivų Virginijoje, pradėta skleisti tasai melas. Kodėl jis pasirodė tuo laiku? Todėl, kad apie tą laiką jau prasidėjo šiaurinėse valstijose judėjimas už negrų vergijos panaikinimą. Per šimtus metų negrai nebuvo kaltinami "užpuolime" ant baltųjų moterų. Bet kaip greitai vergų savininkai pamatė, kad plečiasi judėjimas už vergijos panaikinimą, tuojaus negrai virto "užpuolikais" ant baltųjų moterų.

Claude G. Bowers, reakcionierius, baltasis šovinistas, negrų pavergimo šalininkas, 1929 metais parašė knygą vardu "The Tragic Era", kurioj jis smerkia šiaurinių valstijų (buržuazijos) pravestą politiką linkui pietinių valstijų laike Amerikos pilietinio karo ir tuojaus po karo. Kas liečia negrus, jis savo knygoj štai ką sako:

"Ištisai per visą karą, kuomet vyrai buvo išvykę į karo lauką, o moterys buvo vienos su vergais ant tolimųjų plantacijų, vargiai kuri moteris buvo užpulta. Paskui atvyko šiaurinių valstijų draugijos išmatos, politikierių pasiuntiniai, lobio jieškotojai kareiviai, ir nemažai nupuolėlių; jie kurstė negrus, ir tuojaus gašlūsis užpuldinėjimas prasidėjo. Žaginimas yra nedora duktė rekonstrukcijos."

Matote, negrai neužpuldinėjo baltųjų moterų net tuo laiku, kada jie turėjo geriausią progą, kada nebuvo baltųjų vyrų jas apginti, kada baltieji vyrai buvo karo fronte, o moterys buvo vienos su vergais ant plantacijų.

Bet kuomet atvyko į pietines valstijas šiaurinių valstijų kapitalistų atstovai, kuomet jie

pradėjo organizuoti negrus šiaurinių valstijų kapitalistų naudai, nugalėjimui šiaurinių valstijų feodalų, žadėdami negrams suteikti pilniausią laisvę, lygįbę su baltaisiais, suteikti kiekvienam po 40 akrų žemės ir mulą, tuomet prasidėjo šauksmas apie negrų užpuolimus ant baltųjų moterų.

Mat, vergų savininkai pradėjo nebetekti vergų. Negrai pradėjo jaustis laisvais.

Kad suvaržyti negrų teises, kad laikyti juos ant toliaus pavergus, reikia kas nors sugalvoti prieš negrus. "Negrai užpuola ir žagina baltas moteris", pradėta šaukti. Iškelus tokį šauksmą, galima susitarti su šiaurinių valstijų kapitalistais ir prieiti prie bendros išvados, kad negrams negalima duoti pilnos laisvės, nes yra didesnė nauda ant toliaus laikyti juos pavergus medvilnės plantacijose.

Pamatinė Priežastis, Del Ko Negrai Linčiuojami

Negrų linčiavimo pamatinė priežastis nėra negrų "atakos" ant baltųjų moterų.

Valdančioji klasė linčo terorą naudoja prieš negrus svarbiausia tam, kad palaikyti negrų darbo masės didesniame pavergime, kad negrų masės nedirštų nei žodelio tarti prieš žiaurų išnaudojimą, prieš baisias gyvenimo sąlygas, kad nedirštų iš savo ponų reikalauti geresnio gyvenimo.

Čia galima paduoti vieną kitą pavyzdį, del ko ir kaip negrai būna nulinčiuoti.

Dave Tillis iš Crockett, Texas, skurdo verčiamas nusprendė pagalios reikalauti, kad jo ponas atsisteistų jam už darbą. Jo bosas su savo kaimynais, stambiais žemės savininkais, jį suėmė, apkaltino, kad jis "įėjo į baltos moters kambarį", ir nulinčiavo balandžio mėnesį, 1932 metais.

Nodena, Arkansas, sausio 26 d., 1921 m., suvirš 500 baltųjų susirinkę žiūrėjo, kaip negras Henry Lowry buvo sudegintas. Ką Lowry padarė? Jis su šeimyna dirbo ant plantacijos, bet per du metus jam priklausomos algos nei cento bosas nemokėjo; juo toliau, vis mažiau ir mažiau suteikdavo jo šeimynai maisto. Bado verčiamas, jis nuėjo pas plantacijos savininką į namus ir pareikalavo atlyginimo. Iš pradžios savininkas nudaė, kad nesupranta, ko negras nori. Kuomet negras aiškiau ir drąsiau pareiškė, kad jis atėjo reikalauti algos, kas jam priklausau, tai plantacijos savininkas pasigriebė revolverį ir pradėjo negrą mušti. Paskui paleido šūvį ir sužeidė. Lowry, sužeistas, supykęs, kad žemės savininkas su juo kaip su šuniu elgiasi, sukoncentravęs paskutines savo spėkas kirtu jam atgal, ir žemės savininkas krito. Tuojaus susidarė linčiuotojų gauja ir negrą nužudė, kad būtų pamoka kitiems negrams—tylėti ir vergauti bosams.

John Parker, bedarbis ir baudaujantis negras darbininkas iš Conway, Arkansas, buvo apkaltintas pavogime keleto "pyčių" (persikų) nuo plantacijos. Už tai plantacijų savininkai jį nulinčiavo rugpjūčio mėnesį, 1931 metais.

Užpuolimas Baltųjų Ant Negrių Moterų

Pietinėse valstijose stambūs žemvaldžiai ir jų pakalikai rokuoja, kad jie turi pilniausią teisę žaginti negres moteris. Daug negrų tapo nulinčiuota del to, kad jie pasipriešino toms baltųjų užmačioms. Negrė moteris Wise tapo nulinčiuota Frankfort, Virginia, gegužės mėnesį, 1931 metais, už tai, kad ji griežtai pasipriešino Ku Klux Klanams, kurie per spėką vilko jos dukterį "pavežioti."

Floridoj rugsėjo mėnesį, 1931 metais, Clyde Payne gelbėjo savo žmoną nuo jos darbdavio, kuris puolė ją išžaginti. Clyde tapo nužudytas. Georgia valstijoj senas negras tapo nulinčiuotas už tai, kad jis bandė nedaleisti dviems baltiems vyrams išžaginti dvi jaunas negres mergaites.

Kadangi labai įsigalėjęs melas apie negrų “atakas” ant baltųjų moterų, tai būna daug atsitikimų, jog patys baltieji ar tai savęs apsisaugojimui, ar kitokiais išrokavimais sugalvoja pasakas apie negrų “atakas.”

Norfolk, Virginia, lapkričio mėnesį, 1930 m., balta moteris, bekovodama su “juoduojų” užpuoliku, perplėšė jo marškinius ir pamatė, kad tai yra baltas vyras, tik juodai nusitėpęs veidą ir rankas.

Philadelphijoje, 1930 metais, 17 metų amžiaus mergaitė su savo draugais kur tai vaikiojosi per naktį. Ryte, parėjus namo, pasakojo savo tėvams, jog du negrai buvę ją pasigriebę. Bet toliaus klausinėjant prisipažino, jog ji sugalvojo tokią “gudrią” pasaką apgavimui savo motinos.

New Jersey, 1927 metais buvo toks atsitikimas: Automobilu važiavo vyras su pačia ir tapo nužudytas. Pati verkdamą policijai pasakojo, jog du negrai jos vyrą nužudė, kuomet jis bandė apsaugoti ją nuo išžaginimo. Kadangi policijai nepasitaikė padaryti ant negrų nužiuorą, tai moteris toliaus buvo klausinėjama, ir pagaliau tapo sugauta, kad ji meluoja; laike teismo buvo įrodyta, kad ji su savo meilužiu nužudė savo vyrą.

Niekas nežino, kiek būna atsitikimų, kad sulig panašių baltųjų pasakų visai nekalti negrai būna suimti, kalėjiman nužudyti, elektros kedėj arba nulinčiuoti.

“Reikalinga Sudeginti Namą, Kad Išgelbėti Kaimą”

Sausio mėnesį, 1932 metais, Barney Lee Ross, apie 17 metų amžiaus vaikiną, tapo nužudytas po teismo, kuris tęsėsi mažiau kaip dvi valandas. Kadangi nebuvo tinkamai įrodyta jo nusikaltimas, tai buvo pareikala, kad Texas valstijos gubernatorius Ross Sterling sustabdytų jo nužudymą. Gubernatorius į tai štai ką pareiškė:

“Gali būt, kad tas vaikinąs

nekaltas, bet kai kada reikalinga sudeginti namą, kad išgelbėti kaimą.”

Tai labai reikšmingas valdančios klasės pasakymas. Jis atvirai pasako, kad negras darbininkas, kuris gal yra visai nekaltas, nužudomas ne dėl papildytos piktadarystės, bet “išgelbėjimui kaimo.” Kas gi tas “kaimas”, kurį ponas gubernatorius bando išgelbėti? Žinoma, niekas kitas, kaip tik visa kapitalistinė sistema, paremta ant vagystės, apiplėšimo, linčiavimo.

Kitas dalykas, tai tasai ponas tokiuo savo pareiškimu atvirai pripažįsta tą faktą, jog visa valdžia, įskaitant teisėjus ir gubernatorius, yra sąmoningoji dalis teroristinės kampanijos prieš negrų mases, ypatingai laikotarpyj dabartinio visuotinio ekonominio krizio.

Griežtas užsispyrimas nužudyti nekaltus Scottsboro negrus jaunuolius parodo, kad valdančioji klasė linčo terorą naudoja grąsinimui negrų masių, kad jos nedrįstų jungti savo spėkas ir kovoti už geresnį gyvenimą.

Šis tai yra antras d. Siurbos straipsnis apie Amerikos negrus ir jų reikalus. Trečias jo straipsnis tilps 4-tam “Šviesos” num.—“Šv. Red.

Pasmerkti mirti devyni Scottsboro berniukai, delei kurių laisvės Amerikos darbininkai veda nepaprastai didelę ir sunkią kovą.

Amerikos Lietuvių Buržuazijos Pirmtakūnai

F. ABEK

Lietuvių buržuazija Amerikoje pergyveno savo liberališkumą daug vėliau, negu amerikėnų, francūzų bei vokiečių buržuazija. Taip atsitiko dėl jos istorinio išsivystymo ir tos dirvos, kurioje vystėsi.

Istoriniu žvilgsniu visai bus netolimas laikmetis, kada Širvydas-Bernotas ir Jonas Šliupas save vadino socialistais. Tais laikais socialistų partijos dar nebuvo papildę darbininkų klasės reikalų išdavimo ir oficialiai skaitėsi darbininkų revoliucinėm politinėm organizacijom.

Širvydas ir Šliupas atliko savo vaidmenį. Jie pasitraukė į fašistinį užpečkį, o ant lietuvių buržuazijos vadovybės arenos išėjo naujos figūros, kurios per metų eiles save statė socialistais ir neva darbininkų vadais, kaip Bagočius ir Grigaitis ir kiti.

Lietuvių buržuazijos vystymąsi reikia sekti, paimant lietuvių išeivijos sudėtį ir laikmetį, kuriame ta išeivija čionai suplaukė.

Lietuvių imigravimas į Jungtines Valstijas sparčiai pradėjo kilti po 1890 metų ir vis augo iki 1910 metų. Nors kiek mažiau pribūdavo per keturis prieškarinius metus, bet imigracija buvo dar vis gan didelė.

Imigrantų dominuojama didžiuma buvo valstiečiai. Tačiau būtų klaida manyti, kad tarp imigrantų nebuvo skirtumo, nors jie visi valstiečiai, kurie pribuvo prieš 1905 m., prieš Rusų revoliuciją ir po revoliucijai. Skirtumas tarp jų buvo labai didelis.

Nuo 1895 m. iki 1904 m., tai yra, prieš Chinijos bokserinį ir Rusų-Japonų karą ir laike karo daugiausia į Ameriką važiuvo turtingų ūkininkų sūneliai ir patys ūkininkai, slėpdamiesi nuo kariavimo. Didelė jų dauguma buvo iš Suvalkijos. Jų daugiausia apsigyveno anglių kasyklose, nes nemokėjo jokio amato, o ir nemokant amato kasyklose tais laikais neblogai uždirbdavo.

Tais laikais buvo ir kita rūšis imigrantų, kurie traukdavo iš Lietuvos į Angliją, tai berniukai, slūginaitės ir kumečių vaikai. Jie atvažiuodavo į Ameriką, tik pagyvenę Anglijoje ir kiek užsidirbę ant kelionės. Tos rūšies žmonės buvo kur kas klasiniai sąmoningesni.

Turtingųjų ūkininkų vaikai, bėgdami nuo kariuomenės tarnybos ir karo, traukė į Ameriką ir su savim atsivežė visus buožinius papročius. Jie nei nemanė tuos papročius mesti. Kamgi mes, juk tikėjosi už metų kitų važiuoti atgal į Lietuvą, įsigyti dar didesnius ūkius ir ten išnaudoti bernus, slūgines ir kumečius. Žinoma, istorijos bėgis jiems suklojo kitoki likimą—didelė dauguma jų užkliuvo Amerikoje amžinai.

Kunigai, Katalikiški Biznieriai ir Šliupas

Lietuvos buožės savo sūnelius leido į kunigus. Kunigų perviršius Lietuvoje surado vietą tarp imigrantų Amerikoje. Jie čia traukė, kūrė parapijas, krovėsi turtus ir temdė valstiečių imigrantų, jau patapusių proletarais,

protą. Iš imigrantų tarpo apsukresni elementai ir geriau mokanti su kunigais broliautis, vieni kitiems talkon eiti, dėjos valgomų daiktų krautuves ir karčiamas. Biznieriai padėjo kunigams kurti parapijas, o kunigai garsino biznierių verslą: abi rankos viena kitą mazgojo.

Vienok, klerikalai biznieriai, didžiojo būdami tamsūs, negalėjo duoti lietuvių buržuazijai plačios vadovybės. Kunigai nors ir stengėsi biznierių naudai, bet stačiai paversti bažnyčią į kermošių darės jiems neparanku. Buržuazijai platesnę vadovybę suteikė save iš kart pasivadinę socialistais: Širvydas, Jonas Šliupas ir kiti. "Laisvoji Mintis," "Lietuva" ir kiti tautininkų laikraščiai tarp 1900 ir 1915 m. buvo lietuvių buržuazijos organai ir atspindžiai jos liberališkumo. Laisvamaniškumas buvo reikalingas tam, kad kaimietišką tamsumą prablaivyti, nutraukti pusiau feodališką supratimą apie visuomenę, atsineštą iš Lietuvos.

Jonas Šliupas daugiau, negu bent kuris kitas, pasidarbavo Amerikos lietuvių buržuazijai stiprėti prieškariniame laikotarpyje. Retas buvo "Laisvosios Minties" numeris, kuriame jis nebūtų mokinęs buržuaziją, kaip rengtis į didesnę darbininkų išnaudojimą. Jis prakalbo ir raštuose ragino buržuaziją mokintis verslo ir profesijų. Jei kada kalbėdavo Šliupas apie darbininkus, tai nieko jis neturėjo jiems pasiūlyti, kaip tik apart to, kad mokytųsi amatų.

Ne tik profesijų, bet ir jūrinių mokymų ragina mokintis. "Laisvosios Minties" No. 3, 1910 m., rašo:

*"Atkreipiu lietuvių jaunuo-
menės atydą į jūrreivijos mokslą
čionai Amerikoje besiančiųjų.
Nors lietuviai gyvena Pabaltijos
krašte, prie jūros, tačiau jiems
jūros veik svetimos pasiliko. O
kiek čionai galėtų atrasti moks-
lo, paskui uždario lietuviai
jaunikačiai? Nei neįstų mūsų
tauta, kaip greit įgytų pamo-
kintus jūrreivius, kurie ateityje
tėvynei daug labo galėtų pada-
ryti."*

Tu čia tuoju po karo šliupas
šoko organizuoti laivų bendrovę
ir sukelti tam reikalui fondą.
Kiek žinoma, buvo surinkta
\$60,000. Kur tie pinigai dingę,
keno jie kišeniuose atsidūrė, tik
pats šliupas galėtų pasakyti.

Grįžtant prie paduotos ištrau-
kos, kiekvienam aišku, kad net
keli metai prieš karą, šliupas
darė žygius išlavinti neesantiems
laivam oficerius-sturtus.

Pažangieji Imigrantai ir Nauji Buržuazijos Vadai

Rusijos revoliucija 1905 m.
paveikė ir Lietuvos jaunimą ir
į imigrantus, kurie pribuvo A-
merikon po revoliucijai. Revo-
liuciniai sukilimai daugeliui at-
idarė akis, kad carizmas nėra
jau taip tvirtas, kaip jie iki
tol manė, ir jiems sužibėjo vil-
tis nusikratyti neštą priespaudą.
Iš antros pusės, revoliuciją
apslopimus ir užėjus reak-
cijai, daugeliui teko bėgti į
Ameriką. Net ir tie jaunuoi-
liai, ką važiuojo nuo kariome-
nės, jau buvo užgauti revoliuci-
nės liepsnos. Girdėtas idėjas
pradėjo suvokti naujoje šalyje
ir pajutę kietą išnaudojimo
ranką, šoko organizuotis.

Tatai negalėjo nepaveikti ir
lietuvių buržuaziją ir, žinoma,
į jos vadą šliupą. Nors jis sti-
ro, kempėjo, bet sąlygų verčia-

mas bandė radikališkai kalbėti
ir net darbininkų draugu nu-
duoti. Iš antros pusės, šliu-
pas veidmainiavo savo laisvama-
nybę, kad tik daugiau naudotų
padarius buržuazijai. Atvažiuo-
ja Amerikon Saulės Namam
Kaune statyti aukų rinkti kuni-
gai: Tumas ir Olšauskas. Šliu-
pas juos į svečius kviečia ir bu-
čiuoja, ir tuo pačiu momentu
sako, kad jie tamsybės apašta-
lai. Tumas, taip pat būdamas
buržuazijos atstovas, bučiuoja
šliupą delei buržuazinės meilės
ir pareiškia, kad šliupo raštus
degin: "Jonai, tavo myliu, bet
tavo knygas deginu."

Beje, reikia tarti keli žodžiai
apie naujus buržuazinius ele-
mentus, kurie pasirodė arenoje
ir piršosi į darbininkų vadus:
tai Bagočius, Antonovas, Jur-
gelionis, Račkauskas, Grigaitis,
Michelsonas, Gugis ir kiti.

Jų kišeniuose švilpė visi ke-
turi vėjai, bet jie visi norėjo
prasilausti į buržuazijos eiles.
Žinoma, tam reikia pinigų. Vie-
nas šaltinis gauti pinigų, tai
darbininkai. Vieni iš jų ban-
do mokslus eiti, kiti darbinin-
kiškais laikraštiniškais patapti,
kad tik prasigyventi.

Tiem avantiuristams sąlygos
buvo ne visai prastos. Imi-
grantų buvo daug ir vis naujų
pribūdavo. Jauni imigrantai
greit nusiteikia socialistiškai
kryptin. Jaunime buvo energij-
os ir noro veikti, bet visi vals-
tiečiai su mažai mokslo arba vi-
sai bemoksliai. Jie nedalyvavę
klasių kovoj ir be mažiausio
prityrimo, o tas kaip tik duoda
progą buržuazijos agentam prie
jų prisiplakti. Antonovam, Ba-
gočiam, Šeštokam, Jurgelioni-
am, Grigaičiui, Michelsonam
ir Gugiam pasidaro patogios są-
lygos išlysti į socialistinio ju-
dėjimo vadovų eiles ir siekti he-
gemonijos ant lietuvių buržu-
azijos. Su jais labai meiliai vi-
są laiką flirtavo Pruseika.

Pasaulinis Karas ir Rusijos Proletarinė Revoliucija

Lietuvių darbininkų revoliu-
cinis judėjimas augo ir sukosi
apie LSS. Buržuazijos agentai,
tuo laiku susėdę vadinamuose
privatiniuose socialistų laikraš-
čiuose, traukė į buržuazijos lo-
gerį. Darbininkai laikė savo
rankose Sąjungos Centro Komi-
tetą ir organą "Kovą." Pasau-
linis karas ir su juo socialistų
išdavysčių padidėjimas atiden-
gė daugeliui akis. Dar labiau
atskyrė proletarinį, kovingą ele-
mentą nuo buržuazijos agentų
darbininkų eilėse proletarinė
Rusijos revoliucija. Dviejų kal-
bų negalėjo būti: eiti su buržu-
azija, arba su darbininkais;
remti revoliuciją arba kontr-re-
voliuciją. Milžiniška didžiūma
lietuvių darbininkų, kurie lai-
kėsi socialistinio judėjimo kryp-
ties, stojo su bolševikais, su be-
sikuriančiomis komunistų parti-
jomis.

Amerikinė Lyga Kovai prieš Karą
ir Fašizmą nesenai New Yorke su-
ruošė demonstraciją, kurios prieky-
je maršavo slaugės (norsės).

Šiandien paveikslas daug aiškesnis, negu bent kada. Senieji tautininkai-lietuviškos buržuazijos pirmtakūnai — Šliupas ir Širvydas—nuslinko į fašistinį užpečkį, o pirmoj vietoj atsisotjo buržuazijai vadovauti Bagočius ir Grigaitis. Pruseika nedrąsiai, bet rimtai prie jų artinasi.

Grigaitis nuo pastovaus apsigyvenimo Amerikoje, laipsniškai kopja į Amerikos lietuvių buržuazijos vadus. To darbo labai rimtai ėmėsi įsteigdamas “Naujienas” 20 metų atgal.

Šiandien Grigaitis, su savo dienraščiu “Naujienom,” atsisotjo pirmon eilėn organizuoti lietuvių buržuaziją ir jai vadovauti.

Net to nublukusio socializmo “Naujienose” ir su žiburiu dienos šviesoj nerasi. Jei kartais prisimena apie socialistus, tai tik iš mados, kad dar vienas kitas darbininkas suviltas seka paskui, tai kad tą darbininką palaikius prie savęs.

Kas liečia tautinio šovinizmo, tai nei “Lietuvoj”, kadaise redaguotoj Šerno, nei “Laisvoj Minty,” redaguotoj Šliupo, nei kiek nebuvo daugiau. Skirtumas tik tame, kad tas šovinizmas dabar apvilktas kitais rūbais, idant būtų galima geriau darbininkam akis dumti.

“Naujienos” net savo įsikūrimo dienos nebuvo socialistinis laikraštis ir nesiėmė organizuoti darbininkus kovoms už jų klasės reikalus. Po metų ‘Naujienu’ gyvavimo, 1915 m., išleisto minėjimui knygutėj K. Gugis, ‘Naujienu’ bendrovės tuometinis pirmininkas, rašo:

“‘Naujienu’ Bendrovė, steigdama savo laikraštį, pasistatė sau už tikslą, kaip galint greičiau leisti kasdiena... Jos virto pirmu Amerikos lietuvių dienraščiu (ne darbininkų.—F. A.) pavijo labiausiai išsiplatinusius laikraščius savo pinigais, apgarsinimais ir tt...”

Toliau Gugis rašo, kas juos vedė prie “Naujienu” leidimo:

“Tiesioginę ‘Naujienu’ atsiradimo priežastį reikia skaityti tą nepakenčiamą stovį, kuriame atsidūrė visa pažangioji Chicago lietuvių visuomenės dalis. Didžiausioji Amerikos lietuvių kolonija, skaitanti keletą dešimčių tūkstančių narių, skaitanti šimtus įvairių įvairiausių draugijų, savo veiklumu buvusi pavyzdžiu kitoms kolonijoms, nuo tulo laiko kaž-kaip ėmė ir apmirė.”

Mat pirmesni buržuazijos vadai: Šernas nusilpo, Balutis nebuvo afektyvis, Tananevičius ir gi negiliau. Reikėjo Gugio ir Grigaičio, kad organizuoti buržuaziją.

Šiomet minint 20 metų sukaktuves, “Naujienos” dar aiškiau pasisako, kad jos yra iš liemens ir iš stuomens buržuazinis, šovinistinis lietuvių buržuazijos laikraštis:

“‘Naujienos’ daugiausia prisidėjo prie lietuvių vardo iškėlimo Chicagoje ir vakarinėse valstijose. Kiekvienas lietuvis šiandien gali pasigirti ir pasidžiaugti, kad lietuviai turi savo dienraštį ‘Naujienas,’ kad tai yra jų didelis, pažangus, bešališkas, rimtas ir visuotinai mylimas dienraštis, kuris plačiai apima ir gaivina visą lietuvišką gyvenimą (tautą pakeičia lietuvišku

gyvenimu—F. A.). Ačiu ‘Naujienom’, visi lietuviai šiandien gerbia lietuvių vardą ir todėl lietuvių vardas yra čia ir kitų gerbiamas. O nuo mūsų (buržuazijos—F. A.) vardo garbės priklauso mūsų gerovė, mūsų pasisekimas darbe-biznyje.”

Šliupas, Smetona, bankieriai Vailokačiai ir bile Lietuvos milionierius, kaip ir Amerikos didieji milionieriai po šituo Grigaičio laikraščio pareiškimu mieliai pasirašys.

Visai aišku, kodel paskutiniaisiais metais Grigaitis taip smarkiai šoko kelti fašistinės Lietuvos valdžią. Kiekvienam darbininkui aiškiai suprantamas dalykas, kokiais tikslais buvo suruoštas Dariui ir Girėnui skridimas per Atlantiką į Kauną. Matoma, kaip ant delno, delei ko “Naujienos” “būstino” Janušauską panaujinti skridimą per Atlantiką į Kauną šį pavasarį.

Buržuazija eilių eilėn tautos meilės pasakom apgavo darbininkus. Šimtai tūkstančių dolerių bendrovėse žuvo. Kuomet žmonės užsuko nugarą ir girdėti nenori apie bendroves, tai lakūnų siuntimas, kaipo naujas užmanymas, buvo labai patogus dilgutis. Grigaičio, Gugio, Bagočiaus, Michelsono ir kitų buržujų tikslas kelti tautinį šovinizmą ir, tuo pasinaudojant, stiprinti buržuaziją.

Darbininkai turi pažinti tuos vilkus avių kailiuose, kurie save dangsto darbininkų prietelių skraistėmis tik tuo tikslu, kad kuo daugiausia naudotų padaryti sau ir visai buržuazijai.

IŠ ATSIBUVUSIŲ SEIMŲ

STEBĖTOJAS

Pereitą birželio mėnesį įvyko didžiųjų lietuvių organizacijų atstovų suvažiavimai arba seimai. Paimsim pirmiausia darbininkiškų organizacijų suvažiavimus.

Lietuvių Darbininkų Susivienijimo II-rasis Seimas įvyko Detroite, birželio 18-22 dd. Atstovų dalyvavo apie šimtas. Nuotaika buvo gera. Išklause Centro Valdybos pranešimus, kurie buvo optimistingi ir konstruktyvūs, delegatai svarstė ir darė nutarimus naujais organizaciją liečiančiais reikalais. Šio seimo laiku LDS turėjo 5,000 narių ir \$85,000.00 turto. Organizacijos atsarga siekė 177 nuoš. Atsižūrint į tai, kad organizacija gyvuoja tikrai ketvirti metai, šis augimas, kaip nariais, taip ir turtu rodo LDS nepaprastai didelę įtaką lietuviuos darbininkuos.

Pataisyta kai kurie konstitucijos punktai. Įvestas naujas apdraudos skyrius saugusiems ir vaikams, kuriuo einant, narys, priklausęs organizacijai ir mokąs duokles, po 20 metų gali atsiimti pinigus, o, atsitikime mirties, jo pašalpgaviai gausna tą sumą bile kada, nesulaukus 20 metų.

Tarpe kitų svarbių dalykų, liečiančių politinį organizacijos darbą, LDS II-rasis Seimas priėmė rezoliuciją reikale kovos prieš karą ir fašizmą. Nutarta kviesti SLA, LRKSA ir AP-LA sudaryti bendrą frontą kovai su karo ir fašizmo pavojum. Tai didelės svarbos nutarimas!

Į Centro Valdybą išrinkti sekami asmenys: *R. Mizara* — pirmininku, *K. Strauss* — vice-pirmininku, *E. N. Jeskevičiūtė* — sekretorium, dr. *J. J. Kaš-*

kiaučius — inžininku, *J. Mikita* ir *J. Bimba* — išdo globėjais, ir dr. *M. D. Palevičius* — gydytoju-kvotėju.

Birželio mėnesio 20 d., ten pat, Detroite, įvyko Lietuvių Darbininkiško Jaunimo suvažiavimas, kuriame dalyvavo apie 65 jaunieji delegatai, atstovaujį LDS Jaunimo kuopas, chorus ir įvairius jaunimo klubus.

Kuriem teko progos dalyvauti pernykščiam jaunimo suvažiavime ir šiame — mato nepaprastą skirtumą. Šių metų jaunimo suvažiavimas buvo kur kas konstruktyvingesnis. Kiekvienas delegatas atstovavo organizuotą jaunimo grupę, kiekvienas beveik ėmė balsą, išstodamas su konstruktyve kritika tų trūkumų, kurie apsireiškia mūsų jaunimo judėjime.

Priimta visa eilė gerų nutarimų ir rezoliucijų, liečiančių ateities darbą jaunime. Be to, padarytas pasisukimas organizaciniam darbe. Nuo dabar visas jaunimo veiklos centras bus LDS. Prie LDS yra išrinktas Jaunimo Komitetas, kuris suteiks direktyvas ne tik LDS Jaunimo kuopoms, bet ir šiaip įvairiom jaunimo organizacijom politinio ir kultūrinio darbo plotmėj.

Jaunimo Komitetan įeina: *J. Ormanas*, *B. Fultoniūtė*, *A. Jeskevičiūtė*, *A. Kairytė*, *A. Sinkus*, *A. Kazokytė* ir *E. Kaunaitė*.

Amerikos Lietuvių Proletary Meno Sąjungos suvažiavimas įvyko birželio mėn. 17 d. (antrą sesiją laikė birželio 19 d.), Detroite. Atstovų dalyvavo 42 nuo chorų bei meniškų grupių.

Didžiumą atstovų sudarė jaunimas. Tai, žinoma, geroji suvažiavimo pusė. Tačiau, su tuo išplaukė ir tam tikrų trūkumų. Pačiam suvažiavime pasireiškė stoka susipratimo pačius atstovuos. Diskusijų eigoj trūko gyvumo, kadangi jaunimas, neprityręs organizaciniai ir labai mažai pažįstas lietuvišką literatūrą, neturėjo iniciatyvos ir pagrindo visapusiai spręsti reikalus.

Tai buvo pastebėta laike diskusijų apie mūsų ideologinę kultūriniam fronte lygmalą. Kuomet suaugę draugai atstovai, apsipažinę plačiau su mūsų literatūra, poezija, sceniškais veikalais ir visa padėtimi gvil-deno juos, kritikavo, kas jų nuomone kritikuotina, tai jaunieji atstovai — es, matėsi, nerodė didelio susidomėjimo. Didžiūmai jų tie dalykai buvo persvetimi. Štai, šičia ir reikėtų mums nors kartą apsistoti ir pagalvoti: *kas daryti?* Jeigu mūsų chorai ir įvairios meniškų grupės šiuo tarpu susideda didžiumoj iš jaunimo, ir jeigu tie chorai veiks lietuvių dirvoj ir visas meniškąs darbas dar ilgai teks lietuvių kalba plėsti, tai dabokime, kad tie, kurie tą darbą dirba, pažintų jį gileliau. Antraip, bus darbas nenašus.

Juo labiau turėtų kuriamuoju menu susidomėti mūsų jauni chorų mokytojai — vadovai ir kiti priešakyje meniškų grupių stovį asmenys, nepaisant kur jie gimę ir auge.

Suvažiavimas priėmė nutarimą rūpintis tuo darbu, t. y., kurti mokyklas jauniems menininkams, chorų mokytojams, ruošti lekcijas ir kitais būdais

gilinti platesnį žinojimą mūsų menininkuos.

Priimta eilė rezoliucijų kitais svarbiais klausimais.

Į Menininkų Sąjungos Centro Biurą išrinkti sekami asmenys: V. Bovinas, J. Nalivaika, Pr. Pakalniškis, B. Šalinaitė, Marytė Sinkevičiūtė, P. Bečis, R. Mizara, Lilija Kavaliauskaitė ir A. Klimaitė.

Susivienijimo Lietuvių Amerikoje 39-tas Seimas įvyko birželio 25-30 dd., Detroite. Delegatų dalyvavo apie 200. Narių SLA laike seimo, pasak raportų, buvo virš 14,000 (iš virš 22,000, kuriuos turėjo 1930!). Finansinė atskaita labai miglota, todėl čia sunku apie organizacijos stovį kas pasakyti. Sekretorius raportuoja vienaip, išdininas kitaip, o finansų komisija—dar kitaip. Nors SLA giriasi turintis pusantro milijono dolerių turto, tačiau, jo atsarga, einant paties SLA aktuario raportu, tesiekia biskį daugiau, kaip 101 nušimtį. Tai parodo, kad finansais SLA stovi prastai. Į įvairius bonus SLA turi įvesdinęs arti milijono dolerių, na, o su 1 d. gruodžio, 1933 metais, vertė minėtų bonų susitraukė iki \$305,110.00. Dabar, sakoma, tūli bonai biskelį pakilę vertybėje, bet niekas nežino, kiek. Į morgičius SLA turi įvesdinęs \$427,425.00. Pasak finansų komisijos raportu, SLA turi foreklozavęs namų vertėje \$246,000.

Vadinasi, daugiau, negu pusę minėtos sumos. Didžiama foreklozuotų namų neša nuostolius, sako reporteriai. Kiek iš tos sumos SLA savo pinigų atgaus, parodys tikėtai ateitis.

SLA lėšų fondas deficite. Viršininkai leido pinigus, kaip vandenį. Pašalpų fondas per eitis metais davė deficito.

Tačiau seimas šitų svarbių organizacijai klausimų veik nei nesvarstė, neskaitant to, ką kairių atstovas J. Miliauskas buvo iškėlęs keliais atvejais (Kairių šiame seime buvo arti 20 atstovų).

Šis SLA seimas, kaip teisingai pripažino vienas “Naujiečių” rašytojas, buvo ne diskusijų, bet “balsavimo seimas.” Tai daugiau buvo panašus į jomorką, nes įvairių partijų ir grupių atstovai—pradedant socialistais ir baigiant tautininkais—daugiau derėjosi, kaip įsigauti į vietą, o organizacijos reikalai—ima juos paibelis! Švariausia ir gražiausia pasirodė kairieji atstovai. Jie, tiesa, balsavo už socialistų sleitą į pild. tarybą, bet ta išlyga, jei pastarieji stos už rezoliuciją H. R. 7598 biliaus klausimu, taipgi Mooney paliuosavimo klausimu. Abi rezoliucijos ir buvo pravestos, dėka kairiųjų atstovų pastangomis. Beje, į Apšvietos Komisiją išrinktas kairysis J. Miliauskas, o į finansų komisiją—Šmulskštys.

Be ūpo, be vilties didžiama

atstovų apleido SLA. seimą. Pild. taryba išrinkta didžiūmoj iš socialistų: F. Bagočius—prezidentu, J. Mažiukna—vice-prezid., M. Vinikas—sekretorium, K. Gugis—įždininku, Mikužiūtė ir Mockus—įždo globėjais, ir dr. Stanislovaitis — daktaru-kvotėju.

Tą patį mėnesį, Newark, N. J., įvyko LRKSA seimas. Tai kunigų kontroliuojama organizacija, kurioje “ausinė” yra pamatinė narystės sąlyga. Delegatų dalyvavo arti šimto. Narių organizacija turinti virš 11,000. Medžiaginiai—prastai. Lėšų fondas dideliu deficite ir dėl to negalima kitose valstijose įsiregistruoti. Pašalpų fonde telikę tikėtai \$4,000. Per eitis dviem metais, beje, iš kuniginio susivienijimo pasitraukė 1,721 narys.

Smarkiai bartasi dėl visos eilės mažmožių—svarbiausiai dėl vietų. “Draugo” šalininkai, pasirodė, šiame seime buvo laimėtojai ir išrinko: L. Šimutį prez., J. Stulgaitį—vice-prez., J. Šaliūną—sekret., V. Kvietkauską—įždininku, J. Joneiką ir K. Vencius—įždo globėjais, Dr. V. Krikščūnas—daktaru kvotėju ir kun. J. Kasakaitis—“dvasios vadu.”

Bendrai suėmus, pasirodo, kad fašistų ir kunigų valdomom organizacijom nevyksta!

Stebėtojas.

LITERATŪROS IR MENO APŽVALGA

ARGENTINIEČIŲ DARBININKŲ ŽURNALAS

DABARTIS, Literatūros-Kritikos-Mokslo mėnesinis žurnalas. Leidžia Pietų Amerikos lietuvių darbininkų organizacijos, Rosario mieste. Redaguoja Redakcinė Komisija.

Jau gavome tris "Dabarties" numerius, todėl galima sudaryti šokia-tokia išvada apie patį žurnalą. Pirmajam savo numerį "Dabarties" redakcija, nurodydama savo pasirinkimus, pareiškia:

Nežiūrint visų sunkumų, mes pradėdam darbą su tikslu sujungti visas išsimėčiusias lietuvių darbininkų literatines jėgas po Argentinos, Urugvajaus ir Brazilijos plačiuosius laukus, nagrinėti aktualius lietuvių ir bendrai darbininkų klasės reikalus, supažindinti kiek galint su marksizmo-leninizmo teorija ir visa eile svarbių dalykų, kurie padėtų kiekvienam darbininkui suprasti savo klasės uždavinius.

Be abejo, klausimai, kuriuos "Dabartis" pasirijo išrišti, yra dideli ir nenugalimi per du tris mėnraščio numerius. Su laiku, tačiau, bus galima tai padaryti, jei visi draugai ir plačiosios masės lietuvių darbininkų Pietų Amerikoje bus įtraukta į darbą.

Sprendžiant iš pirmųjų "Dabarties" numerių, tačiau, mūsų nuomone, reikėtų žurnalas greit ir gerokai pagerinti, norint tuos siekimus pasiekti.

Paimkim pirmiausiai daly-

kus, priskaitomus "Dabartyje" prie silpnųjų, kurie reikia būtinai gerinti. Pavyzdžiui, poezija. Ji labai silpna. Visuose trijuose numeriuose, išskaitant Juliaus Janonio, na, ir d. Nadės "Ten..." (num. 3-čiam), visi eilėraščiai apgailėtinais šlubuoja tiek turiniu, tiek eiliavimu. Aišku, poetų negi galima ant užsakymo pagaminti, tačiau, mum rodosi, geriau dėti eilėraščių mažiau, jeigu nėra gerų, o visai silpnus grąžinti draugams autoriams, patariant gerinti. Pav. d. S. S. Savarausko eilėraštis ("Kam taip Greit Prabėgai?" num. 2-ram) nieku būdu neleistinas į revoliucinę - darbininkišką spaudą, juo labiau į žurnalą. Juk tai dalykas nieko bendro neturįs su proletarine literatūra!

Panašiai ir su beletristika-apysakaitėmis. Geras dalykas, kad draugai bando rašyti vaizdelius-apysakaites. Visuose trijuose "D." numeriuose tų bandymų matome, palyginti, apščiai. Deja, kai kurie bandymai per daug silpnučiai. Vyriausia stoka, imant bendrai, beletristikoje—bandymo sutverti charakterį, taipgi revoliucinio realizmo, na, ir proletarinei literatūrai atitinkamų išvadų.

Štai, skaitome "Valkatą" (pirmam num.). Antraštė graži, plačios prasmės, dramatinė. Bet turinys? Eina alkanas bedarbis, pamato įvairių gyvulių auginimo farmą, kurios puošniam kieme stovi kristaus statula. Bedarbis prašo darbo, o savininkas atsineša šautuvą ir grąšina nušovimu, jei jis nuo kiemo vartų neatsitrauks.

Išvada? Šautuvas ir žiaurumas bedarbio "niekuomet neprivers pamiršti, kad jis yra alkanas, kad šūviu gali numalšinti badą, kurį jis su kiekviena minute vis labiau jautė ir ieškojo išeities, kaip apsiginti nuo jo, tą išeitį surado." Kokią išeitį? Nežinia! Apskritai, visas vaizdelis dirbtinas, skaitytojo neįtikinąs. Kitais žodžiais, per daug silpnas. Panašių vaizdelių - apysakaičių "Dabartyje" didžiuma.

Taip jau stokuoja "Dabartyje" ir kritikos, knygų bei laikraščių apžvalgos, kuri būtinai žurnalui reikalinga, ir "Dabarties" redakcija turėtų stengtis įvesti. Nėra abejonės, kad iki šiam laikui nemaža dalis lietuvių darbininkų Argentinoje jau bus pramokę ispanų kalbos ir kiek-tiek vartoja ispanų kalboj literatūrą. Būtinai, todėl, reikėtų nuolatos įtalpinti "D." apžvalgą darbininkiškų knygų ir brošiūrų ispanų kalboj, kad supažindinus lietuvius darbininkus su jų turiniu ir padėjus jiems greičiau persiimti to krašto literatūrą; paakstinti juos skaityti, suįdominant ją. Pagaliaus lietuvių kalba knygų turime šiek tiek, su kuriomis reikėtų supažindinti argentiniečiai lietuviai darbininkai. Be šitos užduoties atlikimo, "Dabartis" nesuvaidins tos rolės, kurią pasibrėžė.

Nei vienam iš trijų "D." numerių nerandame esminio straipsnio apie bendrą, ekonominę ir politinę padėtį—Argentinoje ir patį revoliucinį darbininkų judėjimą. Be to "Dabartyje" pasilieka didelė spraga. Į

tai būtinais reikėtų atkreipti rimto dėmesio. Tolydžio reikalinga pagvildinti klausimai, liečią visą Pietų Amerikos kontinentą, visas dešimtis šalių. Gal atsiras draugų, kurie pasakys, jog tai sunkus darbas. Tiesa, kiek tai liečia lietuvių darbininkus, veikiausiai nesiranda draugų, spėjusių su tais klausimais apsipažinti. Bet galima pasikviesti talkon kitų tautų revoliucinius rašytojus. Kodel neišversti vienas kitas straipsnis iš ispanų kalbos, pagamintas autoritetingų draugų, vadovaujančių revoliuciniam darbininkų judėjimui, komunistų?

‘‘Dabartis’’ kenčia ir dėl to, kad spaustuvė, kurioje ji spausdinama, neturi visų akcentuotų raidžių. Tai dikčiai apsunkina patį skaitymą. Be to, per daug pasilikę techniškų (zeceriskų) paklaidų. Šitie trūkumai, aišku, paeina ne dėl redakcijos kaltės. Tai stoka techniškai pralavintų darbininkų ir įruošimų (‘‘Dabartis’’ surenkama ir spausdinama svetimtaučiu spaustuvėje ne lietuvių spaustuvininkų).

Išrodo, kad perdidelis iš draugų pusės pasimojimas sutraukti aplink ‘‘Dabartį’’ Brazilijos, Urugvajaus ir Argentinos revoliucinius lietuvių darbininkus. Užtektų, jei pilnai būtų išnaudota dirva vienoj Argentinoj (kai-kada pasiimant urugvajiečius, kurie ne tiek keblu pasiekti). Braziliečiai turi plačią darbui dirvą savo šalyje; užtenkamai tén lietuvių darbininkų, užtenkamai darbo, kad gerai padengus. Kiek šitų žodžių rašytojas atsimena, nei vienas pasimojimas (jų buvo daryta seniau) sutraukti vienon krūvon, bet Argentinoje pradėtam darbui visų minėtų trijų respublikų darbininkus neišdegti. Kodel? Vyriausiai todėl,

kad kiekvienos šalies darbininkai turi savo uždavinius, turi bandyti vietoje plėsti revoliucinį darbą judėjimą visomis pusėmis ir formomis. Tegul braziliečiai pastato kaip reikia savo ‘‘Mūsų žodį,’’ tai ir bus didelio darbo atlikimas.

Nežinia, kokiais sumetimais draugai argentiniečiai pradėjo ‘‘Dabartį’’ leisti Rosario mieste, ažuot leidus Buenos Aires. Tiesa, gal būtų jie turi tam rimtų priežasčių, mums čia neįmatomų. Išrodo, kad žurnalas būtų turėjęs kur kas geresnių pasekmių, jei jis būtų leidžiamas didmiestyje, Buenos Aires mieste, kur, nėra klausimo, revoliucinio darbininkų judėjimo centras.

Tegul draugai nemano, kad suminėtieji ‘‘Dabartyje’’ trūkumai padaro mėnraštį beverčiu, netinkamu. Tai ne! Telpa visa eilė įvairiais klausimais trumpų, gerų straipsnių. Gera populiarizuojamas Liaudies Teatras. Telpa bedievybės klausimais raštų, paduodama nemažai žinių iš lietuvių darbininkų gyvenimo Argentinoje. Yra skyrius iš socialistinės statybos Sovietų Sąjungoj, taipgi skyrius apie Lietuvą.

Bendrai, viskas parodo, kad dabartiečiai deda didelių pastangų padaryti žurnalą geru, populiarišku, įvairiu. Tikimės, kad virš nurodytas kritikos pastabas jie priims draugiškai ir esamus trūkumus stengsis išgyvendinti. Tuomet ‘‘Dabartis’’ bus kur kas geresnė.

Mėnraščio formatas geras. Raidžių šriftas gražus ir lengvas skaitymui. Paveiksluotas. Viršeliai traukia akį. Kiekviena laida turi 32 puslapiu.

Jungtinių Valstijų ir Kanados lietuviai darbininkai turėtų parsitraukti ‘‘Dabarties’’ platinimui, o išgalį—turėtų užsisakyti prenumeratos keliu. Paviečiuo numerio kaina 30 centavų

(argentiniskais). Prenumerata: metams 3 pesai 50 centavų, o pusei metų—2 pesai. (Nežinia, kiek dabar ta suma bus amerikoniškais doleriais; seniau, maždaug, argentiniska pesa lyginosi 45 amerikoniškiems centams).

Redakcijos ir administracijos antrašas: ‘‘Dabartis,’’ Casilla de Correo 421, Rosario, Santa Fe, Argentina.

M. Rasoda.

P.S. Neturime davinių, kokių santykiai tarpe dabartiečių ir rytojiečių. Reikalinga daboti, kad pradėjimas leisti ‘‘Dabartį’’ ne tik nesusilpnintų ‘‘Rytojaus’’, bet kad jam padėtų. Pastaruoju laiku, beje, ‘‘Rytojus’’ buvo labai susilpnėjęs savo turiniu. ‘‘Rytojus’’, kuris išeina Buenos Aires mieste ir dažniau, turi būti daromas vis geresniu, turiningesniu, tikru masių laikraščiu.

M. R.

KARŽYGIŠKA KOVA UŽ ŽEMĘ

MEMOIRS OF A REVOLUTIONIST, by Vera Figner, International Publishers, N. Y.

TURTINGA ir skaisti yra revoliucinė Rusijos liaudies kova prieš carizmą ir kapitalizmą. Ji neprasidėjo tik 1917 metais. Spalių revoliucija, vadovaujama bolševikų partijos ir Lenino, buvo tikrai grandiozinis ir nulemiamasis mūšis su valstiečių ir darbininkų pavergėjais. Bolševizmas neatsirado su viena diena. Jis turi ilgą istoriją. Jo pradų reikia jį ieškoti tose ankstybose pavergtųjų kovose, kurios pradėjo karštai virti devyniolikame šimtmečiu—tais laikais, kuomet proletariato klasė dar tik formavosi.

Vera Figner buvo viena iš tų pirmųjų kovotojų prieš carizmą. Kaip ir daugelis kitų tuo-

laikinių Rusijos liaudies vadų, Figner buvo kilus iš pasiturinčios šeimos, baigus augštą mokslą, apdovanota nepaprastais gabumais ir nenugalima drąsa. Ji stojo liaudies priešakin ne iš klasinio įsitikinimo, ne apsiginklavus revoliucinio marksizmo mokslu, ne "Komunistų Manifesto" nurodytu keliu eidama, bet iš "pasigailėjimo" pavergtos liaudies, iš degančios neapykantos prieš autokratiją. Bet ji buvo kovotoja — tokia, kokių istorija yra mažai pagimdžius ir mačius. Sofija Perovskaja ir Vera Figner — tai dvi pionierės revoliucionierės. Perovskaja žuvo ant kartuvių, Figner iškentėjo net dvidešimt metų baisioj šliuselburgo bastilijoje! Tiesa, jos buvo anarchistės, teroristės, bet taip pat kovotojos tikra to žodžio prasme. Jų kelias negalėjo privesti prie revoliucijos laimėjimo, bet jų darbai, jų pasišventimas, jų kančios ir drąsa pramynė tikrą kelią, kuris privedė prie spalių revoliucijos, prie laimėjimo bolševizmo ir įsteigimo Sovietų galios ant vieno šeštadalio pasaulio.

Ir štai šita kovotoja Vera Figner parašė savo gyvenimo atsiminimus ir prityrimus. Tai knyga, kurią turėtų perskaityti kiekvienas, kuris moka angliškai skaityti ir nori susipažinti su tomis karžygiškomis ankstybomis Rusijos liaudies kovomis prieš carizmą. Apart kovotojos, Figner buvo nepaprastai gabi rašytoja. Pradėjęs jos atsiminimus skaityti nepadėti nedaskaitęs iki galo.

Vera Figner buvo viena iš organizatorių ir veikėjų "žemės ir laisvės" partijos. Ji savo atsiminimuose ("Memoirs of a Revolutionist") plačiai apibūdina tos partijos platformą ir veikimą. Supažindina skaitytoją, kodėl buvo liaudies priešakyje kovoje prieš carizmą stovėjo in-

teligentai, kodėl tie kovotojai priėjo prie išvados, kad tik teroro pagelba, tik nužudymu carų ir kitų augštų valdininkų pagelba bus išbudinta liaudis ir sudaužyta autokratija.

"Žemės ir Laisvės" partijoj gimė pasidalinimas. Atsirado jėgos, kurios pradėjo priešintis individualinio terorizmo politikai. Joms vadovavo Plechanovas. Pagaliaus partija skilo (berods 1878-1879 m.). Vera Figner, Sofia Perovskaja ir kiti "kairieji" susiorganizavo į "Liaudies Valios" partiją ir tęsė savo seną politiką. Iš antros grupės gimė "Darbo Paliuosavimo Grupė" ir paskui Socialdemokratų Partija, iš kurios išaugo bolševikų partija.

Kovo 1, 1881, buvo nužudytas Aleksandras II. Tai buvo darbas "Liaudies Valios" partijos. Vera Figner dalyvavo prirengime nužudymo. Kartu su daugeliu kitų kovotojų, Figner tapo suimta ir nuteista mirtin. Jos mirties bausmė tačiau tapo pakeista amžinu kalėjimu ir 1884 metais buvo pasodinta į šliuselburgo bastiliją. Po dvidešimties metų kančių, 1904 metais, tapo paleista iš bastilijos ir ištremta. Ir štai šitoj jos atsiminimų knygoje randasi nupinta visa istorija jos kovingo gyvenimo ir prityrimų.

A. B.

ALGINIŲ VERGŲ SUKILIMAI

"THE LAND OF PLENTY"
by Robert Cantwell, Harrar & Finehart, New York.

Amerikos proletarinė literatūra maršuoja pirmyn. Pastaraisiais keliais metais pasirodė visa eilė pusėtinai gerų proletarinių apysakų. Viena iš jų bus "The Land of Plenty" (Pertekliaus žemė). Autorius šios apysakos yra Robert Cant-

well, dar jaunas ir naujas rašytojas, bet turi nepaprastus gabumus. Jis turi ir savotišką stilių rašymui. Jis kalba labai liuosai, nesivaržančiai, jo veikalo tipai natūrališkai, gyvi žmonės.

"Pertekliaus žemė" bus bene pirmą anglų kalboje apysaka, kuri išimtinai nupinta iš prityrimų darbininkų dirbtuvėje. Autorius paėmęs vieną medžio dirbtuvę kur nors tolimuose vakaruose ir piešia jos darbininkus ir bosus. Apysaka prasižada su užgesimu šviesų. Patamsyje darbininkai garsiai išreiškia savo jausmus ir mintis apie darbo sąlygas, apie formą "Carlą." Jis pastatytas versti darbininkus skubinti, smaugti juos, terorizuoti juos darbe, išsunkti iš jų visus syvus. Darbininkai verda kerštu prieš jį ir štai, šviesoms užgesus, jie turi progą garsiai išreikšti savo tą kerštą. Kas yra dirbęs dirbtuvėje, tas įvertins, kaip vaizdžiai ir tikrai Cantwell išreiškia tas darbininkų kalbas, jų jausmus, jų neapykantą prieš formą.

O virš formano stovi bosas MacMahon, prieš kurį dreba formanas. O dar virš jų randasi fabriko savininkas Digby, kuriam Carl ir MacMahon šuniškai tarnauja, kurio bijo, iš kurio rankos duoną ėda. Jis nepaiso, jis tipiškas dabartinis Amerikos kapitalistas. Kuomet dirbtuvėje eina kruvinas mūšis tarpe darbininkų iš vienos pusės ir skebų ir policijos, iš kitos, Digby dejuoja, kad jis persivalgė pas MacMahon vištienos ir pasiėmęs laikraštį išeina į toiletą nusilengvinti! Už jį kalba, už jį rūpinasi doleris!

"Pertekliaus žemėje" randasi trys tipai — darbininkai, kurie verti atydos. Senas darbininkas Hagen, išdirbęs toj dirbtuvėj 20 metų, nebegali paneš-

ti skubinimo ir priespaudos naštos, sukykla, pasipriešina Carlui. Delei to vėliau išsivysto streikas, nes kiti seni darbininkai prisideda prie jo. Jis nėra klasiniai susipratę, bet jis yra kovingas, stoja į kovą. Streiko laiku jis nužudomas.

Paskui du jauni darbininkai, jaunuoliai, kolegijos studentai, įblokšti į dirbtuvę. Vienas vardu Johnnie yra Hageno sūnus. Šeimynoje nedateklus atvarė jį prie to baisiai sunkaus darbo. Jis sapnuoja apie kolegiją, lankyti ją, mokintis, siekti prie

ko nors. Bet veltui. Algos gauna tik dėl duonos. Viltis siektis prie mokslo sukriušina. Jis tampa kovotoju. Bet jaunas darbininkas Walt, “šimtaprocentinis”, keikia “ateivius,” irgi nori užlipti į viršų. Jo silpnybę ir paikystę supranta Carl, suteikia jam jo pagelbininko darbą ir paverčia fašistu. Johnnie kovoja, pikietuoja, o Walt apsiginklavęs eina žudyti savo draugus darbininkus, tuos “raudonuosius,” “komunistus.”

Veikalas baigiasi streiku, kru-

vinu susikirtimu dirbtuvėje. Kaip jau minėta, užmušamas kovingas darbininkas Hagen, taip pat žūsta vienas skebas. Autorius, savotiškais išrokavičiais, nedveda darbininkų streiko iki galo, nepasako, kaip jis pasibaigė.

“Pertekliaus žemėje” yra vaizdų, kurie ilgai pasilieka skaitytojo atmintyje. Jautiesi, kad buvai toj dirbtuvėje, dalinai su darbininkais jausmais ir skausmais, kovojai drauge su jais prieš skebus ir policiją.

A. B.

Seattle, Wash., šimtai raitos ir pėsčios policijos atakavo streikuojančius laivakrovius; laidė darbininkus nuodingomis bombomis, trempė arklių kanopomis, daužė buožėmis, ir buvo pasiruošę šaudyti. Desėtkus streikierių sužeidė. Policininkus į užpuolimą vedė asmeniškai pats miesto majoras Smith.

MOKSLAS IR TECHNIKA

Sovietų Sąjungos Šiaurių Turtai

ŠIAURĖJE nuo Sovietų Sąjungos yra visa eilė jūrų ir didysis šiaurinis-Ledinis didžūris. Vandens kraštas Sovietų Sąjungoje tęsiasi nuo Norvegijos ir Finijos iki Alaskos, tai yra apie 4,000 mylių. Šiaurių jūrose ir šiauriniame-Lediniame didžūryje yra daug salų ir salų grupių. Tūlos iš jų gan didelės, kaip ve Novaja Zemlia, Sievernaja Zemlia, Novaja Sibir ir Franz Josef salos. Visa eilė yra mažesnių.

Didelėj dalyj Sovietų Sąjungos yra šalta. Didelė Sovietų Sąjunga: kada jos pietų krašte niekados nėra žiemos, tai tuom pat laiku šiaurėje yra vietų, kur niekados neištirpsta sniegas—ledas. Seniau buvo manyta, kad šiaurių jūrose ir šiaurių - Lediniame didžūryje esančios salos neturi reikšmės, kad ten tik ledų karalystė. Bet tai taip nėra. Sovietų Sąjungos valdžia rimtai susidomėjo šiaurių jūromis, ir jau įrodyta, kad pagelba ledlaužių galima palaikyti nuolatinį laivų plaukiojimą šiaurių jūromis nuo Finlandijos iki Vladivostoko aplink visas šiaures. Į šiaurių jūras įpuola visa eilė Sovietų Sąjungos galingų upių: šiaurių Dauguva, Pečiora, Ob, Janisei, Lena ir kitos galingos šiaurių ir Sibiro upės. Tos upės yra svarbūs vandens keliai gilyn šalies, kuriais galima išvežti ir įvežti įvairius produktus.

Sovietų Sąjungos šiaurinė dalis yra turtinga taip jau, kaip

ir pietinė. Ten yra anglies, žiobalo, geležies, aukso, sidabro ir kitų iškasamų turtų. Turtin-gas kraštas giriomis ir žvėrimis. Bet šiūom kartu mes kalbėsime tik apie salas, kurios yra šiaurių jūrose arba šiauriniame-Lediniame vandenyne. O jos yra didelės ir turtingos. Vien Franz Josef salos užima tokį plotą, kaip Anglija, Airija ir Škotija.

Sovietų valdžios 22 specialės komisijos, su specialiais apsi-stojimo punktais, radio stotimis ir kitais prietaisais tyrinėja šiaurių salas ir padarė milžiniš-ko progreso. Šiauriai yra turtingi. Šiauriai turės didelę ateitį. Neišpasakytai švarus ir tyras oras, oras, kuriame negalima "pagauti šalčio", nors nuolatos šalta, galingi ultra fiole-tiniai saulės spinduliai, gerai veikiantis radijo, aiškūs ir spalvingi augmenys, įvairiausias žvėrių ir žuvų pasaulis, gražiausios scenerijos, puikiausios sąlygos sveikatos pataisymui ir ypatingai gydymui džiovininkų, visa tai Arktike (šiaurėje) kol kas yra neišnaudota.

Taip, šiaurėje yra vietų, kur per tris mėnesius vasaros metu viešpatauja diena ir diena—saulė nenusileidžia, ten pat per tiek laiko žiemos metu saulės nesimato—matosi tik labai gražūs, spalvuoti jos spinduliai.

Kontinento gyventojai stebisi šiaurių gražumu. "Gražumas ir įvairumas kvietkų,"—rašė dar Notgoret pereitame šimtmetyje, plaukęs ant laivo "Vega."—Negalima aprašyti jų gražumas, jie atlaiko šalčius ir ilgą tamsą šiaurių nakties ir dar gražesni jie darosi, kada ateina

vasara, jie gražūs iš gražiausių, taip tęsiasi kelis mėnesius; po įtaka skaisčių saulės spindulių, kvietkos padengia žemę įvairiausiomis ir aiškiausiomis spalvomis."

Gal kas nusistebėti: Kaipgi šaltyje gali būti kvietkos? Taip, jos yra, tūlos, vos ledas pasitraukė, kaip prie jo išdygo kvietka ir žydi. Šiaurių augmenys, kvietkos ir gyvūnai mokių prisitaikinti prie esamų sąlygų.

Įsivaizduoti, kad šiaurių salos yra apmirusios, reiškia daryti didelę klaidą. Šiaurėje gyvena milijonai ir milijonai visokių paukščių, ten sulekia paukščiai vasaros metu iš tolimų kraštų, jie didžiausiais pulkais skrajoja ir pripildo orą įvairiausiais balsais.

Kaip didelės Sibiro upės, taip ir šiaurių vandenys perpildyti geriausiomis žuvimis. Šiaurių jūrės turi bent 6 kartus daugiau žuvų ir kitų gyvūnų, kaip šiltų kraštų jūros. Didžiausi pulkai žuvų, didžiausi pulkai rėnių, moržių, belugų, baltų meškų ir kitų gyvūnų!

Šiaurę reikia apgyvendinti ir tas galima. Ypatingai ant šiaurių salų bus galima įrengti geriausi poilsio ir gydymo punktai dėl džiovininkų ir nervų ligonių, kurie bus geresni už Kaukazo ir Alpų kurortus. Sovietų valdžia jau budavoja liginę ant Novaja Zemlia salos, kur liginiai bus atvežami orlaivų ir laivų pagelba.

Maisto bus galima pasigaminti pakankamai ant vietos: žvejiojimas, medžiojimas, briedžių auklėjimas; tas pilniausiai pasitvirtino įsteigimu briedžių auk-

lėjimo ant Kulguev salos. Pasirodo, kad net ant Franz Josef salos gyvena vištos ir išperi viščiukus. Igarkos prieplaukoje įrengta elektros gaminimo stotis ir ten viščiukus išperi mašinos, plečiami elektra apšildomi daržai, kur auga geros daržovės ir kiti augmenys. Ant Franz Josef salos, taipgi pagelbama garo apšildymo, jau yra auginamos daržovės, gėlės ir net vaisiai. Ypatingai gerai auga kvietkos. Tyrinėtojai atžymi, kad 1931 metais labai gražiai išaugo jurginiai ir nasturčiai. Ir daržovių gerai auga ropės, kopūstai, burokai, morkvos ir kitos daržovės. Ant Spitsbergeno ir Medvežija salų jau plačiai yra išvystyta auklėjimas daržovių apšildytuose daržuose.

Naminiai gyvuliai lengvai gyvena šiaurėje. Karvės ėda išdžiovintus ir sutringus jūrų augmenis, kurie turi daug šarminių, angliarukščių ir vitaminų.

O tų augmenų labai daug auga visais šiaurių pakraščiais. Karvės, šeriamos tais augmenimis, duoda daugiau ir geresnio pieno, kaip maitinamos žolė.

Seniau buvo pavojus nuo ligos cinga, bet dabar Leningrado profesorius B. Lavrov po eilės metų išrado, kad iš pušių pagaminamas koncentratas, turintis 3,000 vienučių vitamino "C" viename litre, o profesorius S. Schmit išrado iš kopūstų koncentratą, kuris viename litre turi 1,000 vitamino "C" vienučių ir to pagelba šiaurių gyventojai yra pilnai apsaugojami nuo cingos.

Eilė Sovietų Sąjungos piliečių gyvena šiaurėje ant salų net po 7-8-9 metus ir jų sveikata geriausiame stovyje. Patirta, kad kiekvienas persikėlęs į šiaurės gyventi į metus laiko pasidaro riebesnis ir sunkesnis nuo 5 iki 10 kilogramų. Taigi šiaurėje sveikatos atžvilgiu yra pilnai galima gyventi.

Ten bus plečiami kurortai, poilsio namai, ligoninės, aprūpinamos radio stotimis, elektros gaminimo stotimis, knygynais ir kitais parankumais. Šiaurėje pajėgos gaminimui bus plačiai naudojama *vejo jėga*, vandens ir kūras.

Šiaurių salos yra turtingos ir iškasamais turtais. Ant Novaža Zemlia ir Franz Josef salų jau atidaryta anglies kasyklos. Pasirodo, kad ten yra nemažai anglies, geležies rūdos, aukso ir vietomis ant salų yra žibalo. Taigi bus plečiama ir pramonė greta prie medžioklės, žvejybos ir gaminimo gagų plunksnų.

Šiaurių turtai dar nėra ištirti, bet kiek jau žinoma, tai kas mano, kad ten tik amžinų ledų

ir nakties kraštas, labai klysta. Šiaurėje gyvenimas bus plečiamas ant tiek, ant kiek daugiau bus nugalimos gamtos kliūtys, nes žvėrių ir kitokių gyvių ten gyvenimas verda. Šiaurių gamtiniai turtai dar nepaliesti, o jie suteiks labai daug Sovietų Sąjungai pagelbos.

Sovietų Sąjungos valdžia turi specialius institutus su profesoriais Šmitu, Samoilovičium, Vize ir kitais, kurie dirba užkariavimui šiaurių. Steigia ten radio stotis, vysto auklėjimą briedžių, energingai tyrinėja gamtos turtus. Kas metai atlieka ledlaužių pagelba didelės ekspedicijas ir kas metai vis daugiau nugali šiaurius.

D. M. Šolomskas.

MINERALINIS ALIEJUS

Kokios Spalvos Aliejus Geriausias Tepimui Gazolino Motorams?

Atsakymas: tamsiai žalsvos arba tamsiai rudos spalvos. Turime žinoti, kodėl taip. Pirmiausia negu eisime prie smulkesnių, reikia priminti, kad tepimui aliejus turi specialę slidumo ypatybę, kuri suteikia jam spalvą ir vertę. Prašalinus slidumo ypatybę, aliejus keičia spalvą ir tepimo vertę.

Tas parodys, kaip mažai pažengta pirmyn aliejaus apdirbime-distiliavime. Vartotojai, neturėdami progos susipažinti su aliejaus verte, reikalauja šviesios spalvos, kuri patenkina vartotojo akis. Kapitalistinėj tvarkoj, kur mažai paisoma apie supažindinimą, o daugiau apie pelnus, nesirūpinama tais klausimais duoti žinių vartotojams.

Imkime Pavyzdžiui Pieną

Labai daug yra panašumo tarpe pieno ir mineralinio alie-

jaus jų fizinėj sudėtyj. Taipgi mažai skirtumų ir tarpe tų procesų, natūralių ir dirbtinių, per kuriuos pereina aliejus ir pienas. Piene didelė dalis yra čystas vanduo, kuriame plaukioja milijonai baltų mažų gabalėlių. Tie maži gabalėliai ne tik neįmatomi su plika akimi, bet ir su paprastu stipriu mikroskopu. Galima matyti tik tai su ultra-mikroskopu tas virpėjimas, nepaisant to, kad pienas ir būtų ilgai stovėjęs nejudinamas. Būdas, kuris suteikia galimybes matyti virpant tuos mažus gabalėlius su pagelba ultra-mikroskopo, yra žinomas visiems.

Žiūrint skersai kambarį arba ant bile daikto, esančio kambaryje, mums matosi, kad yra čystas permatomas oras. Dabar užtemdykime kambarį ir įleiskime spinduliams saulės šviesos pereiti per kambarį; čia tuoj pamatysime toį šviesos juostoj dulkes, lakstančias į vi-

sas šalis, kur pirmiau manēm, kad tai čystas, permatomas oras. Dulkes kambaryj mes galime matyti tik su pagelba saulės spindulių, įleistų į tamsų kambarį. O su pagelba ultra-mikroskopo tamsiame kambaryje yra matoma plaukiojanti piene ir aliejų ir kituose skysčiuose maži gabalėliai.

Tuos gabalėlius (skysčių dulkes) mokslininkai vadina *Colloids*. Jų judėjimą-plaukiojimą yra atradęs Škotijos botanikas (augalų tyrinėtojas) Dr. Robert Brown, ir nuo to laiko iki šių dienų yra žinomas kaip Brownio judėjimas (Brownian movement).

Pienas, tik ką išmelžtas, susideda iš trijų medžiagų. Didžiausia dalis yra paprasto čysto vandens. Gi tame vandenyje randasi dviejų skirtingų rūšių *colloid'ai*-gabalėliai. Mums žinoma, kad saldus pienas, supiltas į bilę indą, tuoj susistovi — dalis jo viršų sudaro žinomą smetoną. Taipgi mes žinome, kad rūgšti smetona pasidaro tiršta. Ta rūgštis (acidity) sutirština smetoną ir paverčia į riebalų spurgas. Rūgščios smetonos riebalų spurgos, sukimo procesus, susimeta į gabalą ir gauname riebalus, kurie mums žinomi kaip sviestas. Pavertę dalį pieno *colloidų* į riebumus sviesto formoj dabar eisime prie rūgštaus pieno, kuris irgi sutirštėjęs per rūgštį (acidity) ir, kiek pašildžius, supylus į surmaišį, gauname sūrį. Išėjus *colloidus* sūrio formoj, galutinai suskirstome pieną į tris dalis, sviestą, sūrį ir vandenį. Patys pirmieji žingsniai to pasiskirstymo atlikti per gamtą, sudarant rūgštį, kuri atskiria riebumą. Kalbamą pieno išskirstymą yra galima atlikti su rūgščia, *alkali* arba *kostiška sode*, bet gamta vartoja rūgštį, gamintą pačiame piene.

Turėjome pieną, kuriame

liuosai narsto maži, balti gabalėliai. Rūgštis juos sustūmė į krūvą ir atskyrė riebumą ir dabar turime tik čystą vandenį. Pirmiausia negalėjome permatyti per pieną, o dabar matome kiaurai per bonką todėl, kad visą vertę išėmėme pavidale sviesto ir sūrio.

Mineralinis aliejus, išimtas iš žemės, irgi yra pilnas *colloidų*-gabalėlių, tik nėra taip lengvai suprantama, kaip pienas. Aliejaus chemiška sudėtis dabar yra gerai žinoma, bet dar nėra galutino aiškaus apčiuopimo jo fizinės sudėties. O ant fizinės sudėties veriasi svarbiausioji dalis aliejaus gerumo arba prastumo. Aliejus yra slidus todėl, kad turi daugybę tų mažų gabalėlių (*colloidų*), kurie sudaro tamsią spalvą, kas reiškia riebumą, kaip ir piene sviesto riebumai.

Pavadinus aliejaus *colloidus* riebalais, galima daleisti, kad nebus padaryta klaida. Distiliuotas aliejus yra plaujamas skalbiamas su kalkių arba kostiška rūgščia ir išimama, atskiriama gabalėliai, kaip kad ir iš pieno. Ir juo daugiau jų išimama, juo šviesesnis, gražesnis aliejus atrodo, bet užtai šviesesnis aliejus yra panašesnis į išrūgas. Mat, aliejus pats savyje nesudaro jokios rūgšties, tad vartojama dirbtinė rūgštys (acids), kas visiškai nėra reikalo daryti.

Bandymai yra daryti distiliuoto aliejaus, neplauto rūgštyse ir išplauto, sekamais būdais: keletas lašų aliejaus užpilta ant stiklo ir uždengta kitu stiklo šmotu, paskui stiklai trinta ore ir vėliaus vandenyje ir rasata sekamos pasekmės: aliejų, išplautą rūgštyse, vanduo nunešė nuo stiklų betrinant; aliejus, nemazgotas rūgštyse, pasiliko ant stiklo prilipęs pilname kūne ir reikėjo vartoti muilą

nuplauti nuo stiklo aliejų. Šis bandymas pilnai priparodo, kad su pagelba rūgščių yra išimama visas riebumas, padaroma gražesnė išžiūra ir sunaikinama tepimo vertė.

Inžinierių yra apskaitliuota, kad apie pusę sukurentos anglies garo darymui fabrikų mašinų sukumui yra prapuldyta trynimės neišaliejuotų ašių ir ašaziedžių (bearings), gi aliejus tik tam ir vartojamas, kad sumažinti trynimąsi arba visiškai jį panaikinti, tad bile procesas, naikinantis aliejaus tepimo vertę, turėtų būti pasmerktas.

Bet aliejaus naikinamoji vertė tai jau nėra tikrai viena kvailystė kapitalistinės tvarkos. Aliejus, išdistiliuotas ir iškoštas, tai jau ir apvalytas nuo liuso angliadario (carbon), taipgi ir kitų nešvarumų ir tinkamas tepimui gazolino motorų. Bet užtai jis turi tamsią spalvą, o toks aliejus neturi gražios patraukiančios spalvos ir agentams nėra taip lengva pardavinėti ir kompanijoms mažiau pelno. Negalima užtylėti nepasakius darbininkams, kaip pažinti aliejų pagal spalvą.

Kada Aliejus Nustoja Tepimo Vertės?

Mes jau žinome, kad mineralinis aliejus turi riebumo ir kuomet susiduria su nušlipuota ašimi, tai ima ir apvelka ašį plona plėvute. Ta plėvutė nesuleidžia į krūvą ašies su žiedu (bearing) ir sukasi lengvai. Taigi aliejus lošia tarpininko rolę. Šviežiai įpiltas aliejus į automobilių arba bile mašiną, padaro čielą plėvutę ant ašių pavidale filmos. Bet pavažiavus, sakysime, apie 600-700 mylių, prisidaro aliejuje angliadario, pavidale mažų gabalėlių. Angliadaris ima ir praduria alie-

jaus plėvutę, lyginai, kaip pradurtum filmą su adata.

Ir juo toliaus važiuosime, juo daugiau angliadario pasidarys ir subadys visą aliejaus plėvutę. Gi subadyta plėvutė leidžia susisiekti ašiai su žiedu ir net užkiša pereinamas vietas, na, ir užsidega. Naujai įpildo aliejaus plėvutę yra čiela, kaip filma, o pavažiavus, pasidaro kaip muslinas (retas audeklas).

Taigi aliejus nustoja savo vertės tuomet, kuomet jame prisidaro angliadario.

Vartotas aliejus nereikia numesti. Supilant į švarų indą, kuris nerūdija, reikia leisti aliejui nusistovėti. Angliadaris visuomet sugula ant dugno, tad atsargiai nupylus paviršių, galima vartoti iš naujo. Didelės dirbtuvės, kur vartojama daug aliejaus, turi įsitaikę kostuvus, vartotą aliejų iškošia ir vėl per naują vartoja. Taip kaip marškiniai: susitrynę skalbiaimi ir vėl nešiojami, o ne metami laukan.

Ką Reiškia Aliejaus Pažymėti Numeriai 10-20-30-40?

Tie visi numeriai reiškia tam tikrą aliejaus tirštumą. Yra sužinoma sekamu būdu: pripilama 60 kubiškų centimetrų bonkutė aliejaus, sušildoma iki 75-F, 100-F ir 112-F. Ant kiekvieno skirtingo laipsnio šilumos daroma bandymai, kaip greit išbėga iš bonkos. Bonka būna apversta kaklu žemyn ir užkišta korku. Korkas ištraukiamas ir žiūrima, kiek sekundų ima išbėgti. Reiškia, skystesniai aliejui ima mažiau laiko išbėgti, tirštesniai daugiau.

Ve, čia jam duodamas numeris, kiek sekundų ima išbėgti: 10—skystas, žieminis; 20—pavasario ir rudens, ir 30—vasaros. Tirštesnį aliejų vartojant, susinaudoja daugiau gazolino.

C.

Neščių Moterų Šlapimas Yra Vaistas

Pastaraisiais keliais metais padaryta didelės pažangos *endokrininių liaukų* tyrinėjimo plotmėje. Ir tų *liaukų preparatai* įnešę nepaprasto gyvumo ir susidomėjimo gydytojų tarpe. Tapo susekta, jog mažytė *posmegeninė* arba *pituitarinė liauka* gamina net šešių rūšių skirtingus syvus. Viena tokių rūšių yra *posmegeninės liaukos prieikinės skilties* ekstraktas, kurs reguliuoja ir tvirtina visą *lytinį aparatą*. Tas ekstraktas plačiai dabar vartojama lytiniais trūkumams taisyti, taip vyrų, taip moterų tarpe.

Ir taip gi nesenai tapo išrasta, jog *neščių moterų šlapimas yra vaistas* tiek pat *lyties netobulumams taisyti*. Iš tokių moterų šlapimo gaminama *ekstraktas*, kurs akstina ir tvirtina lyties pareigas.

Tiesa, daugumoje tokie tyrimai daroma ant gyvulių. *Posmegeninės liaukos* ir lytinių liaukų giminingumas ir neščių moterų šlapimo ekstraktas lyties pareigoms akstinti visų pirma remiama gyvūnų tyrinėjimais. Tačiau yra itin įdomių davinių ir su žmonėmis, kur tokie liaukų bei šlapimo ekstraktai teigiamai paveikė *vyrų ir moterų lyties organus*.

Medicinos žurnalai paduoda atsitikimų, kur apsilpę, nuvytę vyro lyties organai, nuvytę, atrofuoti kiaušinėliai (inkstukai), tokių ekstraktų intakoje, padidėjo, atsigavo ir gamina normalią vyrišką sėklą. Tokiems lytiškiems apsilpeliams leidžiama po oda, ir raumenis *ekstraktų iš posmegeninės liaukos* ir *ekstraktų iš neščių moterų šlapimo*. Leidžiama su adata, išpirimo dažniau, kas pora dienų,

paskui rečiau, po kartą kas savaitę, kas dvi savaiti, kol susilaukiama gerų pasėkų.

Moterų tarpe tokie ekstraktai vartojama įvairiems lyties iškrypimams taisyti, kaip antai: gyvenimo permainingai lengvinti, mėnesinėms tvarkyti, neišaugusiems lyties organams auginti, lytiniam jausmui didinti, bergždumui gydyti ir tt.

D. J. J. Kašciaučius.

Nusisėdėjimo Ligos

Nusisėdėjimas, sėdintis darbas, stoka pasimankštymo labai neigiamai veikia visą žmogaus organizmą

Nesenai *palyginamosios patologijos (liguistumų)* draugija turėjo posėdį Paryžiuje. Ir ten gydytojai storai pabrėžė, kokią žalingą intaką į medžiagų apykaitą, į organinę pusiausvyrą turi sėdintis gyvenimas. Nuo *nusisėdėjimo* sutrinka normalinė organizmo tvarka ir išsivysto savo rūšies *nutukimas*, skirtingas nuo paprasto nutukimo iš persivalgymo. Visas judinamasis žmogaus aparatas—raumenys, sąnariai, kaulai—gauna skaudžiai nukentėti nuo fizinio sutingimo, sustingimo, nusisėdėjimo, neveiklumo. Raumenys suglemba, suminkštėja, suvyšta; *atrofuojasi*, taukais paeina. Judėsiai pasidaro nepaslančūs, silpni; sąnariai sustingę be atitinkamo tęslumo, elastingumo; kaulai pasidaro trapūs ir greit lūžta. Kvėpavimo prievolės lieka silpnos, lėkštos, ir krūtinė įdumba, neišsirutuliuoja, kaip reikia. Kraujo apytaka esti tingi, negreita, ir žmogui jaučiasi šalta ypač jam šala kūno galūnės—kojos, rankos, ausys. Viduriai veikia menkai, nejuda, kaip reikia, vikriai; iš to pasidaro nemalimai, dujos, gazai, rūgimai. Galų gale lėta ir mig-

lota pasidaro ir *protinė energija*, ir pakrinka dorovės privatumai.

Fiziniai sutingę, sustingę žmonės, kurie nuolat gyvena nepaslankų sėdintį gyvenimą ir per ilgą laiką pameta bet koki fizinį judrumą, gimnastiką, pasidaro tikri ligoniai, vien dėl to nelemto *nusisėdėjimo*. Visi jų kūno audiniai esti *pasiruvę skysčiais*, visos celės, narvelės *suvandenėję, išpurte*. Pasėkoje to visi jų kūno raumenys, vidurių raumenys trukčioja ir juda tingiai, ir juose pasireiškia labai įkyrūs *gėlimai*, diegliai, maudimai. Kuo labiau tie audiniai praskydę, išpurte, tuo labiau juos varsto skauduliai. Juose negalima surasti nei pėdsakos kokio įdegimo ar kokio bakterinio apsikrėtimo. Niekad neatsiranda iš to karščio, nepakyla temperatūra. Tokia *raumeninių gėlimų* būklė paeina išimtinai tik nuo to narvelių ir audinių suvandenėjimo, *praskydimo*, kuris pasidaro nuo to nelemto *nusisėdėjimo, fizinio neveiklumo*.

Yra žmonių, kuriems kūno audiniai turi ypatingo palinkimo išpursti, suvandenėti. Paveldėta džiova, nuolatinis girtuokliavimas—*chroninis alkoholizmas* ir sifilis sumažina normalų audinių tęslumą ir duoda jiems palinkimo išpursti, skysčiais paeiti. Tokiems žmonėms įgimta *stoka elastingumo* audiniuose sudaro pamato išpurtimui, suglebimui, suminkštėjimui. Pasėkoje to visko greičiau tokiems išpurteliams išsivysto visokie vidurių nupuolimai, gimtuvės nupuolimai, patrūkimai, kilos, skilvio išsiplėtimai, gyslų išpūtimai, garankščiai, mėlynai gyslų ruožai ant šlaunių ir krūtų.

Daugelis taip vadinamų reumatizmų, ramatų savo esmėje yra nekas kita, kaip tik raume-

nų ir sąnarių *išpurtimas*, dėl *nusisėdėjimo*.

Gydymas galima, trumpai suglaudus, išreikšti dviem žodžiais: *gimnastika ir masažas*. Gimnastika, mankštybės išjudina ir padidina medžiagų apykaitą—*metabolizmą* ir suteikia daugiau *deguonies*, *oxigeno*, rūkštadario dujų kūno audiniams. Daugiau deguonies užsilieka audiniuose, ir dėlto, nuo fizinio veiklumo, sumažėja kūne rūgimo palinkimai, sumažėja audinių rūkštumai, sumažėja audinių išpurtimas.

Apie gimnastiką. Standi *fizinė kultūra* yra jaunuomenės prievolė, kol organizmas spėja pilnai išaugti ir subręsti. Suaugusiam ir pagyvenusiam žmogui gimnastika turi būti lengvesnės rūšies, tik kad palaikius pirmiau išvystytą raumeningumą. Pagyvenusiam žmogui, kad ir sunki atletika neišaugins didelių raumenų ir nepagimdys kažkokių didelių spėkų. Todėl nereikia perdėti su sunkiąja atletika, o tenkintis paprasta *gimnastika*.

Dr. J. J. Kaškievičius.

Ne Vaistas, bet Vardas Jiems Svarbiausia ...

Vaistų dirbimo kompanijų yra Amerikoje pridėję, kaip grybų. Daugelis tų vaistų yra nenaudingi; nemažai yra tiesiog žalingų.

Kiekviena turtingesnė kompanija laiko kokią laboratoriją ir skelbiasi, kad jos vaistai "moksliškai patikrinami" laboratorijose. Bet, imant bendrai, toms kompanijoms nerūpi nei mokslas nei žmonių sveikata: moksliskumas joms tarnauja tik žmones mulkinti ir iš jų kišenių dolerius krapštyti, sako

chemikas T. Swann' Harding "Scientific American" žurnale. Tačiau, visokių makamolių šutinimui yra išleidžiama kelis kartus daugiau pinigų, negu rimtiems moksliniams tyrinėjimams.

Pora pavyzdžių parodys, kaip tie vaistai taikomi žmonių sveikatai.

Vienas vaistų kompanijos vyriausias chemikas išgalvojo įspūdingą žodį, skambantį panašiai, kaip "Mesopotamia." Tuojaus nubėgo jis pas kompanijos prezidentą ir sako: puikų vardą išradau, tik dabar neturime naujo vaisto, kurį galėtume tuo vardu pakrikštyti. Prezidentas sutinka, kad vardas šaunus, ir pasišaukia biznio vedėją ir skelbimų manadžerį. Visi gėrasi, džiaugiasi, net rankas trindami, kad su tokiu vardu galima bus pasipinigauti. Sutaria, kad dabar vyriausias chemikas turi surasti kokį produktą, kaip vaistą, kurį galima būtų naujuoju vardu pavadinti. Medikalis "tyrinėjimų" direktorius tada turės pasakyti, kokiai ligai tas produktas tikty. Paskui bus padaryta keletas jo išbandymų ant gyvulių: jeigu gyvulys nedvesia, reiškia, galima bus leisti "vaistą" pasaulin. Tuo pačiu laiku skelbimų vedėjas turi sugalvoti garsinimus apie šią "stebuklingiausią gyduolę." Ir vaistas bus jau bizniui užbaigtas, nors jis jokioje klinikoje bei ligoninėje nebuvo nei ant vieno žmogaus patikrintas.

Kita vaistų kompanija parsitraukdavo iš Pietų Amerikos gyvulių liaukų, kurias iš ten pigiau gaudavo. Liaukos buvo skiriamos tam tikrom gyduolėm gaminti. Liaukos paprastai būdavo taip sugedusios ir pasmirdusios, kad laboratorijoje koku žmogui nuo jų pasidarydavo. Darbininkai skubėdavo

kuo greičiausiai įsias chemikalais apipilti ir per mašinas perleisti, kad tik trumpiau kentėtų jų dvokimą. Chemikas T. S. Harding padarė pastabą prieš žmonių prigaudinėjimą tokiais gyduolėmis, bet jam buvo paliepta užsičiupti. Ir taip buvo plačiai pardavinėjama ta žalinga medžiaga, skelbiama, kaip geriausias vaistas nuo tokių ir tokių ligų.

Žinomas Amerikoje rašytojas Mencken sykį davė sąžiningam chemikui ištirti džiovintas "liaukas," kurias vaistinėms gamina viena didelė skerdyklų kompanija Chicagoje būk tai geriausių gyvulių liaukų. Chemikas atrado, kad tai buvo tik paprasti sudžiovinti, sumalti mėsgaliai, sudaryti į "piliukes."

Tulas laikas atgal kompanija, kuriai tarnavo T. S. Harding nusprendė gaminti "vaistišką" skystimą, kurio atrodė bus galima daug išparduoti. Bet nei kompanijos vedėjai nei chemikai nežino, kuom čia galėtų "publikai pasitarnauti." Eina tad laboratorijos bakteriologas ir chemikas riaušias po kelias senų formulų (kaip ir receptų) knygas. Pagaliaus, pasirenka vieną paprasčiausią iš ten gatavą "receptą," sulig kurio pigiausia galėtų pagaminti skystimą. Pasišaukia skelbimų vedėją. Išranda naują vardą tam senam, abejotinos vertės mišiniui. Skelbimų vedėjas ir lūpomis deklamuoja ir paišė laužo, bekaldamas pagyrus tai makamolei. Dar nieko nėra, o jau prispausdinta lapelių, prirašyta skelbimų tam "stebėtinam vaistui."

Pagaminant vaistą, neištyrus, kaip vienas į kitą veiks bonkose supilstyti įvairūs chemikalai, tad išsiuntinėtose "gyduolių" bonkos, po trijų savaičių, pra-

deda šimtuose vaistinių šaudyti, ant lentynų šokinėti, eksploduoti. "Moksliska" laboratorija, vadinasi, nei to nežinojo, kad laikui beinant tie chemikalai turės vienas su kitu susipjauti...

Juo mažiau buvo tiem ponam galvoj, kas galės nuo tokio "pribrendusio" mišinio atsitikti žmogaus viduriuose.

Šis vaistas, tokiu būdu, kompanijai davė 100 tūkstančių dolerių gryno nuostolio. Bet jinai nenusiminė, ale truputį pakeitė vieną kitą chemikalą, kad tik neeksploduotų; bonkos kainą pakėlė nuo 75 centų iki dolerio, ir taip ne tik padengė savo nuostolį, bet ir riebaus pelno prikuopė, dar pakankamai rasdama žioplių.

Taip kapitalistiniame sutvarkyme yra "tarnaujama visuomenei." Ne veltui velionis Harvardo universiteto psichologijos profesorius William James sakydavo: "Ta praeikta kalė—troškimas piniginio pasisekimo."

C. K.

Kraujakūnių Vystymasis Kaulų Smegenyse

Daktaras Raphael Isaacs bus padaręs nuodugniausią iki šiol mažakraujystės tyrinėjimą Michigano Universiteto medikalinio institute.

Tik pastaruoju laiku buvo išrasta būdai tikram tēmijimui, kaip kaulų smegenyse auga raudonieji kraujo krisleliai, arba kraujakūniai; ir tas naujausias mokslo priemonės Dr. Isaacs pilnai panaudojo.

Kol raudonieji kraujakūniai galutinai užauga ir iš kaulo smegenų nueina į kraują, jie peereina septynis vystymosi

laipsnius. Tik tada kraujakūniai tegali imti iš plaučių deguonį (oxygeną) ir išnešioti jį po visas kūno dalis.

Jeigu bet kuriame laipsnyje kraujakūnių vystymasis apsisitoja, tai kaulų smegenys jų neišleidžia į kraują. Kraujui pritrūksta raudonųjų kūnelių; tuomet neganėtinas jų skaičius negali iš plaučių paimti kiek reikiant deguonies; del to pristinga kūnui deguonies, kuris būtinai reikalingas skaitlinėms ir pavienėms gyvybės veiksmams. Žmogaus sveikata tuomet visokeriopai pakrinka.

Jeigu kraujakūnių vystymasis sustoja pirmame laipsnyje, ligišiolinė medicina beveik nieko nežino, kaip dalyką pataisyti.

Kraujakūnių vystymosi apsisitojimas antrame laipsnyje, ligoje vadinamoje "pragaištinga mažakraujystė," pareina nuo to, kad skilvys del kokios priežasties nebeišdirba tam tikrų syvų; tie syvai reikalingi, kad paakstintų kaulų smegenis varyti pirmyn kraujakūnių budavojimo darbą. Šiame laipsnyje mažakraujystė yra pataisoma specialėmis medžiagomis, kurios būna ištraukiamos iš kiaulės skilvio arba įvairių gyvulių kepenų.

Net tokie rimti mažakraujystės atsitikimai yra vadinami "antraeilėmis" mažakraujystėmis. Bet visų mažakraujysčių pamatinė priežastis yra koks nors organiškasis kūno sumenkimas, paprastai atsiranantis, plaukiantis iš netinkamo maitinimosi ir kitų perblogo bendrajai sveikatai sąlygų.

Antraeilės mažakraujystės yra dalinai pataisomos, naudojant organišką geležį kaip vaistus.

D. K.

Fašistų Valdomoj Lietuvoj

Keletas Žodžių Apie Lietuvos Politinius Kalinius

POLITINIŲ kalinių skaičius Lietuvoj nemažėja. Jis nuolat auga, nes auga ir revoliucinis judėjimas. Dabartiniu metu Lietuvoj revoliucinių politinių kalinių yra apie 300. Iš jų laikomi: šimtas su viršum Kaune, 98—Šiauliuose, 35—Raseiniuos, 16—Bajoruos, 24—Zarasuos, Ukmergėj ir kitur.

Kauno ir Šiaulių sunkiųjų darbų kalėjimuose yra trys politikaliai: Domas Kučinskas, Gruodis ir Mileika, kurie dar turi kalėti iki gyvos galvos. Kučinskas 1929 metais buvo kelis kartus nuteistas mirti už tai, kad pas jį buvo rasta spaustuvė, kurioj spausdinami nelegalūs komunistinio turinio raštai. Tada revoliucinis darbininkų judėjimas, įvairių vietinių ir tarptautinių revoliucinių organizacijų protestai ir pagaliau 1930 metais sausio 14 dieną ties vyriausio tribunalo rūmais suruošta demonstracija išgelbėjo jo gyvybę. Kučinskas jau senas judėjimo dalyvis 1924-25 metais dar prie kademų valdžios jis buvo areštuotas kariuomenėj ir keletą metų kalinamas drėgnuose šešto forto rūsiuose. Nuo paskutinio arešto jis kali jau šeštus metus. Bet kalėjimas anksčiau, palėpės gyvenimas "laisvėj", dabar vėl kalėjimas baigia pakirsti jojo gerokai parusiaį sveikatą. Jau kelinti metai jis serga plaučių džiova. Todel kalėjime dažniausia laikomas ligoninėj, kur be galo įkyru ir nuobodu. Pasveikt kalėjime jam jau nėra vilties.

Gruodis dabar kali jau šeštus metus. Jo sveikata taip pat silpna, nors laikomas ne ligoninėj, o bendrojo kameroj. Kalinamas buvo jau 1921-22 metais. 29 metais jis buvo apkaltintas norėjęs nužudyti provokatorių ir už tai teismas paskyrė mirties bausmę. Bet pats teismas motyvuodamas, kad pasikėsinimas nebuvo įvykdytas, mirties bausmę pakeitė amžinu kalėjimu. Trečio amžininko, Mileikos, sveikata kiek geresnė. Jis taip pat jau šeštus metus kalėti baigia.

Lietuvos politiniai kaliniai savo tarpe turi seną dar 1905 metų revoliucijos dalyvį. Tai Kazimieras Labutis, šmidto fabriko darbininkas metalistas. 1904-5 metais dar būdamas jaunuolis jis dirbo Kaune, metalo fabrike. Ten po didelio darbininkų streiko, per kurį fabrike užsibarikadavusius darbininkus šaudė kareiviai ir žandarai, jis buvo areštuotas, per tardymą labai sumuštas ir paskui ištremtas į Sibirą. Iš ten, kiek pabuvęs, su didžiausiu vargu pabėgo ir grįžo atgal į Lietuvą. Bet čia teko slapstytis ir netrukus emigruot Vokietijon. Iš Vokietijos grįžęs vėl dirbo iki slėpdamasis nuo arešto persikėlė į Rusijos gilumą. Didžiojo karo metu buvo mobilizuotas, dalyvavo mūšiuose, per kuriuos pateko nelaisvėn į Vengriją. Iš belaisvių koncentracijos lagerio išėjo tik kilus revoliucijai. 19-20 metais grįžo atgal į Lietuvą. Iki 1926 metų amnestijos buvo keletą kartų areštuotas ir kalinamas. Tuoj po perversmo jis slapstės nuo žvalgybos nagų, tik deja neilgai. 1927 metais buvo susektas ir gatvėj iš darbo vietos areštuot-

tas. Ilgai nelaukė. Karo kalėjimo kameroj suruošė karininkai karo lauko teismą ir ten nuteisė kalėt ligi gyvos galvos. Tad jis dabar po perversmo septynius metus atsėdėjęs ir dar aštuonius turi. Labutis jau nuplikęs, pražilęs, pasenėjęs. Jis turi jau penkiasdešimt metų amžiaus.

Štai kitas senis—Liudas Adomauskas. Jam jau 60 metų. Jo žili plaukai, žila ir smaila barzda. Po kameros cementinės grindis jis vaikšto pasilenkęs, apsirengęs ilga kalinio sėmėga. Bet šiaip dar vikrus, stengiasi neužsileisti jauniems, nors kol užlipa grįždamas iš pasivaikščiojimo laiptais vos vos beištaria žodį, uždūsta. Šiaipjau gyvas, linksmas, visus džiuginąs juokingų nuotikių, anekdotų pasakojimais.

Šis senis prieš karą aštuoniolika metų yra buvęs katalikų kunigu. 1914-18 metų kare jis buvo caro armijos karo kapelionu. Ten jis turėjo progos pamatyti krūvas sužeistų ir užmuštų, imperialistų gobšumą, darbo žmonių skurdą ir ašaras, o buržujų, ištivirkėlių puotas. Ten jis ėmė bjaurėtis buržuazija ir jos santvarka, įsitikinti, kad religija tai tik nuodai pavergtiems ir išnaudojamiems. Kilusi revoliucija jo abejojimus ir įsitikinimus dar labiau sustiprino. Įsikūrus buržuazinei Lietuvai, jis su kitu kunigu savo draugu Pranu Viliūnu metė kunigystę, 18 metų išnešiotą, ir stojo į darbininkų judėjimo eiles. 1923 metais jis buvo Darbininkų Kuopos kandidatas į pirmąjį seimą. Bet to sąrašo kandidatai ir penki seimo nariai buvo apkaltinti komunistais ir visi areštuoti. Tai buvo gar-

sioji 93 žmonių, kuopininkų, byla. Tada Adomaskas drauge su kitais iškėlė trejus su puse metų iki 1926 metais pavasarį, teismas visus kuopininkus ištėsinos.

Bet "laisvēj" pabūt ilgai neteko. 1926 metais, gruodžio 17 dienos rytą, fašistai vėl jį areštuoja ir vasario 5 dieną 1927 metais drauge su kitais nuteisia mirti. Mirties bausmė jam buvo pakeista į 15 metų sunkių darbų kalėjimą. Po perversmo kali jis jau aštuntus metus. O iš viso per 16 metų "nepriklausomos" Lietuvos gyvavimo 12 metų bus praleidęs kalėjime. Nieko sau laisvė! Yra kuo pasigirti. Na, bet pagaliau Adomauskas ir šią bausmę baigia. Iš kalėjimo jis išeis 1934 metais rugpjūčio mėnesio 5 diena.

Tokių kaip Adomauskas yra ir daugiau. Tik toks skirtumas, kad jie "laisvos" Lietuvos. "lai-

svuose" kalėjimuose atsėdėję jau po 10 metų ir dar turi sėdėti po aštuonius, po septynius metus. Tokiu yra ir Antanas Mainelis. Prieš 26 metus atsėdėjo jis pustrečių metų, dabar septynius ir aštuonius dar turi. Jis taip pat baigia penktą dešimtį amžiaus. Sveikata menka. Jį nuolat kankina reumatizmas. Bet šiaip dvasia, revoliucinė ištvermė kaip kitų, taip ir jo dar nepalaužta.

O tokių, kurie atsėdėję po septynius, aštuonius metus ir dar po tiek pat turi sėdėti, prisikaitytume daugiau kaip 20. Daugelis yra tik ką atkalėjusių, išėjusių ir vėl atgal grįžusių. Nes pasiliuosavusio kalinio šnipai seka kiekvieną žingsnį ir, pasitaikius progai, areštuoja. Jei kad ir kaip stengdamiesi negali sudaryt naujos bylos ir nu-teist, tai baudžia administraty-viniu būdu po 2, 3 mėnesius.

Tik kā išeina, pagauna ir vēl nubaudžia. Ir taip be galo. Tad daugelis kad ir nenuteisti, o vis delto daugiau gyvena kalėjime negu laisvėj.

Apskritai, ilgai sėdinčių visų sveikata silpna. Jie išblyškę, pabalę, varginami sunkios mažakraujystės. Daug sergančių reumatizmu, džiova, nervų ligomis. Džiovininkai laikomi sukimšti vienose kamerose su sveikaisiais, todėl užsikrėsti labai lengva. Paskutinėmis dienomis, nebegalėdami pakelti viso kalėjimo žiaurumo, šiauliuose du politkaliniai išėjo iš proto. Vienas iš jų triukšmauja, šūkauja, rėkia ir neapsakomai nervina kitus. Į specialę lignonę jų neima.

Todėl suprantama, Lietuvos politiniai kaliniai laukia visokiariopos paramos iš Lietuvos, Amerikos ir kitų šalių darbininku.

E. R.

Apie Mus Pačius

DZŪKŲ ANTANAS—dažnus mūsų spaudos bendradarbis, dalyvavęs pasauliniam kare; gyvena Detroit, Mich.

ANDOR GABOR — žymusis
Europos proletarinis rašytojas.

RAUDONAS JUOKAS—vienas iš lietuvių proletarinių rašytojų; seniau jis vartojo skirtingą slapyvardį.

KARL RADEK — žymiausias
Sovietų (faktinai, visam pasauli-
j) žurnalistas, senas bolševiki-
škas; plačiai susipažinęs ypačiai
su Centralinės Europos padėti-
mi; gyvena ir veikia Maskvoj.

V—"Laisvēs" redakcijos na-
rvis, brooklynietis.

JURGIS DIMITROVAS—pāgarsējis savo narsa ir drāsa Vokietijos fašistu Leipcigo teisme, senas kovotojas—bolševi-

kas, vadas; narys Kominternio Centro Veikiančiojo Komiteto; dabar gyvena Maskvoj.

F. ABEK—"Vilnies" redakcijas narys; žymus ir senas veikšanas revoliuciniam Amerikos lietuvių darbininkų judėjime; gyvena Chicagoj.

Sekančiam "Šviesos" numerį išspausdinsim labai svarbų ir gerą straipsnį apie Lietuvos ekonominę padėtį; šiame numeryj jis netilpo. Jo autorius — draugas, kuris gerai pažįsta tą padėtį.

Mūsų draugai skaitytojai ir ALDLN nariai prašomi pasistengti gauti "šviesai" naujų metinių prenumeratorių. Be to, reikalinga "šv." paskleisti pavieniais numeriais kuoplačiau-

siai. ALDLD kuopų sekretoriai, nelaikykite sukravę "Šviesų" šėpose: kaip greit gaunate, išdalinkite kuopos nariams. Jei trūksta—užsakykite daugiau!

“Šviesa,” tūli draugai sako, “pergilus” žurnalas. Sutinkame! Talpiname “Švieson” kiek galint rimtesnių ir pamatingesnių straipsnių įvairiais gyvenimo klausimais. Podraug jaučiame, kad toli gražu ne visus reikia padengtiame. Tai paeina dėl to, kad žurnalas perreita išei-
na.

Šiame "Šviesos" numeryj tel-
pa visa eilė straipsnių, kurie
gali būti gera medžiaga mūsų
savitarpinio lavinimosi mokyk-
loms. Tarpe kitų, paimkit J.
Stalino arba J. Dimitrovo
straipsnius!

\$5.50**Metams****PIRMAS LIETUVIŲ DARBININKŲ
DIENRAŠTIS PASAULYJE**

Teisingai paduoda žinias iš darbininkų klasės kovų ir moksliniais raštais rodo kelią, kuriuo eidama darbininkų klasė pasiliuosuos iš alginės vergijos.

"LAISVĖ" yra leidžiama pačių darbininkų ir klasiniai apsišvietę darbininkai joje rašo. Ji yra vedama vaduojantis marksizmo-leninizmo mokslu. Kiekvieno darbininko būtina pareiga skaityti ir platinti šį darbininkų organą "Laisvę."

"LAISVEJE" yra darbininkų moterų skyrius, kuriame pačios moterys teikia žinias iš fabriko vergijos ir apie namų reikalus.

"LAISVEJE" yra anglų kalboje jaunuolių skyrius, kurį veda klasiniai sąmoningi Amerikoje gimę lietuviai jaunuoliai.

Visais reikalais kreipkitės šiuo antrašu:

"LAISVĖ"

427 LORIMER ST.

BROOKLYN, N. Y.

**Augščiausia Prieglauda Lietuvių
Amerikoje****TURI DU LAIPSNIS LIGOS PAŠELPOS:**

Pirmame Laips. mokama pašelpo į sav. \$ 6.00

Antrame Laips. mokama pašelpo į sav. \$10.00

KETURI LAIPSNIAI POMIRTINĖS

Pirmas Laipsnis ----- \$150.00

Antras Laipsnis ----- \$300.00

Trečias Laipsnis ----- \$600.00

Ketvirtas Laipsnis -- \$1,000.00

A.P.L.A. turi savo kuopas veik visose didesnėse lietuvių kolonijose. Todėl būdamas nariu A.P.L.A., kur tik nuvažiuosi—rasi kuopą ir galėsi į ją persikelti.

Del platesnių informacijų įstojimui pavieniais arba norėdami suorganizuoti A.P.L.A. kuopą, kreipkitės pas Centro Sekretorių

J. GASIUNAS

1335 MEDLEY ST., N. S. PITTSBURGH, PA.

SKAITYKITE "VILNĮ"

"VILNIS" vienatinis darbininkų dienraštis lietuvių kalboje vidurvakarinėse valstijose.

"VILNIS" kasdien paduoda teisingiausias ir darbininkams svarbiausias iš viso pasaulio žinias. "Vilnis" supažindina savo skaitytojus su revoliuciniu judėjimu kaip mūsų pačių krašte, taip ir visame pasaulyje. "Vilnis" turi nuolatinius bendradarbius visuose didesniuose pramonės centruose.

"VILNIS" kartą į savaitę leidžia keturių puslapių anglų kalboje skyrių, kuris pašvęstas lietuvių jaunimui.

"VILNIS" turi kartą į savaitę Darbininkų skyrių keturių puslapių.

"VILNIS" talpina apysakų, mokslo raštų, eilių ir abėlnos apšvietos.

"VILNIES" spaustuvė atlieka visokius spaudos darbus, kaip tai vizitines kortelutes, plakatus parengimams, konstitucijas ir spausdina knygas.

"VILNIES" metinė prenumerata Jungtinėse Valstijose, Kanadoje ir Pietų Amerikoje metams \$5.50; pusei metų \$2.75.

Visais reikalais kreipkitės sekamu antrašu:

"VILNIS"

3116 SO. HALSTED ST.,

CHICAGO, ILL.

Užsisakykite "Priekalą"

"PRIEKALAS" yra leidžiamas Sovietų Sąjungoje. "Priekalas" mėnesinis literatūros, politikos ir visuomenės mokslo žurnalas. Spausdinamas ant geros popieriaus, teikiantis paveikslų. "PRIEKALAS" talpina politikos raštų, apysakų, vaizdėlių, eilių ir labai daug žinių iš Sovietų Sąjungos socialistinės statybos.

"Priekalo" metinė prenumerata tik \$1.00, pusei m. 50c. Užsisakykite šiuo antrašu:

"PRIEKALAS"

Nikolskaja Ul. No. 7, Izd. Inost. Rabočich
Moskva, USSR.

Galite užsisakyti per "Laisvę" arba ALDL. Centrą.

"Raudonasis Artojas"**IŠEINA VIENĄ KARTĄ Į 5 DIENAS**

"RAUDONASIS ARTOJAS" teikia žinias apie Sovietų Sąjungą, bet daugiausiai apie Baltarusiją, lietuvių gyvenimą, socialistinę statybą, Sovietų atsiekimus ir tt.

Norintieji susipažinti su Sovietų Sąjungos gyvenimu, skaitykite "Raudonąjį Artoją." Amerikoje metams kaina \$2.00. Pusei metų—\$1.00. Galite užsisakyti per "Laisvę," "Vilnį," A.L.D. L.D. Centro komitėtą arba tiesiai šiuo antrašu:

"RAUDONASIS ARTOJAS"

"ŠVIESA"—A.L.D.L.D. IR MŪSŲ JAUNIMAS

"ŠVIESA," tai vienatinis lietuvių darbininkų žurnalas Amerikoje. Jį leidžia Amerikos Lietuvių Darbininkų Literatūros Draugija

Kas priklauso prie A.L.D.L.D. ir moka į metus \$1.50, o moterys, atėjusios iš L.D.S.A. \$1.00 metams, tai visi gauna "ŠVIESĄ"

"ŠVIESA" išeina vieną kartą į tris mėnesius laiko ir apima visus to laikotarpio klausimus. Atskirai prenumeruojant "ŠVIESĄ," metinė kaina \$1.00. Pavienio numerio kaina 25 centai.

AMERIKOS LIETUVIŲ DARBININKŲ LITERATŪROS DRAUGIJA (ALDLD.)

yra darbininkų kultūros, apšvietos ir klasinės kovos organizacija. Ji gyvuoja jau veik 20 metų. Metinė mokestis \$1.50. Jeigu vienas iš šeimos moka \$1.50, tai kiti šeimos nariai—žmona ir vaikai gali prigulėti mokant tik po 10 c. į metus.

Stokite į A.L.D.L.D.! Gausite darbininkų knygų ir žurnalą "Šviesą"
Gausite ir dovanų iš senesnių organizacijos leidinių.

JOSŲ VAIKAI—JAUNUOLIAI. Prie A.L.D.L.D. priguli apie 300 jaunuolių, kuriems parūpiname anglų kalboje knygas. Jaunuoliai, kurie nori gauti knygas, jie moka į metus pilną mokestį—\$1.50.

Visais reikalais kreipkitės sekamu antrašu:

D. M. Šolomskas 46 Ten Eyck St., Brooklyn, N. Y.

LIETUVIŲ DARBININKŲ SUSIVIENIJIMAS

DIDŽIAUSIA LIETUVIŲ DARBININKŲ SAVIŠALPOS ORGANIZACIJA, KURI ROPINASI DARBININKŲ REIKALAIS

Ne tik aprūpina savo narius apdrauda ir pašalpa už mažą mokestį, bet skleidžia darbininkų apšvietą, dalyvauja kovose už darbininkų reikalus; tarnauja darbininkams medžiaginiai ir politiniai.

Geriausia priklausyti Lietuvių Darbininkų Susivienijime. Nariais priimami į suaugusių skyrių asmenys nuo 16 iki 50 metų amžiaus.

YRA KETURI APDRAUDOS LAIPSNIAI:

\$150, \$300, \$600 IR \$1,000

Mokesčių dvi sistemos: "level" ir "step rate"; mokama pagal nario amžių ir apdraudos laipsnį.

PAŠALPOS KETURI LAIPSNIAI:

\$6

\$9

\$12

\$15

Į SAVAITĘ Į SAVAITĘ Į SAVAITĘ Į SAVAITĘ

Įvedama vaikų skyrius, į kurį galima įrašyti vaikus nuo 2 iki 16 metų amžiaus

NARIAI GAUNA VELTUI ORGANĄ "TIESĄ"

Tuojaus patapkite Liet. Darb. Susivienijimo nariais. Tėvai, įrašykite savo vaikus į LDS. Vaikų Skyrių
Del platesnių informacijų rašykite sakamai:

LIETUVIŲ DARBININKŲ SUSIVIENIJIMAS

419 LORIMER ST.

BROOKLYN, N. Y.